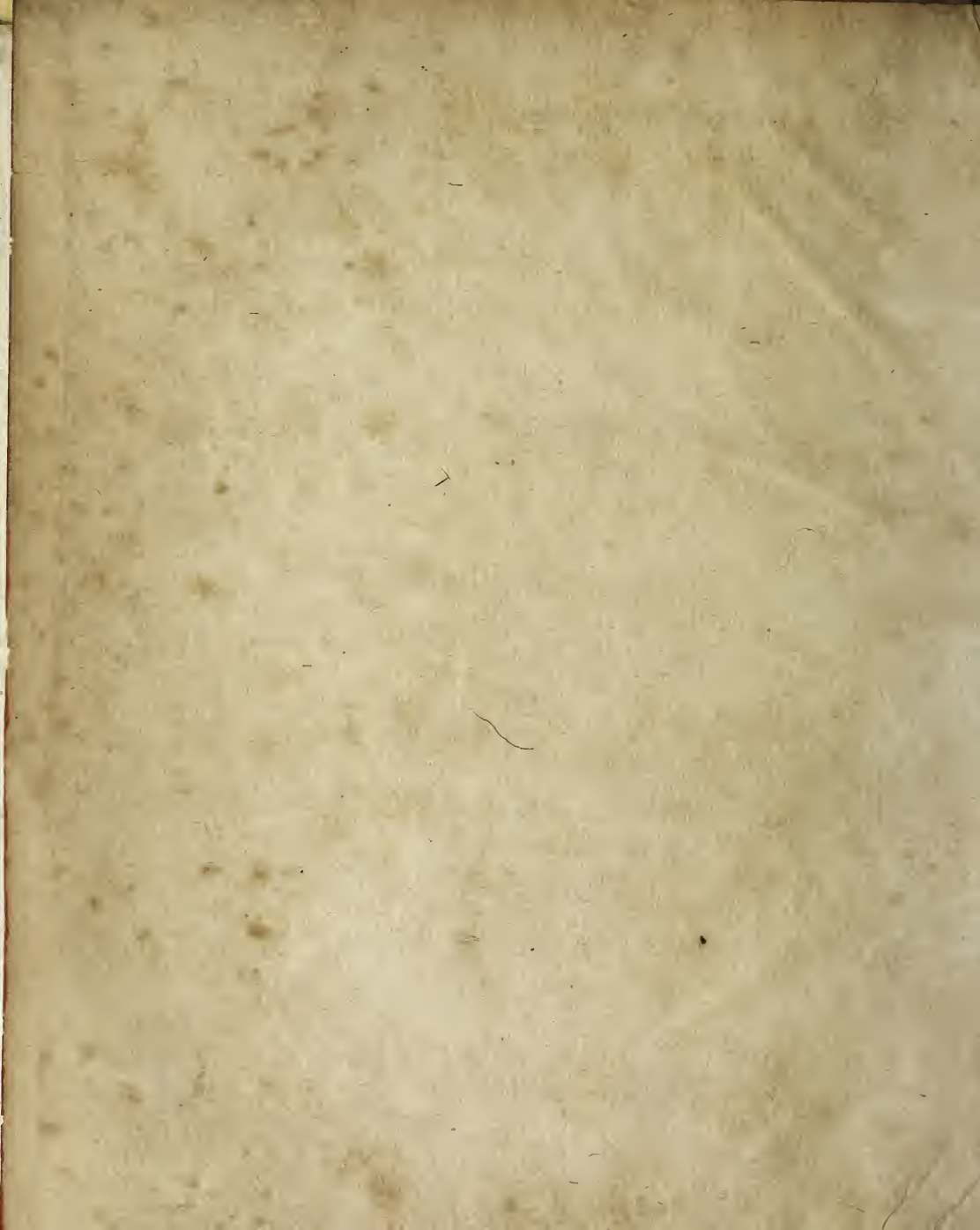

coll. orig.

F. Schleusner, 805.

1854

1854

IOANNIS MEVRSI
R O M A
LUXURIANS.

Sive,

D E L U X U
ROMANORUM,
Liber Singularis.

Item,

MANTISA.

*Editio nova; auctior,
& emendatior.*

H A F N I Æ,
Apud JOACHIMUM MOLTKENIUM,
Typis Sartorianis.
Anno cl. l. c. XXXI.

IOHANNES MAYER

R O M A

LUXURIANS

D E L I X I I

ROMANORUM

Libet singularis

Item

M A N I T I S A

Caris noster
& amabilis

MAYER

JOACHIMUS MOLTENIUM

Typis datus

Anno d. 1733

VIRO ILLUSTRİ,
& Generoso,

JUSTINO
HEVGIO,

Giorslevij Domino, Regni
Daniæ Senatori, Academiæ Soranæ Direc-
tori: Soræ, Mariæburgi, ac Burglami,
Præsidi regio,

IOANNES MEVRSIUS

Dedico, Consecroque.

RES HUMANAS CON-
templanti, Vir illustris, & Ge-
nerose, id occurrit admiran-
dum, quod virtuti semper vi-
tia, ceu affixa, adherescant:
neque vel sejungi possint, vel divelli. Et ubi-
que id videmus; ac memoriam, si lubet, ab an-

tiquitate ultimâ, viros nobis maximos quos-
que proponentes, repetamus: ipsâ re compe-
riemur, inter maximas virtutes summa quo-
que vitia se implicuisse: tanta quidem cum
invidiâ, ut, eripere laudem illis cum non pos-
sent, nihilominus, quod est proximum, pari-
ferè ignominiâ deformarent. Ita olim Ale-
xandrum, ob præclarè belli facta, Magnum
cognomento dictum, superbia sua, iracundia,
& ebrietas, & injusta tot summorum ducum
cedes, multo minorem fecere. Alcibiadem
pariter, fraus, & nequitia, inter honorem, &
infamiam, medium constituerunt. Summa
Julij claritudo, quàm libidine, ambitione, &
rapinis, obscurata est. Ac Lucullus, quo non
multos in Romanis meliores belli duces depre-
bendes, luxu universum decus, & deliciis, in-
quinauit. Videmus in Hannibale crudelita-
tem, ac perfidiam: in Jugurthâ, sceleratum
omnino animum, et, cupiditate regni acqui-
rendi, omnia paratum perdere. Sylla et-
iam, Mariusque, inter primos ceriè estiman-
di

di essent, se sevitie, & tyrannidis, maculam eluere possent. Denique, que in hominibus reprehendimus, ea quoque in Imperiis, Regnis, Principatibusque, ac Rebuspublicis, apparebunt. Atque in hominibus quidem, vitia se, spatiis angustiorem circumscripta, statim ostendunt; & luctantur, ac contendunt de victoria: contra vero in imperiis, gentibusque, initio inculta virtus, horridaque, rudibus adhuc populis colitur: et, securè deinde crescens, tempore progrediente, excolitur magis, ac politur, donec ad fastigium veniat: & tunc demum, ad opprobrium multo majus, pleno impetu vitia agredientia jam maturam, atq; firmam, ceu cuniculis actis, subruunt, ac convellunt. Constat certè id, quod dico. Ecce enim, ut Imperia alia mittam, ecquid Roma, illa inclytata, magna, potens? cujus virtus, primò rudis, atque simplex, ubi per secura annorum circiter septingentorum incrementa jam maturum sibi robur collegisset, vitiis tunc demum impetum facientibus, conquassata, & impulsà, in

se corrui. In his autem, nullum ad enervan-
dum statum tantum valuit, atque *Luxus*: qui,
si unquam alibi fuit, hic profecto ingens planè,
& detestandus. Proposui in exiguo Libro:
quem, *Vir illustris, & Generose*, tibi dedico,
consecroque, observantiae monumentum. Ac-
cipe benigno animo: ac me, quod facis, porrò
ama, tibi devotum. Dabam *Sora*, ad diem
XIV *Januar. Anno cId. Idc. XXXI*

ERRATA.

<p><i>Pag. 1. lin. penult. Vastigio. leg. Fastigio.</i></p> <p><i>lin. 11. Στρατηγῶ. Στρατηγῆ.</i></p> <p><i>44. lin. 4. solido. solito.</i></p> <p><i>51. lin. 16. οἰκῶσι. οἰκῶσι.</i></p> <p><i>52. lin. 13. eadem. ædem.</i></p> <p><i>53. lin. 7. 8. pomariam. pomaria.</i></p> <p><i>65. lin. 13. indicimus. incidimus.</i></p> <p><i>66. lin. 11. frudari. fraudari.</i></p> <p><i>lin. 14. Mirabuntur. Mirabamur.</i></p> <p><i>82. l. 13. 14. tempora. temporaria.</i></p> <p><i>86. l. 5. Φησάμενος. Φεισάμενος.</i></p> <p><i>91. l. ult. falsis. falsis.</i></p>	<p><i>Pag. 92. l. 4. concinnorum. cinnorum.</i></p> <p><i>97. lin. 20. lenocinitate. lenocinante.</i></p> <p><i>113. lin. 22. παράδοχον. παράδοξον.</i></p> <p><i>lin. 24. τῆς. τῆς. Et ita aliquoties postea mendosè editur.</i></p> <p><i>117. lin. 14. ἐχρύνω. αἰχρύνω.</i></p> <p><i>136. lin. 11. τὸ νόφ βλάξω. τὸ νόφ βλάξω.</i></p> <p><i>138. lin. 3. δηλᾶ. δηλοῖ.</i></p> <p><i>142. lin. 6. σαυθλᾶν. συνθλᾶν.</i></p> <p><i>lin. 7. Ἰφῆνες. σφῆνες.</i></p>
---	---

*Plura occurrent, sed levicula, quæ tu pro candore tuo,
benigne Lector, ipse corriges.*

THE BIRTH

<p>1. The first child was born on the 1st of January 1800.</p> <p>2. The second child was born on the 15th of February 1801.</p> <p>3. The third child was born on the 1st of March 1802.</p> <p>4. The fourth child was born on the 15th of April 1803.</p> <p>5. The fifth child was born on the 1st of May 1804.</p> <p>6. The sixth child was born on the 15th of June 1805.</p> <p>7. The seventh child was born on the 1st of July 1806.</p> <p>8. The eighth child was born on the 15th of August 1807.</p> <p>9. The ninth child was born on the 1st of September 1808.</p> <p>10. The tenth child was born on the 15th of October 1809.</p>	<p>1. The first child was born on the 1st of January 1800.</p> <p>2. The second child was born on the 15th of February 1801.</p> <p>3. The third child was born on the 1st of March 1802.</p> <p>4. The fourth child was born on the 15th of April 1803.</p> <p>5. The fifth child was born on the 1st of May 1804.</p> <p>6. The sixth child was born on the 15th of June 1805.</p> <p>7. The seventh child was born on the 1st of July 1806.</p> <p>8. The eighth child was born on the 15th of August 1807.</p> <p>9. The ninth child was born on the 1st of September 1808.</p> <p>10. The tenth child was born on the 15th of October 1809.</p>
--	--

From account, see in the columns the
 A. and B. in the columns.

IOANNIS MEVRSI
DE
LUXU ROMANORUM

Liber Singularis.

CAPUT I.

*Divitia Romanorum, etiam exulum:
ea restricta ab Augusto. Custodia no-
eturna. Liber patrimonij. Lex de
modo agrorum, & pecunia: eaque à
Julio revocata. Dio correctus.*

RAVE, ac fædum, vitium
luxus est; quosq; semel in-
vasit populos, gravi ruinâ
afflixit, ac pessum dedit.
Exemplum habemus cla-
rissimum in magnâ illâ, &
Augustâ, gentium dominâ
Româ; quæ, ubi servire
huic cæpit, dominatu; ac felicitate publicâ, exuta,
tantum non præceps à vastigio devoluta, sufflamen
vix ullum habuit, quod sisteret ruentem. Sed veterum

A

rum

rum seculorum memoriam revocemus, & videamus laborantem graviter Urbem, ut detestemur, & caveamus. Mater hujus morbi divitiarum, quæ ingentes illic, supra modum. Atque adeò sub Augusto, post triumphum Alexandrinum, tantum rei nummaria fuit, ut agrorum pretia valde intenderent, & usurae vix trientali locus esset, cum centesima antea pro levi haberetur. Dio lib. LI. Τοσῶτον τὸ πλεῖθος τῶν χρημάτων διὰ πάσης ὁμοίως τῆς πώλεως ἐχώρησεν, ὥστε τὰ μὲν κτήματα ἐπιτιμηθῆναι, τὰ δὲ δανείσματα, ἀγαπητῶς ἐπὶ δραχμῇ πρότερον ὄντα, τότε ἐπὶ τριτημορίῳ αὐτῆς γενέσθαι. Hoc est, quod concisè Svetonius in vitâ ejus, cap. XLII. *Invectâ urbi Alexandrino triumpho regiâ Gazâ, tantam copiam nummaria rei effecit, ut, sænore deminuto, plurimum agrorum pretiis accesserit.* Et hoc publicè quidem: at verò quid privatim? Videamus. Apicius habuit *millies sestertium*, teste Senecâ, *Consolat. ad Helviam*, cap. X. Hoc autem millies facit quinque milliones Carolinorum. Crispus, municipis Vercellensis, possedit *bis millies*, ut notat Interpres vêtus Juvenalis, Sat. IV. Eadem divitiarum M. Crassi perhibentur. Senecam *ter millies* possedisse, testatur Tacitus. Et suntne hæ immensæ opes? sunt

sunt profectò. Tamen, apud eundem Tacitum, extenuans has Nero, inquit: *Plerique haud quaquam artibus tuis pares, plura tenuerunt.* De Narcisso memorat Dio, lib. lxx. & de Cn. Lentulo augere Seneca, De Benefic. lib. ii. cap. xxvii. *quater millies possedisse.* Nondum obstupescis? Ecce, in imâ plebe Isidorus aliquis servorum quatuor millia centum sedecim, iuga bouum tria millia sexcenta, reliqui pecoris ducenta quinquaginta millia, *sestertium sexcenties*, id est, tres milliones in numerato reliquit. Et hiciple multa adhuc perdiderat bello civili Julij & Pompeij. Audiamus Plinium, libr. xxxiii. cap. x. *C. Asinio Gallo, C. Marcio Censorino, Consulibus, ad vi. Kal. Febr. C. Cacilius Claudius Isidorus testamento suo edixit, quamvis multa civili bello perdidisset, tamen relinquere servorum quatuor millia centum sedecim, iuga bouum tria millia sexcenta, reliqui pecoris ducenta quinquaginta millia, in numerato sestertium sexcenties.* Et hic sub Augusto. Erant qui totas Provincias possiderent. Seneca De Irâ lib. i. cap. ultimo. *Acervis auri argentiq; incubat; & provinciarum nominibus agros colit, & sub singulis villicis latiores habet fines, quam quos consules fortiebantur.* Salvianus ad Eccles. Cathol. libr. i. Non

denique fundos interminabiles, & notitiam possessoris sui excedentes. Plinius auctor est, sub Nerone sex dominos possedisse Africæ semissem. Ad has igitur opes necessarij erant ingentes libri, quibus rationes complecterentur, quot agrorum jugera haberent, & per quos colenda: quantum pecorum, & ubi pascentium: quantum servorum, quantum ædium, & qui hinc reditus annuus. Et habebant etiam, vocabantq; *Libros patrimoniorum*. Seneca De Benefic. lib. vii. cap. x. *O miserum, si quem delectat sui patrimonij liber magnus; & vasta spacia terrarum, colenda per vinctos; & immensi greges pecorum, per provincias, ac regna pascenti; & familia bellicosis nationibus major; & adificia privata, laxitatem urbium magnarum vincentia*. Locus insignis, & in quo singula Lectorem abripiunt ad stuporem. Adeoq; exules ipsi immensas quoque opes habebant. Seneca, Consolat. ad Helviam, cap. xii. *È temporum prolapsa luxuria est, ut majus vaticum exulum sit, quam olim patrimonium principum*. Inhibuerat Augustus, & frenum iniecerat, edicto, ne quis eorum servos, aut libertos, supra viginti haberet; neu plus quingentis millibus nummum: id est, viginti quinque millibus Carolinorum.

rum. Auctor Dion libr. LVI. Obstupescendas certe divitias! eò magis, quòd tantam paupertatem sint sequutæ. Sub Romulo enim duo jugera divitiæ erant, neq; ultrà quisquam habuit. Plinius lib. xviii. cap. ii. *Bina tunc jugera Pop. Rom. satis erant, nulliq; majorem modum attribuit.* Et constitit quàm diutissimè modus hic istorum opibus. Anno Urbis cxcii. L. Quinctius Cincinnatus, Dictator, quatuor jugera habuit. Anno ccccxcviii. Attilius Regulus septem. Vis tempora non longè ab Imperio remota? M. Scaurus, Princeps Senatus, habuit sola sex mancipia, totusq; ejus census fuit *triginta quinque millia nummum*: id est, mille septingenti quinquaginta Carolini. Jam matrimonia quoque, & dotes, inspiciamus. *Tatia, Cæsonis filia*, ait Valer. Max. *maximam dotem ad virum, decem millia æris, attulisse visa.* Hi sunt ducenti Carolini. Senatus Scipionis filias elocavit, deditque ex ærario dotem *undecim millia æris*, sive Carolinos ducentos viginti. Megullia, quia cum *centum millibus æris*, id est, mille florenis, mariti domum intravit, *Dotata* cognomen accepit. At quantum excrevit postea, crescentibus divitiis? Juyenalis Sat. x. de Messalinâ.

— dudum sedet illa parato
 Flammeolo, Tyriusq; palam Genialis in hortis
 Sternitur, & ritu decies centena dabuntur
 Antiquo, —

Vides augmentum? *decies centena* sunt quinquaginta millia florenorum: atq; ea tunc frequens dos. Martialis lib. ii. epigr. LXV.

*Ille illa dives mortua est. Secunda illa,
 Centena decies qua tibi dedit dotis?*

Tacitus Annal. ii. *Posthabitam decies sestertij dote solatus est.* Sed an nullæ leges, quæ immodicas istas, sæpè etiam injustas, opes coërcerent? Ita. Agrorum modum quingenta jugera statuit C. Licinius Consul, Anno ab Urbe cccclxxxvi. Auctores Livius lib. vii. & Plutarchus in Camillo. Pecuniæ quoq; ne supra sexaginta sestertia, sive tria millia Carolinorum, possidere liceret, lege cautum fuit, quam revocavit Julius Cæsar. Dion. lib. xli. Ἐπεὶ δὴ τε συχνοὶ πολλὰ χρήματά τε ἔχουσιν, καὶ πάντα αὐτὰ ἀποικρύπτειν ἐλέγοντο, ἀπηγόρευσε, μηδένα πλεῖον πεντακισχιλίων, καὶ μυρίων, δραχμῶν ἐν ἀργυρίῳ, ἢ καὶ χρυσίῳ, κεντῆσθαι. ἔχῃς καὶ αὐτὸς τὸν νόμον ἴστων ἰθὺς ἀλλ' ὡς καὶ πρότερον ποτὲ εἰσηνεχθέντα ἀνανεῶμεν. Sed mendosus locus sine dubio, & scribendum πεντακισιακισχιλίων. ea erunt

trecenta millia; atque hæc justior ratio. Nam quid obsecro, sicitum fuerit paupertinâ adhuc Româ agrorum habere jugera quingenta; eâ autem opibus jam abundantissimâ pecuniæ tantum florenos tres mille? Nulla est ratio, aut proportio. At verò hic modus servatus non fuit, & silentium legi validior luxus imposuit; quippe sub Augusto aliquis ex imâ plebe reliquit in numerato sestertium sexcenties, ut paullò ante commemoravi. Ad ædes autem, & quæ in iis opes, servandas adhibebantur custodia nocturnæ servorum, quæ adversus vim, aut incendia, excubarent. Juvenalis Sat. xiv.

— *miserâ est magni custodia census.*
Dispositis prædæves hæmis vigilare cohortem
Servorum noctu Licinus jubet, attonitus pro
Electro, signisq; suis, Phrygiâq; columnâ,
Atque ebore, & latâ testudine. —

CAPUT II.

Luxus, & prodigalitas, Romanorum
in genere. Martialis emend.

Opes tam immensas, quas vidimus, ut solet plerumque, sequutus est luxus, & prodigalitas, in vestibis, supellectile, ædibus, conviviis,

viis, comessationibus. Tigellius quinque diebus prodigere poterat florenorum quinquaginta millia: eam enim summam faciunt *decies centena*. Horatius de eo testatur.

— *decies centena dedisses*
Huic parco paucis contento, quinque diebus
Nil erat in oculis. —

Curio filius conflaverat æris alieni *sestertium sexcenties*, sive tres milliones. Val. Max. queritur lib. ix. cap. i. *Consimilis mutatio in domo Curionum existit: siquidem forum nostrum & patris gravissimum supercilium, & filij sexcenties sestertium æris alieni adspexit.* Cinnam quendam irridet Martialis, quod anno non toto decoxisset *sestertium octuagies*, id est, florenorum quadringenta millia. Hoc epigramma est.

Bis quartum decies non toto tabuit anno;
Dic mihi, non est hoc, Cinna, perire cito?

Milo, teste Plinio, lib. xxxvi. cap. xv. præter amplissimum patrimonium consumptum, debuit æris alieni *sestertium septingenties*, sive tres milliones cum semisse. De Apicio memorat Seneca, eum dissi-
 passe *sestertium nongenties*. Isti sunt milliones quatuor cum semisse. Vis audire? Sic inquit, Consolat.

lat. ad Helviam, cap. x. *Cum sestertium millies in
culinam congessisset, cum tot congiaria principum,
& ingens Capitolij vectigal, singulis comessationi-
bus hausisset, ære alieno oppressus, rationes suas tunc
primùm coactus inspexit. Superfuturum sibi sester-
tium centies computavit, & velut in ultimâ fame
victurus, si sestertia centies vixisset, veneno vitam
finivit.* Illudit Martialis, lib. iii. epigr. xxii.

Dederas, Apici, bis trecenties ventri,

Sed adhuc supererat centies tibi laxum.

Hoc tu gravatus, ut famem, & sitim, ferre,

Summâ venenum potione duxisti.

Nil est, Apici, tibi gulosius factum.

Sed tu corrige: *ter trecenties.* Orta menda est ex
confusione notarum ii. & iii. Et attende sodes; præ-
ter nongenties istud, quod culina hauserat, tot con-
giaria Principum, & ingens Capitolij vectigal, sin-
gulis commessationibus perdiderat. Cæsar Dicta-
tor, ut Appianus auctor, opus sibi esse dicebat *sester-
tio bis millies quingenties*, sive duodecim millioni-
bus cum semisse, ut nihil haberet; id est, ut credito-
ribus æs alienum persolveret. Ille ipse, narrat Pli-
nius libr. xxxvi. cap. xv. *Solum tantum foro extru-
endo sestertio millies emit.* Huius solum ergo fori
constitit quinque millionibus? Ita. Et audi aliud,

B

quod

quod vix quisquam credat. Caligula, anno non toto, prodegit *sestertium tricies ac ter millies*: id est, centum sexaginta quinque milliones. At qui potuit? Suetonius distinctè narrat, cap. xxxvii. *Nepotinis sumptibus omnium prodigiorum ingenia superavit: commentus novum balnearum usum, portentosissima genera ciborum, atque canarum: ut calidis frigidisq; unguentis lavaretur: pretiosissimas margaritas, aceto liquefactas, sorberet: convivis ex auro panes, & obsonia, apponeret: aut frugi hominem esse oportere dicebat, aut Casarem. Quin & nummos non mediocris summa è fastigio basilica Julia per aliquot dies sparsit in plebem. Fabricavit & de cedris Liburnicas, gemmatis puppibus, versicoloribus velis; magna thermarum, & porticum, & tricliniorum, laxitate; magnaq; etiam vitium, & pomiferarum arborum, varietate; quibus discumbens de die inter choros, ac symphonias, litora Campanie peragraret. In exstructionibus pratoriorum, atque villarum, omni ratione posthabitâ, nihil tam efficere concupiscebat, quàm quod posse effici negaretur. Et jacta itaque moles infesto ac profundo mari, excisa rupes durissimi silicis, & campi montibus aggerè equati, & complanata fossuris montium juga, in-*
cre-

*credibili quidem celeritate, cum mora culpa capite
lueretur. Vides ingenium in luxum intentum, &
tot perdendarum opum modos. At necdum se
omnes enumerare Svetonius testatur. Obstupesco.
Et nemo hoc poterat, nisi qui Imperator Romanus.
Sed & civium splendorum multi in hoc ludo reg-
nabant. Age, videamus: ordinem præit Seneca,
epist. cxiv. Hunc sequemur. Verba ista sunt. Ubi
luxuriam latè felicitas fudit, cultus primùm corpo-
rum esse diligentior incipit, deinde supellectili labo-
ratur, deinde in ipsas domos impenditur cura, ut in
laxitatem ruris excurrant, ut parietes advectis
trans maria marmoribus fulgeant, ut tecta vari-
entur auro, ut lacunaribus pavimentorum respon-
deat nitor: deinde ad cœnas lautitia transfertur,
& illic commendatio ex novitate, & soliti ordinis
commutatione, captatur: ut ea, quæ cludere cœnam
solent, prima ponantur; ut, quæ advenientibus da-
bantur, exeuntibus dentur. In his ergo tribus om-
nis luxus versatur: in cultu primò corporis, deinde
ædium, postremò conviviorum. Inspiciemus sin-
gillatim.*

CAPUT III.

Corpus levigatum, item facies: ea quoque fucata. In levigatione, usus panis madidi. Coma fracta in gradus, & unguentis delibuta. Officina odorariorum. Gressus suspensus, & ejus rei Scholæ.

INitium est in corporum cultu, atque in hoc considerandum primò ipsum corpus; deinde, quæ circa illud, vestes. In corpore ipso, captata levitas, facies fucata, gressus mollis ac suspensus, & quidem à viris, quod gravius opprobrium. Seneca objurgat, & detestatur, Nat. Quæst. lib. vii. cap. xxxi. *Adhuc quicquid est boni moris extinguimus levitate & politurâ corporum. Muliebres munditias antecessimus, colores meretricios, matronis quidem non invidendos, viri sumimus. Tenero, & molli, ingressu suspendimus gradum, non ambulamus. Corporis levitatem non uno epigrammate perstringit Martialis; & de ipso Julio narrat Svetonius cap. xlv. Circa corporis curam morosior, ut non solum tonderetur diligenter, ac raderetur, sed velleretur etiam: ut quidam exprobraverunt.* Comam frangebant

in gradus. Idem Svetonius de Nerone, cap. LI. *Cir-
cà cultum, habitumque, adeò pudendus, ut comam,
semper in gradus formatam, peregrinatione Acha-
icà etiam pone verticem summisserit.* Quintilianus,
lib. I. ca. VI. *Velli, & comam in gradus frangere, &
in balneis perpotare, quamlibet hac invaserint civi-
tatem, non erit consuetudo, quia nihil horum caret
reprehensione.* Seneca Rhetor, Controvers. I. *Ca-
pillum frangere, & ad muliebres blanditias vocem
extenuare, mollitie corporis certare cum fœminis,
& immundissimis se excolere munditiis, nostrorum
adolescentium specimen est.* Et hæc delibuta un-
guento. Irridet sæpè Martialis. Horatius libr. II.
Od. XI.

Cur non sub altà vel platano, vel bacc

Pinu, jacentes sic temerè, & rosà

Canos adorati capillos,

Dum licet, Assyriàq; nardo

Potamus uncti?

Juvenalis Sat. IV.

Et matutino sudans Crispinus amomo,

Quantum vix redolent duo funera. —

Et frequens apud Ovidium, Catullum, Tibullum,
Propertium. Itaque officinæ erant eorum, qui odo-
res coquerent. Seneca, Epist. XC. *Hinc fabrorum of-*

ficina sint, hinc odores coquentium. Faciem quod attinet, eam quam maximè nitentem cupiebant, itaque levigabant, & pane linebant. Juvenalis.

*Sed quæ mutatis inducitur, atq; movetur,
Tot medicaminibus; coctæ siliginis offas
Accipit, & madida facies dicentur, an ulcus?*

Suetonius de Othone, cap. xii. *Faciem quotidie rasitare, ac pane madido linere consuetum: idq; instituisse à primâ lanugine, ne barbatus unquam esset. Ingressum planè suspendebant, ut cæpi dicere ex Senecâ: & huic rei doctores etiam. Ipse Seneca, Epist. xc. Hinc (officinæ) molles corporis motus docentium, & infractos.*

CAPUT IV.

Vestes pressæ, ut niterent. Earum magnus numerus, isq; ostensus, cum in convivio, tum balneo. Pretium lacernarum, & tricliniarium. Lex Julij, de conchyliatis; Tiberij, de sericis. Holoferica quando ceperint. Luxus muliebris.

IN vestibus ipsis artificiosa luxuria. Domi eas subprelis habebant, ut in publico niterent. Ammianus libr. xxviii. *Solitis pressoriis vestes lucenitentes arbitrâ diligenter explorat.* Seneca, De Tranquill. cap. i. *Non ex arculâ prolata vestis; non ponderibus, aut tormentis, splendere cogentibus, pressa; sed domestica, & vilis.* Martialis lib. ii. Epigram. XLVI.

Sic tua suppositis perlucet prela lacernis.

Et magno has numero habebant. Plutarchus, in Lucullo. *Στρατηγὸν δὲ ποτε Φιλοτιμουμένον περὶ θείας, καὶ χορῶν ἰνὶ κόσμον ἀγχιμένον πορφυρέας χλαμύδας, ἀπειρίνατο, σκεψάμενος, ἂν ἐχη δάσειν. εἶτα μετ' ἡμέραν ἠρώτησεν αὐτὸν, ὅπόσων δέοιτο. Ἰὼ δὲ, εἰκατὸν ἀρκέσει Φήσαντος, ἐκέλευσε λαβεῖν δις ἰσοσάτας.* Pratori cuidam, qui, spectaculum edere quàm splendidissimè cupiens, ad eum venerat, petitum chlamydas aliquot, quibus eborum exornaret, inspecturum respondet, an tot habeat; & si habeat, daturum: postridiè ex eo quaesivit, quotnam cuperet, centumq; satis esse respondentem, ducentas accipere iussit. Martialis loco citato, de quodam.

Sic micat innumeris arcula syntbesibus.

Atq;

*Atq; unam vestire tribum tua candida possint,
Apula non uno qua grege terra talis.*

Itaq; sapissimè mutabant in uno convivio, ad ostentationem. Idem, lib. v. Epigr. LXXXI.

Undecies unà surrexti Zöile cœnâ:

Et mutata tibi est synthesis undecies.

Et, ad balnea abeuntes, plurimas secum portabant. Irridet Ammianus, loco jam citato. *Quum à Silvani lavacro vel Mammeæ aquis ventitant fossitilibus, ut quisquam eorum egressus tenuissimis se terferit linteis, solitis pressoriis vestes luce nitentes arbitrà diligenter explorant, qua unà portantur, ad juvandos homines undecim.* Pretium autem iis sanè immensum; itaque lacernas erant qui emere auderent *decem millibus nummum*, id est, quingentis Carolinis. Martialis Epigr. LXI.

millibus decem dixi

Emptas lacernas munus esse Pompillæ.

Item, lib. viii. Epigr. x.

Emit lacernas millibus decem Bassus.

Capitoni objecit Metellus Scipio, quod tricliniaria Babylonica vendidisset *octingentis millibus*, sive Carolinis quater millibus: ea autem Nero postea emit *sestertio quadrages*, id est, Carolinorum ducentis millibus. Fidem res exuperat, sed eam me-

retur

retur Plinius. Ille tradit lib. viii. cap. XLVIII. *Metellus Scipio tricliniaria Babylonica sestertium octingentis millibus venisse jam tunc posuit in Capitonis criminibus, quæ Neroni Principi quadragies sestertio nuper steterè. Pretium excandefaciebant duo; color, & materia: ille conchyliatus, hæc serica. Quod ad colorem, de ejus pretio sic Plinius, lib. ix. cap. xxxv. Conchyliæ, & purpuras, omnis ora atterit, quibus eadem mater luxuria paria penè etiam margaritis pretia fecit. Et libra ejus, cum emeretur prius denariis centum, sive florenis viginti, mox, exagitante luxu, supra mille denarios, id est, ducentos florenos ascendit. Idem Plinius, libro citato, cap. xxxix. Nepos Cornelius, qui Divi Augusti principatu obiit; Me, inquit, juvene violacea purpura vigebat, cujus libra denarius centum venibat: nec multo post rubra Tarentina. Huic successit dibapha Tyria, quæ in libras denariis mille emi non poterit. Ac vestibus quidem eâ tinctis, et, quæ circa illas, luxuriæ, frenum injecit suo tempore Cæsar Julius; neq; permittusum, nisi certis ætatibus, personis, diebus. Suetonius cap. XLIII. Leticarum usum, item conchyliatæ vestis, & margaritarum, nisi certis personis, & ætatibus, perq; certos dies, ademit. Sericæ,*

C

eæq;

eaq̄, tenuissimæ, fæminis maximè usitata. Seneca
 queritur, De Benefic. libr. VII. cap. IX. *Video sericas
 vestes, si vestes vocanda sunt, in quibus nihil est,
 quo defendi aut corpus, aut denique pudor, possit.
 Quibus sumptis, mulier parum liquidò, se nr. dam
 non esse, jurabit. Hac ingenti summâ ab ignotis eti-
 am ad commercium gentibus accersuntur, ut ma-
 trona quidem nostræ, ne adulteris quidem plus sui
 in cubiculo, quàm in publico ostendant. Tamen viri
 utebantur, donec Tiberius edixit. Dio, libro LVII.
 Στατίλιος δὲ Ταύρος μετὰ Λουκίῳ Λιβωνοῦ ὑπ-
 κλεύσαντος, ὁ Τιβέριος ἀπέειπε μὲν ἐδοῦντι σηκίῃ
 μηδένα ἄνδρα χρῆσθαι. *Statilio Tauro, L. Libone
 Cos. Tiberius edixit, ne quis vir sericâ veste utere-
 tur.* Atque hæc quidem subserica intelligenda est;
 nam holosericæ usus primus initium cæpit ab He-
 liogabalo. Lampridius de eo. *Primus Romanorum
 holosericâ veste usus fertur, quum jam subserica in
 usu esset.* Sed de pretio: quis non obstupescat, ad
 octingenta illa millia Capitonis? quis non ad qua-
 dragies sestertium Neronis? Et, profectò, maximè
 hîc modum excessit sequior sexus. Itaq̄; passim erat
 eum videre indutum vestibus, quibus impensi toti-
 census. Audi Propertium, lib. III.*

Matro-

Matrona incedit census induta nepotum.

Adeoque de Lolliâ Paullinâ narrat Plinius lib. ix. cap. xv. visam à se, *ne serio quidem ac solenni ceremoniarum aliquo apparatu, sed mediocrium etiam sponsalium canâ, smaragdâ margaritisq; opertam, alterno textu fulgentibus, toto capite, crinibus, spiris, auribus, collo, manibus, digitisque, quæ summam quadringenties sestertium colligebant, ipsâ confestim paratâ mancipationum tabulis comprobare.* Quis hic stupor est? quadringenties illud sestertium efficit duos milliones. Nec tamen hic vestitium adhuc sumptus censetur: solæ gemmæ tanti constiterunt, quibus illa passim totum corpus ornaverat. Quid? solæ? non certè: quasi certatim faciebant omnes matronæ. Manilius.

Perq; caput ducti lapides, per colla, manusque.

Plinius libr. xxxiii. cap. iiii. *Habeant femina in armillis, digitisque totis, collo, auribus, spiris: discurrant catenæ circa latera, & inserta margaritarum pondera è collo dominarum auro pendeant, ut in summo quoq; unionum conscientia adsit.*

CAPUT V.

*Julij Cæsaris edictum de margaritis .
Luxus in inauribus, monilibus, line-
is, armillis, annulis, calceis, umbra-
culis, ac flabellis. Severus modera-
tus est in parte, & uxor Heliogabali.
Speculorum magnitudo, & pretium.*

Sed Lolliæ Paulinæ ornatum adhuc ruminor:
et, an bonâ fide Plinius? Omnino. Examine-
mus per partes, & incipiamus à capite. Orna-
bant in eo crines, spiras, aures, auro, & gemmis pre-
tiosissimis, quæque quàm multos census æquabant.
Hieronymus, in Epist. ad Latam. *Nec collum auro,
& margaritis, premas; nec caput gemmis oneres.*
Gaudentius, Tract. xiii. *Quadam femina onerant
auro, & margaritis, vel sua, vel filiarum, membra.*
Occurrere voluit Julius Cæsar, margaritarum abu-
sum moderatus. Suetonius cap. xliii. *Usum mar-
garitarum, nisi certis personis, & atatibus, perque
certos dies, ademit.* Clarius Eusebius, in Chronico.
*Prohibitum est lecticis, margaritisque, uti, quæ nec
viros, nec liberos, haberent; & minores essent annis
quadraginta quinque.* Sed non obtinuit. Inprimis
verò

verò magnus luxus aurium. Seneca, De beatâ vitâ, cap. xvii. *Quare uxor tua locupletis domus censum auribus gerit? Hui, quæ istæc res? in auribus solis locupletis domus censum? Ita est; nihil mentitur. Nunquid Serviliæ margaritam Julius emit sexagies sestertio, sive trecentis millibus florenorum? Suetonius cap. l. Ante alias dilexit M. Bruti matrem Serviliam, cui & proximo suo Consolatu sexagies sestertio margaritam mercatus est. De Cleopatrarum unione nunquid certum est, supra centies sestertium, sive quingenta millia florenorum valuisse? Sed hæc regina, inquires, & quidem Ægypti. Quid tum postea: nihil huic concedebant matronæ Romanæ. Tertullianus, De Hab. Mul. *Graciles aurium cutes calendarium expendunt. Et, quasi in quodam luxus certamine, conjungebant uniones duos, tres, quatuor; atque ita gestabant, & quidem ex singulis auribus. Plinius lib. ix. cap. xxxv. de unionibus loquens. Hos digitis suspendere, & binos, ac ternos, auribus, feminarum gloria est. Subeunt luxuriæ ejus nomina, & tedia, exquisita perditio nepotatu: siquidem cum id fecere, crotalia appellant, ceu sono quoque gaudeant, & collisu ipso margaritarum.* Seneca, De Benefic. lib. xii. cap. ix. *Video uniones,**

non singulos singulis auribus comparatos: jam enim exercitata aures oneri ferendo sunt: junguntur inter se, & insuper alij binis superponuntur. Non satis muliebris insania viros subjecerat, nisi bina, ac terna, patrimonia auribus pependissent. Videntur bina, ac terna, patrimonia; pro numero videlicet unionum. Hinc illud, De Tranquill. lib. ii. cap. xiv. Quid refert, quantum (mulier) habeat; quot lecticarios, quam oneratas aures, quam laxam sellam. Et ostentatio erat, in gemmarum varietate. In L. pediculis, xxxii. D. de auro, arg. mundo, leg. In aures, in quibus duæ margarita, elenchi, & smaragdi duo. Veniamus ad collum, ac latera: hinc conspiciantur monilia, lineæ, accatenæ. Plinius. Discurrant catenæ circa latera; & inserta margaritarum pondera è collo dominarum auro pendeant, ut in summo quoque unionum conscientia adsit. Et vis linearum sumpsum? Hieronymus, in vitâ Pauli Eremitæ. Uno filovillarum insunt pretia. Tertullianus De Habitu Muliebri. Uno lino decies sestertium inseritur. Hoc est, quinquaginta millia florenorum. Et de monilibus, ille ipse, ibidem. Saltus, & insulas, tenera cervix fert, Id est, pretia saltuum, & insularum. Erant & mamillarum ornamenta. In l. pediculis citatâ. Ornamen-

namenta mamillarum ex cylindris triginta quatuor, & tympaniis margaritis triginta quatuor. In brachiis, & digitis, armillæ erant; sive brachialia, annulique: & ibi quoq; magnæ impensæ. De brachialibus, Tertullianus, loco citato. *Circulos ex auro, quibus brachia artantur.* Sed annulorum luxus, viris communis cum matronis. Gestabant autem in omnibus digitis. Martialis lib. v. Epigr. LXIII.

Per cuius digitos currit levis annulus omnes.

Quid digitos dico? in omnibus articulis debebam. Seneca, Nat. Quæst. lib. vii. cap. xxxi. *Exornamus annulis digitos, & in omni articulo gemma disponitur.* Et hoc adhuc parum. In singulis articulis plures, Martialis lib. v. Epigr. xi.

*Sardonichas, smaragdos, adamantas, jaspidas, uno
Versat in articulo Stella, Severe, meus.*

At quantum hîc censes insumptum, in tanto annulorum numero, & gemmarum? Nonne centena aliquot millia florenorum? Non potest aliter. Tertullianus, De Hab. Mul. *In sinistra per singulos digitos de saccis singulis ludit.* At quantum in saccis, sive loculis, habebant? Idem Auctor paullò ante dicit. *Brevissimis loculis patrimonium grande profertur.* Ergò in singulis annulis expensâ singula patrimonia,
quod

quod de inauribus supra Seneca. Et eccetibi, Nonius Senator, proscriptus ab Antonio, unum secum abstulit, cuius pretium æquabat *viginti mille sestertia*, id est, decies centena millia florenorum. Plinius memorat, lib. xxxvii. cap. vii. *Ab Antonio proscriptus Nonius Senator fugiens, e fortunis suis omnibus anulum abstulit secum, quem certum est sestertius viginti millibus æstimatum.* In baltheis, & vaginis, idem luxus. Tertullianus. *Latent in cingulis smaragdi, & cylindros vaginæ suæ solus gladius sub sinu novit.* Adeatur Cod. lib. xi. Tit. xi. Videamus pedes. Neque hic luxus minor. Crepidarum, atque focculorum, vincula erant aurea. Manilius.

Et pedibus niveis fulserunt aurea vincla.

Habebant & gemmas. Tertullianus, loco citato. *Et in peronibus uniones emergere de luto cupiunt.* Lampridius, de Heliogabalo. *Habuit in calciamentis gemmas, & quidem sculptas, quod risum omnibus movit; quasi possent sculpturæ nobilium artificum videri in gemmis, quæ pedibus adharerent.* Neque margaritæ, aut uniones, in iis tantum, sed etiam sub iis. Et Plinius scribit. *Non crepidarum tantum obstragulis, sed & totis focculis addi. Neque enim gestare jam margaritas, nisi calcent, ac per uniones eti-*

am ambulent, satis est. Severus moderatus est luxum, ut tradit in vitâ ejus Lampridius, Heliogabali etiam uxor, & matronarum habito delectu, nisi quibusdam, non permisit. Lampridius auctor est. *Se miramica facta sunt. Senatusconsulta ridicula, de legibus matronarum: quæ quo vestitu incederent; quæ aurum, vel gemmas, in calceamentis haberent.*

Quid de umbraculis, ac flabellis, dicemus? an non & hæc composita ad luxum? Quis dubitet? Clarè Ammianus, lib. xxviii. *Si inter aurata flabella laciniis fericis infederint muscæ, vel per foramen umbraculi pensilis radiolus irruerit solis, queruntur, quod non sint apud Cimmericos nati.* Horum omnium pretia computemus, facilè de Lolliâ ista credemus, ornatum ejus quadringenties sestertio constitisse. Finiam autem fæminarum hunc luxum in speculis. Ea magna erant, & ad corporis totius instar, in auro, argento, calato, gemmato; itaq; magnum etiam pretium. Attendamus Senecam, Nat. Quæst. lib. i. cap. xvii. *Rerum jam potiente luxuriâ, specula, totis paria corporibus, auro, argentoque, calata sunt, denique gemmis adornata: Et pluris unum ex his fæminæ constitit, quàm antiquarum dos fuit.* Et mox. *Jam libertinorum virgunculis in unum specu-*

lum non sufficit illa dos, quam dedit Senatus pro Scipione. At dos illa fuit undecim millia aris, sive ducenti & viginti Carolini, ut supra diximus. Tanti emerunt filix libertinorum; quid jam honestissimorum civium, quid equitum, quid Senatorum fecisse censebimus? Sine dubio excefferunt multum, pro ratione, & modo, dignitatis.

CAPUT VI.

Comitatus virorum, & matronarum. Ejus multitudo, ornatus, ordo. Instituebant hunc præfecti familie, quorum insignia virgæ.

Proximè vestes, comitatum dabimus: nam & in hoc luxus fuit. Itaque, prodituri in publicum, saltem decem, aut octo, servos comites trahebant. Juvenalis Sat. vii.

*Fidimus eloquio? Ciceroni nemo ducentos
Nunc dederit nummos, nisi fulserit annulus ingens.
Respicit hæc primùm, qui litigat; an tibi servi
Octo decem comites, an post te sella, togati
Ante pedes.*

Sed hic numerus erat caufidicorum; & exiguus adhuc, præquam aliorum, Ammianus libr. xxviii.

Ubi,

Ubi, comitantibus singulos quinquaginta ministris, tholos introierint balnearum, &c. Idem libr. xiv. Familiarium agmina, tanquam predatorios globos, post terga trabentes; ne Sawnione quidem, ut ait Comicus, domi relicto. Et de Tigellio narrat Horatius, lib. i. Sat. iii. habuisse sæpè ducentos. Multi milenos aliquot. Athenæus lib. vi. Μυρίαι, καὶ δισμυρίαι, (οἰκέτας,) καὶ ἔτι πλείαις δέ, πάντοχοι κέκλιται: ἢ ἐπὶ προσόδοις δέ, ὡς περὶ ὁ τῶν Ἑλλήνων ζῆλοπλοῦτος Νικίας: ἀλλ' αἱ πλείους, τῶν Ῥωμαίων συμπροΐοντες, ἔχουσι τοὺς πλείους. Decem, immò viginti mille, & plures quoque servos habent, non quæstus causâ, ut ille Græcorum ditissimus Nicias, sed plerosq; in publico comitantes. Neque numerus hîc duntaxat ostentabatur, sed & vestium ornatus; qui magnificus valdè, licet in servis. Seneca, De Tranquill. cap. i. *Præstringit animum apparatus alicujus pedagogy, diligentius, quàm intrâ privatum larem, vestita, & auro culta, mancipia, & agmen servorum nitentium.* Et, soli ne viri processerunt comitati? non. Immò etiam matronæ, quæ hîc viros excessere. Nam, tanquàm agmen aliquod ducerent, in ordinem cogebant; idq; munus præfectorum familix, qui insignia virgarum

manu dexterâ gestabant. Omnem luxum nobis egregiè describit Marcellinus, lib. xiv. *Quo comitatu matronæ complures, opertis capitibus, & baster-nis, per latera civitatis cuncta discurrunt. Utque præliorum periti rectores primò catervas densas opponunt, & fortes, deinde leves armaturas, post jaculatores, ultimasq; subsidiales acies, si fors adegerit, invasuras: ita, præpositis urbana familia suspensa digerentibus sollicitè, quos insignes faciunt virgæ dextris aptatæ, velut tesserâ datâ castrensi, juxtâ vehiculi frontem omne incedit extrinsum; huic atratum coquina adjungitur ministerium; deinde totum promiscuè servitium, cum otiosis plebeis de vicinitate conjunctis, postrema multitudo spadonum, à senibus in pueros desinens, coloris obluridi, distortaque lineamentorum compage deformis.* Hinc Hieronymus, in Epistolâ ad Furiam. *Noli ad publicum subinde procedere; et, spadonum exercitu præunte, viduarum circumferri libertate.* Animadvertite. *Exercitum spadonum dicit: & vides causam ex Ammiano. Inter hos quoq; moriones, empti ingentibus sæpè pretiis: nam, cum alios servos emerent plerumque sex millibus nummum, sive trecentis florenis, ut ostendo infra, cap. xvi. hos emebant*

bant longè pluris : & aliquando viginti millibus nummùm, sive florenis mille. Martialis irridens, lib. viii. Epigr. xiiii.

Morio dictus erat : viginti millibus emi.

Redde mihi nummos, Gargiliane, sapit.

CAPUT VII.

Vasa coquinaria, ac mensalia, argentea. Lancium in gentia pondera. Postea auro illigari cepta : mox etiam ex eo solido facta. Tiberij edictum. Uniuersum mensæ ministerium æstimatum.

Sequitur suppellex, in quâ similes sui fuerunt isti luxuriantes. Ac vis scire ? in exiguâ sæpe dependebant opes non sanè exiguas. Martialis in Quintum lib. iii. Epigr. lxxii.

— *constat decies tibi non spatiosa supellex.*

Vides impensam quinquaginta millium Carolinorum. Atque adeò una securicula empta est nummùm quadringentis millibus, sive Carolinorum viginti millibus. Martialis lib. xi v. Lemmate xxxv. quod est Securicula,

*Cum fieret tristis solvendis auctio nummis,
Hæc quadringentis millibus empta fuit.*

Ostendemus magis, & incipiemus à vasis coquinariis; quæ illi argentea habuerunt. Plinius lib. xxxiii. cap. iii. *Vasa coquinaria ex argento Calvus orator fieri queritur? at nos carrucas ex argento calare invenimus.* Ulpianus in l. cum aurum xix. §. si cui escarium D. de auro, arg. mundo leg. *Cacabos argenteos habebat, vel miliarium argenteum, vel sartagine, vel aliud vas ad coquendum.* Sed ad cacabos quod attinet; argenteos illos ante Heliogabulum habuit nemo. Lampridius de eo. *Primus mensas argenteas habuit, primus etiam cacabos.* Nemo igitur hæc mirabitur; nemo mensalia, nisi quanta: quippe magnitudo, & pondus, hoc merentur. Juvenalis Sat. iii.

— *quot pascit servos, quot possidet agri
Jugera; quam multâ, magnâque, paropside cenat.*

De Heliogabalo narrat Lampridius, habuisse eum *vasa centenaria argentea sculpta.* Ecce, vasa centum librarum Heliogabali; quæ tamen ille solus non habuit, sed cum eo, & ante eum, plures. At hoc parum est. Imperante Claudio, Drusillanus quidam, servus, dispensator Hispaniæ citerioris, habuit
lan-

lances quingentarum. Tertullianus, De Pallio. *Ve-
reor sanè, ne parva sit ista trutina; cum Drusilla-
nus, & quidem servus Claudij, quingenariam pro-
mulsidem edificat. Et hoc parum. E comitibus ejus
nonnulli octingentarum, & supra. Audiamus nar-
rantem bonâ fide Plinium, lib. xxxiii. cap. xi. Lan-
ces è centenis libris argenti tunc super quingentas
numero Romæ fuisse constat; multosque ob eas, pro-
scriptos, dolo concupiscentium. Et mox addit. Clau-
dij principatu, servus ejus Drusillanus, nomine Ro-
tundus, dispensator Hispaniæ citerioris, quingenari-
am lancem habuit; cui fabricanda prius officina
exadificata fuerat: & comites ejus, octingentarum
octo quinquaginta librarum: queso, ut quàm multi
eas conserui ejus inferrent, aut quibus canantibus?
Sed magnitudo hæc profectò nimia, & rara: mo-
destiores alij fuerunt, qui modum excedere justum
noluerunt. Pretium verò omninò magnum; im-
pendebant enim multa millia, in singulas libras.
Narrat de L. Crasso Oratore Plinius, libro citato.
Constat eundem sex millibus sestertiis (id est, tre-
centis Carolinis) in singulas libras vasa emptâ ba-
buisse. Martialis de Quincto.*

Libra quod argenti millia quinque rapit.

Fuerunt autem non semper ex solo argento: quin
mox aurum illigari cæptum est. Martialis, libr. II.
Epigr. XLIII.

*Immodici tibi flava tegunt chrysendeta nulli,
Concolor in nostrâ, cammare, lance rubes!*

Iterum Epigr. LIII.

Si ridere potes miseri chrysendeta Cinnae.

Paulus in l. pediculis, xxxii. D. de auro, arg. &c.
*Auro factò adnumerantur gemma, annulis inclusa,
(quippe annulorum sunt,) cymbia argentea, crustis
aureis illigata. Et Ulpianus, l. cum aurum. xix. D.
h. t. Aurea emblemata, quæ in absidibus argenteis.*
Posteà etiam ex auro fecerunt, tam pudendo luxu,
ut ventris quoque onera istis exciperent. Tertullia-
nus, De Hab. Mul. *Etiam ad spurca instrumenta
auri, & argenti, demens copia deseruit.* Exprobrat
Bassæ Martialis, lib. I. Epigr. xxxvii.

*Ventris onus misero, nec te pudet, excipis auro,
Bassa.*

Tamen hæc frugaliiores etiam ex argento habebant.
Ulpianus, in l. Q. Mutius. xxvii. D. Tit. jam toties
citato. *Argento legato non puto ventris causâ ha-
bita scaphia contineri.* Modum statuit in suo prin-
cipatu Tiberius; vetuitque, ne quis vasis aurèis ute-
retur,

retur, nisi ad rem sacram. Dio. lib. LVII. Στατιλίας
 δὲ Ταύρου μετὰ Λιβῶν Λιβωνος ὑπατεύσαντ^ς,
 ὁ Τιβέριος ἀπέειπε μὲν ἐσθῆτι σηρικῇ μηδένα ἀν-
 δρᾶ χρῆσθαι, ἀπέειπε δὲ καὶ χρυσῶ σιεύει μηδέ-
 να, πλὴν πρὸς τὰ ἱερά, νομίζεν. *Sisennâ Statio*
Tauro, L. Libone Coss. edixit, ne quis vir sericâ veste
uteretur, neu quis aurea vasa, nisi ad rem sacram,
haberet. Vidisti per partes, at quanti nunc censet
 universum mensæ ministerium? Plinius ostendit,
 lib. xxxiii. cap. xi: ubi de Scipione Africano. *Cum de*
Pœnis triumpharet, quatuor millia quadringenta
septuaginta tria pondo transtulit. Hoc argenti tota
Carthago habuit, illa terrarum imperij emula, quod
nunc in mensarum est apparatus. Jam, si, calculo
 Pliniano, in libras singulas trecentos Carolinos
 computemus, ea summa effectura est tredecies cen-
 tena ac viginti septem millia, & nongentos Caro-
 linos.

CAPUT VIII.

*Pocula è conchâ, onyche, argento, auro-
 que; Et eo celato, gemmato. Custodes
 his appositi. Magnitudo, pretium.
 Hoc in Myrrhinis quoq̃, Et crystalli-
 nis indicatum, item candelabris.*

POculorum ut luxus magnus, ita pretium. Ec-
 varia illa fuere; siquidem bibebant ex onyche.
 Plinius lib. xxxvii. cap. vii. *Onychem etiam tum
 in Arabia montibus, nec usquam alibi, nasci putave-
 re nostri veteres: Sudines, in Germaniâ; potorius pri-
 mùm vasis inde factis; dein pedibus lectorum, sel-
 lisque. Cornelius Nepos, tradit fuisse magno mira-
 culo, cum P. Lentulus Spinter amphoras ex eo, Cbio-
 rum magnitudine cadorum, ostendisset. Vel ex con-
 châ etiam. Juvenalis, Sat. vi.*

*Cum perfusa mero spumant unguenta Falerno,
 Cum bibitur conchâ.* —

Vel ex auro, argento ve, vario opere calato. Juvena-
 lis Sat. i.

Argentum vetus, Et stantem extra pocula caprum.

Martialis.

*Stat caper in phialâ, Thebani vellere Phryxæ
 Cultus; ab hoc mallet vecta fuisse soror.*

Vel gemmis etiam ornata. Plinius, in Proœmio lib.
 xxxiii. *Turbâ gemmarum potamus, Et smaragdis
 teximus calices: ac temulentia causâ tenere Indi-
 am iuvat; Et aurum jam accessio est. Capitolinus,
 in Vero. Data etiam aurea, atque argentea, pocu-
 la gemmata. Itaque appositi in conviviis custodes,*

qui

qui observarent, ne quis aliquas ex iis avelleret. Juvenalis, Sat. v.

ipse capaces
*Heliadum crustas, & inaequales beryllos,
 Virro tenet phialas; tibi non committitur aurum,
 Vel, si quando datur, custos affixus ibidem,
 Qui numeret gemmas, unguesq; observet acutos.*

Nec ornata tantum gemmis, sed & facta ex iis habebant. Pacatus, in Panegyrico. *Parum se lautos putabant, nisi aetivam in gemmis capacibus glaciem falerna fregissent.* Cicero, Verr. vi. *Erat etiam vas winarium, ex una gemma pergrandi trulla excavata, cum manubrio aureo.* In horum autem magnitudine ostentatio erat, & pompa. Et observa apud Juvenalis Interpretem, Sat. ix. *Fabricius Censor collegam suum notavit in Senatu, quia supra decem libras argenti unam phialam invenit.* Computemus hujus pretium per libras; fuerit haec phiala trium millium Carolinorum. Ejusdem pretij scyphos duos habuit L. Crassus, Orator. Plinius, libr. xxxiii. cap. xi. *L. Crassus Orator duos scyphos, Mentoris artificis manu calatos, sestertiis centum millibus emptos, habuit.* Longe argentum, aurumve, excedunt myrrhina, quae constiterunt Carolinis quater milli-

bus: adeoque T. Petronius, moriens, trullam myrrhinam, emptam trecentis sestertiis, id est, quindecim millibus, confregit, ne eâ Nero potiretur. Plinius, libr. xxxvii. cap. ii. *Crescit indies ejus rei luxus, murrhino octoginta sestertius empto, capaci planè ad sextarios tres calice.* Et mox. *T. Petronius Consularis, moriturus, invidia Neronis principis, ut mensam ejus exheredaret, trullam murrhinam, trecentis emptam sestertiis, fregit.* Sunt et, qui trullam crystallinam emerint Carolinis septem millibus quingentis. Idem Plinius. *Alius hic furor, H.S. centum quinquaginta millibus trullam (crystallinam) unam non ante multos annos mercatam à matrefamilias nec divite.* Et attende, quæso; tanti emerat materfamilias, eaque non dives: quid jam divites fecisse censes! Sed à poculis ad candelabra, & lucernas, trasibo, & ita finem capiti imponam. Quem verò hîc luxum fuisse putamus? Ex argento erant. Ulpianus, in citatâ l. cum aurum. *Nec candelabra, nec lucerna argentea.* Itaque tam grande pretium. Discamus à Plinio, lib. xxxiv. cap. iii. *Privatim Ægina candelabrorum superficiem duntaxat elaboravit, sicut Tarentum scapos. In his ergò junctâ commendatio officinarum est.* Nec pudet tribunorum
 mili-

militarium salariis emere, cum ipsum nomen à candelarum lumine impositum appareat. Atque tributorum istorum salarium, erant sestertia quinquaginta, sive bis mille quingenti Carolini. Et vel solis certè illis divites censerì poterant, Asterius, Hom. in Avar. Τῶ μὲν, ἔλαιον ἐνδοεῖ, πρὸς τὸ λυχνον ἀνάψαι ἢ ἄλλος, μόναις ταῖς λυχνίας πλουτεῖ. Huic quidem, oleum deest, quo lychnum accendat: alius verò, solis candelabris dives est.

CAPUT IX.

Mensa rotunde, ac late; etiam antiqua. Pedes eburni, formam animalium referentes. Ipse citreae primum, è ligno nodoso: Earum pretium, Mox aurea, inde argentea. Earum origo; circuli, gemmis ornati.

Mensas habebant rotundas, ac latas. Seneca, Consolat. ad Helviam cap. xi. *Lapides, aurum, & argentum, & magni levatig mensarum orbes, terrena sunt pondera.* Cicero, Verr. vi. *Maximam, & pulcherrimam, mensam citream à L. Lutadio Diodoro, qui Q. Catuli beneficio à L. Syl-*

*lâ civis Romanus factus est, omnibus scientibus, Li-
lybâi abstulisti. Juvenalis, Sat. 1.*

*Nam de tot pulchris, & latis, orbibus, & tam
Antiquis, unâ comedunt patrimonia mensâ.*

Et observa illic, *Antiquos orbis*. Hoc enim quoque
jactabant, longâ majorum successione ad se perve-
nisse. Seneca, De tranquill. cap. 1. *Mensa, non varietate
macularum conspicua, nec per multas elegantium
dominorum successiones, civitati nota, sed in
usum posita, quæ nullius convivæ oculos nec voluptate
moretur, nec accendat invidiâ.* Et habebant mag-
no numero: sæpè centenâs aliquot. Martialis libr.
vii. Epigr. XLVII.

*Cùm mensas habeat ferè trecentas,
Pro mensis habet Annius ministros.*

Pedes mensarum, erant eburni. Martialis, libr. ii. E-
pigr. XLIV.

*Tu Lybicos Indis suspendis dentibus orbis :
Fulcitur testâ fagina mensa mihi.*

Juvenalis, Sat. xi.

*Nil rhombus, nil dama sapit : putere videntur
Unguenta, atque rosæ, latos nisi sustinet orbis
Grande ebur, & magno sublimis pardus hiatu,
Dentibus ex illis, quos mittit porta Syenes,
Et Mauri celeres, & Mauro obscurior Indus,*

*Et quos deposuit Nabathæo bellua saltu
Jam nimios, capitique graves. —*

Erant autem formati in species animalium: itaq; in
citatibus verbis Satyrici observandum est.

— *lotos nisi sustinet orbes
Grande ebur, & magno sublimis pardus hiatus.*

Ipsa mensa, è ligno primitim citreo. Vidimus paullò
antè, in verbis Ciceronis; & Petronius Arbitrator Saty-
rico.

— *ecce Afris eruta terris
Citreæ mensa.* —

Et quidem maximè nodoso, idq; pretium augebat,
quod par aliquando censui Senatoris, id est, decies
sestertio, sive quinquaginta millibus florenorum.
Clarè Seneca, De Benefic. lib. vii. cap. ix. *Video istic
mensas, & æstimatum lignum censu Senatoris, è
pretiosius, quò illud in plures nodos arboris infelici-
tas torfit.* Tertullianus, De Pallio. *Adigo canterem
ambitioni, quàm M. Tullius quingentis millibus non
unum orbem citri emit, quàm bis tantum Asinius
Gallus pro mensa ejusdem Mauritania numerat.
Hem, quantis facultatibus æstimavere ligneas ma-
culas? Mox etiam ex auro fecerunt. Ecce apud Mar-
tialem lib. iii. Epigr. xxxi.*

*Et servit domine numerosus debitor arca,
Sustentatq; tuas aurea mensa, dapes.*

Sed

Sed pretium tamen citreis majus manebat, ut discimus ex eodem, lib. xiv. Epigr. LXXXIX. Deinde etiam ex argento. Alphinus, in l. cūm ex argent. xxviii. D. de auro, arg. leg. *An & si quas mensas argenteas, & ejus generis argentum haberet, quo ipse non temere uteretur, sed commodare ad ludos, & ceteras apparationes, soleret.* Asterius Hom. in Avar. Ο τῶ ἐννης ἐπὶ Ξυλίνης τραπέζης ἀρτον ἀπορεῖ διαθρύψαι ἢ ὁ Τρυφῶν, ἀργυρεῶν τραπέζαν ἐλάσας ἐς πλάτος, τῷ εἰλῶντι ψυχαγωγεῖται τῆς ὕλης. Sed ante Heliogabalum nemo: ille enim præxit ad hunc luxum. Lampridius memorat. *Primus mensas, & capsas, argenteas habuit: primus etiam cabos.* Harum coronæ, sive ambitus, gemmis ornabantur. Ulpianus, in l. cūm aurum. xix. D. Tit. citato. *In coronis mensarum gemma coronis cedunt, ut hæ mensis.*

CAPUT X.

Lecti magni: eorumq₃ pedes ex onyche. Ipsi primum argento inducti, mox ex eo solido; & quis auctor. Deinde etiam aurei. Toralia purpurea, odorata, aurea.

IN lectis magnitudo erat ad ostentationem comparata. Juvenalis, Sat. II.

Dives erit, magnò qua dormit tertia lecto.

Et quidem, pedes ex onyche factos, discimus ex Plinio, lib. XXXVII. cap. VII. Ipsi autem argento primùm inducti. Plinius idem, lib. XXXIII. cap. XI. *Lectos verò mulierum jam pridem totos operiri argento, & triclinia quadam, quibus argentum addidisse primus traditur Carvilius Pollio, eques Romanus; non ut operiret, aut Deliacâ specie faceret, sed Punicanâ. Idem & aureos fecit.* Suetonius, in Caligulâ, cap. XXXII. *Servum, ob detractam lectis argenteam laminam, carnifici confestim tradidit.* Adde sphaeras, & catenas argenteas, loco funium. Asterius Hom. in Avar. *Ὁ μάτῳ πλουτῶν, τῷ κόσμῳ τῆς κλίνης περιεστράπεται, ἀργυρεῆς σφαίρας ἔχουσης, καὶ ἀλυσεῖς, ἀντὶ τῶν σχοίνων.* Mox ex solido argento fieri cœperunt. Ulpianus, in citatâ I. cùm aurum. *Lectum planè argenteum, vel si qua alia suppellex argentea sit, argenti appellatione non continetur.* Lampridius, in Heliogabalo. *Solido argento factos habuit lectos & tricliniâres & cubiculares.* Etiam aureos fecerunt, ejusque rei primus auctor Carvilius Pollio, eques Romanus; ille, qui tricliniâ

niis quoq; primus argentum addidisse traditur. Locum Plinij jam citavimus, quo id docemur. Et de Julio narrat Suetonius, cap. XLIX. *In aureo lecto veste purpureâ decubuisse.* Vestes verò in iis stragula, proratione lectorum, etiam pretiosissimæ. Et observa purpuream in istis verbis Suetonij. Quin odoribus quoq; inficiebant. Martialis lib. I. Epigr. XVI.

Quid thorus à Nilo, quid sindone tectus olenti?

Ostendit stultas quid nisi morbus opes?

Ac vide, quò postea luxus pervenerit: ex auro habuerunt. Primus Heliogabalus, privatus quidem adhuc; nam jam antea Imperatores fecerant. Lamprius, in vitâ ejus. *Primus omnium privatorum toros aureis toralibus textit, quia tunc ex Antonini Marci auctoritate id fieri licebat, qui omnem apparatus Imperatorum publicè vendiderat.*

CAPUT XI.

Vehicula arata, eborata, argentata, argentea. Hæc Severus coërcuit, & Senatoribus tantum permisit. Aurata etiam, & altiora. Functura. Vehiculorum pretia, ut & mulorum.

Vehi-

Vehicula habuerunt varia; nos sub uno generali nomine comprehendemus. Vide tamen apud Lampridium, in Heliogabalo. *Semiramica facta sunt Senatus consulto ridicula; de legibus matronalibus: qua quo vestitu incederet, qua cui cederet, qua ad cuius osculum veniret, qua pileto, qua equo sagmario, qua asino veberetur: qua carpento mulari, qua bouum; qua sella veberetur, & utrum pelliceâ, an osseâ, an eboratâ, an argentatâ. Erantq; primitis ærata, mox eborata effecit crescens luxus.* Plautus Aulul. Sc. velim te.

○ *Clamores, imperia, eburata vehicula, pallas, purpuram.*

Deinde argentata habuerunt. Plinius, lib. xxxiii. cap. iii. *Nos carrucas ex argento calare invenimus. Et tanta quidem horum frequentia, ut coërcere Severus necesse putaverit, eorum jure solis Senatoribus relicto.* Lampridius, in ejus vitâ. *Carrucas Romæ, & rbedas, senatoribus omnibus, ut argentatas haberent, permisit: interesse Romanæ dignitatis putans, ut bis tantæ Urbis senatores vectarentur.* Postea argentea quoq; fuerunt; primusq; ea dedit Aurelianus, teste Vopisco. Aurata etiam, & gemmata. Lampridius, de Heliogabalo. *Habuit gemmata vehicula, & aurata, contemptis argentatis, & eboratis, & aratis.* De

auratis, capiendus item Martialis, lib. III. Epigr. LXII.

Aurea quod fundi pretio carruca paratur.

Et volebant esse altiora. Ammianus lib. xxviii. *Summum decus in carrucis solido altioribus, Et ambitioso vestium cultu ponentes.* Huc accedebant junctura pretiosissimæ. Capitolinus, in Vero. *Data Et vebicula, cum mulabus, ac mulionibus, cum juncturis aureis.* Gaudentius, Tract. XIII. *Brutis quoque animalibus, equis, ac mulis, ex argento, Et auro, sublimia ornamenta componunt.* Videatur Codicis lib. XI. Tit. XI. *Quantas igitur hic impensas credis? nonne ingentes? de fundi pretio clarè Martialis, loco citato.* — *fundi pretio carruca paratur.*

Jam in ipsis jumentis, quæ trahebant, quem luxum putamus? Junctura sæpe aureæ: & exemplum habemus in Capitolino, quod produximus. Soleæ eorum argentæ. Suetonius de Nerone, cap. xxx. *Nunquã carrucis minus mille fecisse iter traditur, soleis mularum argenteis, canusinatis mulionibus.* Et aureas fecit ejus conjux Poppea. Plinius, lib. xxxiii. cap. III. *Nostriãq; at at e Poppea, conjux Neronis principis, delicatioribus jumentis suis soleas ex auro quoq; induere solebat.* Et quis dubitet, quin magna quoque istorum pretia luxus fecerit? Certè supra equos muli, mu-

li, mulæve, valebant. Disertè Plautus, Aulul. Sc.
Narravi.

*Ego faxim muli, pretio qui superant equos,
Sint viliores Gallicis cantheriis.*

Quid equos dico? parum hoc est: ipsas mox etiam
domos superârunt, puta tenuiorum civium. Mar-
tialis mihi testis est, lib. III. Epigr. LXII.

— *pluris mula est, quàm domus, empta tibi.*

At domorum pretia jam videbimus.

CAPUT XII.

*Ædium admiranda limina, & quis ea
primus marmorea habuerit. Postes,
parvimenta, parietes. Illi quando pri-
mum marmore incrustati. Laquea-
ria etiam inaurata, & unde origo.
Idem factum capitibus columnarum.
Earum longitudo, multitudo, preti-
um: & de eo emendatus Varro. Tra-
bes auratæ. Fontes in singulis cubicu-
lis. Univerſim amplitudo, & altitu-
do: eaque mox coercita. In fastigiis*

*horti, & arboraria: ac arbuscule ex
iis aestimata: item tota aedes. Vale-
rius, ac Varro, correcti. Neronis
Aurea.*

EXaminabimus per partes, atque inde ad totas
progreдемur: ubiq; nihil non magnum de-
prehensuri. Incipiemus ab ipso limine, quod
marmoreum. Cujus rei initium à M. Lepido, Pli-
nius, lib. xxxvi. cap. vi. *M. Lepidus, Catuli in Consula-
tu collega, primus omnium limina ex Numidico mar-
more posuit. Et tales quoq; postes. Statius, in Tibur-
tino Manlij Vopisci.*

an Mauros undiq; postes,

An pictarata lucentia marmora vena

Mirer.

Immò deaurati. Hieronymus, in Epist. ad Marcel-
lam. *Ut visitantibus reddamus vices, ad superbas
fores pergimus. Inter linguas rodentium ministro-
rum postes ingredimur deauratos. Ingressis stupo-
rem injiciebant pavimenta, parietes, columnæ, la-
quearia, trabes. Fabianus Papyrius, apud Senecam
Rhetorem, lib. ii. Controvers. i. In hos igitur exitus
varius ille secatur lapis, ut tenui fronte parietem
teget: quam vincit severe in hoc pavimentum le-
vatum,*

Datum. Ipse Seneca, De Tranquill. cap. i. *Domus etiam quæ calcatur pretiosa, & divitiis per omnes angulos dissipatis.* Statius in Tiburtino Vopisci.

*Dum vagor aspectu, vultusq; per omnia duco,
Calcabam nec opinus opes: nam splendor ab alto
Defluus, & nitidum referentes aëra testa,
Monstravere solam; varias ubi picta per artes
Gaudet humus, suberantq; novis Asarota figuris.*

Parietes, & laquearia, marmore induta. De parietibus, Papirius, loco citato, *Varius ille secatur lapis, ut tenui fronte parietem tegat.* Primus id fecit Mamura, præfectus fabrûm C. Cæsaris. Plinius, libr. xxxvi. cap. vi. *Primum Romæ parietes crustâ marmoris operuisse totius domus suæ in Celio monte Cornelius Nepostradidit Mamurræ, Formus natum, equitem Romanum, præfectum fabrorum C. Cæsaris in Gallia.* Etiam inaurari cæperunt, ut & laquearia: ejusque rei origo à Capitolio. Plinius, libr. xxxiii. cap. iii. *Laquearia, quæ nunc & in privatis domibus auro teguntur, post Cartbaginem eversam primò inaurata sunt in Capitolio, Censurâ L. Mummi. Inde transiere in cameras, in parietes quoque, qui jam & ipso, tanquam vasa, inaurantur.* Et huc spectat illud Petronij.

Edificant auro. —

Hiero-

Hieronymus, in Epistolâ ad Gaudentium. *Vivimus, quasi alterâ die morituri; & aedificamus, quasi semper in hoc seculo victuri. Auro parietes, auro laquearia, auro fulgent capita columnarum.* Item ad Marcellam. *Ubi sunt late porticus? Ubi aurata laquearia? Ubi instar palatij privatorum exstructa basilica? Ad aurum adjunctæ quoque gemmæ.* Statius, in Tiburtino.

*Vidi artes, veterumq; manus, variisq; metalla
Viva modis, labor est auri memorare figuras,
Aut ebur, aut dignas digitis contingere gemmas.*

Vestiebant quoque pretiosissimis aulæis, ac tapetibus. Tertullianus, De Hab. Mul. *Parietes Tyrius, & hyacinthinis, & illis regiis velis, quæ vos operosè resoluta transfiguratis, pro picturâ abutuntur.* Vis columnas scire? harum capita aurata, ut ex loco Hieronymi jam vidimus: ipsæ verò marmoreæ. Juvenalis, Sat. vii.

*Parte aliâ longis Numidarum fulta columnis
Surgat, & argentem rapiat cenatio solem.*

Et observa illic longas, nam tales erant profectò. Ammianus, lib. xxviii. *Columnarum constructiones, altâ fronte suspensas, mirando, atque parietes, lapidum circumspectis coloribus nitidos, ultra mortali-*

talitatem nobiles virose extendunt. Plinius, lib. xxxvi. cap. ii. *Tacuerunt maximas earum, (columnarum,) atque duodequadragenum pedum, Lucullei marmoris, in atrio Scauri collocari.* Habebantque has magno numero. Stadius, in Epithalamio Stellæ.

Pendent innumeris fastigia nixa columnis.

Adeoq; nonnulli ad centenas excurrebant. Martialis, lib. v. Epigr. xiiii.

*At tua centenis incumbunt tecta columnis,
Et libertinas arca flagellat opes.*

In villâ Gordianorum unum peristylon habuit ducentas. Capitolinus, in Gordiano iii. *Domus Gordianorum etiam nunc exstat, quam iste Gordianus pulcherrimè exornavit: Et villa eorum, viâ Prænestinâ, ducentas columnas uno peristylo habens, quarum quinquaginta Carystææ, quinquaginta Claudianæ, quinquaginta Synnades, pari mensurâ sunt.* Libet pretium earum scire, id quod magnum, ut omnia in luxu isto Romano. Docet Val. Maximus lib. ix. cap. i. *Illic se Crassus ait decem emisse centum millibus nummum.* Ergo singulas quingentis florenis. Hæc ejus verba sunt. *Decem columnas centum millibus nummum emi.* Neque trabes hîc omittendæ, quæ sæpè auratæ. Stadius.

Auratâsne trabes, an Mauros undique postes

Mirer ?

Præter hæc omnia, erant, qui in singulis cubiculis haberent fontes. Haurio ex istis Statij in Tiburtino.

An picturatâ lucentia marmora venâ

Mirer, an emissas per cuncta cubilia lymphas ?

Atque ista quidem, intrinsecus; extrinsecus, duo luxuriabantur: amplitudo, & altitudo. Ultraq; stupenda. Age, videamus. Occurrunt primò verba Valerij, valdè oportuna, lib. iv. cap. iv. Narrat de L. Quinctio Cincinnato. *Ei, quatuor jugera aranti, non solum dignitas patrisfamilie constitit, sed etiam dictatura delata est. Angustè se habitare nunc putat, cujus domus tantum patet, quantum Cincinnati rura patuerunt.* Viden? angustæ illæ ædes, quæ quatuor jugera caperent. Et fides ne verbis est? omninò. nam quis deroget Scriptori tam fido, & probato? Tamen stabiliamus, quando hoc nunc agimus. Sub Nerone servi quidâ ejus piscinas habuere duobus jugeribus majores; nonnulli etiam culinas. Plinius, ecce, lib. xviii. cap. ii. *Bina tunc jugera Pop. Romano satis erant, nulliq; majorem modum attribuit: quò servos paullo ante principis Neronis, contemptis hujus spacij viridariis, piscinas juvat habere majores;*

iores; gratumque si non aliquem *Œ* calinas. Quorundam cellaria etiam longè exceſſerunt. Plinius idem, lib. xxxvi. cap. xv. *Sic non habitârunt illi, qui hoc imperium fecere, tantas ad vincendas gentes, referendosque triumphos, ab aratro, aut foco, exeuntes; quorum agri quodq; minorem modum obtinuerent, quàm istorum cellaria.* Loquitur illic de Cincinnato, & Fabricio; quorum iste septem tantum jugera possedit. At ecce, postea cellaria hoc spatium superârunt. *Æstima nunc reliquam amplitudinem justâ proportionem. Certè oportet ad urbes accesserit, & quidem magnas.* Salustius, in Catilinâ, luculentus auctor. *Domos, atq; villas, cognoveris in urbium modum exadificatas.* Asterius, Hom. in Avar. *Οἱ μὲν ὑπ' ὀρέφοις χρυσοπράσοις κατάνευται, καὶ ὡς μινεὰς πόλεις οἰκῶσι τὰς οἰκίας.* *Hi quidem sub tectis auratis jacent; & domos habitant, parvis urbibus similes.* Immò vincebat. Seneca, de Benefic. lib. vii. cap. x. *Ædificia privata, laxitate urbium magnarum vincentia!* Salvianus, ad Eccles. Cathol. *Superbas, ac præminentem excelsis urbibus, domos.* Et apud Tacitum, Annal. iii. leges, *Villarum infinita spatia.* Quod magis mirere: Necdum hæ unæ sufficiebant, conjungebant binas, ternas, ut laxius, magnifi-

centiusque, habitarent. Sic Catilina, apud Salustium, in Oratione ad milites suos, exprobat hostibus; *Illos binas, aut amplius, domos continuare.* Et capiendus hinc Martialis, lib. iv. Epigr. xl.

Et docti Seneca ter numeranda domus.

Jam altitudinem aspiciamus, quæ cælo pænè imminebat. Petronius.

Ædificant auro, sedesq; ad sidera mittunt.

Sed hæc Pœtica ὑπερβολή, & intrâ veri limites maneamus, vel sic tamen verum non dicere videbimur. Sunt qui templorum altitudinem superaverint, inter quos Cætrionius, & Posides: quorum ille, eadem Herculis, & Fortunæ; hic, Capitolium transcendit. Juvenalis, Sat. xiv.

Ædificator erat Cætrionius, & modò curvo

Litore Caieta, summâ nunc Tiberis arce,

Nunc Prænestinis in montibus, alta parabat

Culmina villarum, Græcis, longeq; petitis,

Marmoribus, vincens Fortune, atq; Herculis, adem;

Ut spado vincebat Capitolia nostra Posides.

Seneca, Consolat. ad Helviam, cap. ix. *Hoc cogitandum est, ista bonis viris per falsa, & pravè credita, obstare: quò longiores porticus expedierint, quò altius turres sustulerint, quò depressius astivos specus foderint, quò majori mole fastigia canationum subduxe-*

duxerint, hoc plus erit quod illis calum abscondat. Salvianus ad Eccles. Cathol. lib. i. *Non superbas, ac preminentes excelsis urbibus, domos, non supra humanas visus elata culmina, nec inserta nubibus aërio habitatore fastigia.* Porro, quod non minus mirere; in his ipsis fastigiis pomaria, ac nemora. Seneca, Epist. cxxii. *Non vivunt contra naturam, qui pomariam in summis turribus serunt; quorum silvæ in tectis domorum, ac fastigiis, nutant; inde ortis radicibus, quò improbè cacumina egissent.* Fabianus Papius, apud Senecam Rhetorem, lib. ii. Controvers. i. *Quin etiam montes, silvæque, in domibus marcidis umbrâ, fumoq; viridibus.* Et in his arboribus, ut scias, magnus luxus: itaque summi eas pretij censuerunt. Et una pomus referebat domino *duo millia nummum* annua, sive florenos centum. Plinius, libr. xvii. cap. i. *Nec minus miraculum in pomo est, multarum circa suburbana fructu annuo adducto binis millibus nummum, majore singularum reditu, quàm erat apud antiquos prædiorum.* Atq; hujusmodi quidem arborum, ut vulgarium, parva adhuc ratio erat; major longè aliarum, quas ad delicias habebant, & ostentationem. Adeoq; Cn. Domitius L. Crasso solas decem tales æstimavit *tricies*

sestertio, sive centies & quinquagies mille florenis. Val. Maximus, lib. ix. cap. 1. Cn. Domitius L. Crasso collega suo, altercatione ortâ, objecit, quod columnas Hymettias in porticu domus haberet. Quem continuo Crassus, quanti ipse domum suam aestimaret, interrogavit. Atque ut respondit sexagies sestertio: Quanto ergo eam, inquit, minoris fore aestimas, si decem arbusculas inde succidero? Ipso tricies sestertio, ait Domitius. Hui! quis hæc credere ausit? Si ad nostrum seculum aestimamus, nunquam fidem invenient, ut profectò neque pleraque hæc Romana. Et quæ fuerunt illæ arbores, tam pretiosæ? Plinius narrat, libr. xvii. cap. 1. Loti patulâ ramorum opacitate lascivæ. Sed fastigia illa, ut eò redeam, nemo fuit qui coërceret? Ita. Augustus fecit, & modum præscripsit pedes septuaginta. Strabo, lib. v. Πρὸς δὲ συμπλώσεις τὰ ὑψηλῶν καινῶν οἰκοδομημάτων καθελῶν, καὶ κωλύσας ἐξείρειν ποδῶν ὅτ' ὡρὸς ταῖς ὁδοῖς ταῖς δημοσίαις. Et renovasse videtur Nero, post incendium illud. Tacitus, Annal. xv. Urbis quæ domus supererant, non, ut post Gallica incendia, nullâ distinctione, nec passim erectæ; sed dimensis vicorum ordinibus, & latis viarum spatiis, cohibita ædificiorum altitudine.

Tra

Trajanus mox ad LX. reduxit. Aurelius Victor, in Epitome. *Trajanus per exquisita remedia opitulatus est; statuens, ne domorum altitudo sexaginta superaret pedes, ob ruinas faciles, & sumptus, si quando talia contingerent, exitiosos.* Sed quod pretium ædium? non credendum facile. De Clodio narrat Plinius, libr. xxxvi. cap. xv. *P. Clodius, quem Milo occidit, sestertium centies & quadragies octies domo emptâ habitavit: id est, undecies centum & quatuor millibus florenorum.* Sed hæc domus sine dubio arborarium in fastigio non habebat; nam longè majus tunc pretium fuisset, cùm solas decem arbusculas, ut jam vidimus, æstimârît Domitius tricies sestertio, sive centum quinquaginta millibus florenorû. Itaq; necessariò mendum est in istis Valerij verbis, quibus Crasso interroganti respondet Domitius, æstimare se domum *sestertio sexagies.* Ut quid enim? decem arbusculæ æstimabuntur tricies sestertio; & reliquum arborarium omne cum totâ domo tantùm sexagies? Nulla est proportio: nulla ratio. Scribendum; *respondit, sexcenties sestertio.* id est, tricies centum millibus florenorum. Firmat conjecturam nostram Plinius, lib. xvii. cap. i. qui auget etiam, & de sestertio millies narrat.

Hirrius ex ædificiis circum piscinas suas capiebat annua *sestertia duodena millia*, sive florenorum sexcenta millia. Auctor est Varro, De Re Rust. libr. iii. cap. xvii. Eiusdem una villa vendita est *sestertio quadringenties*, id est, vicies centum mille florenis. Hoc idem Varro testatur, sed locus corruptus est, & *quadragies* editur. Vide correctionis nostræ rationem infra, cap. xiv. Et hæc quidem pretia stante adhuc Rep. luxu necdum tam effreni. Cave censeas idem sub Imperatoribus mansisse: affirmo tibi, in immensum crevisse. Æstima ab isto Plinij loco, proximè citato libro. *M. Lepido, Q. Catulo Coss.* (id est, annis *xxix.* ante Julij imperium) *ut constat inter diligentissimos auctores, domus pulchrior non fuit Romæ, quàm Lepidi ipsius. At herculè intra annos xxxv, eadem centesimum locum non obtinuit. Computet in hâc æstimatione, qui volet, marmorum molem, opera pictorum, impendia regalia, & cum pulcherrimâ laudatissimâque certantes centum domos, posteaque eas ab innumerabilibus aliis in hunc diem victas.* Desinam in duabus ædibus duorum Imperatorum. Ille ipse Plinius subjungit. *Sed eas omnes duæ domus vicerunt. Bis vidimus totam urbem cingi domibus Principum, Caij, & Neronis, & bujus*

bujus quidem, ne quid deesset, Aurea. Et Auream istam ecce describit Suetonius, cap. xxxi. Domum à Palatio Esquilias usque fecit, quàm primò Transitoriam, mox incendio absumptam, restitit atque, Auream nominavit. De cujus spatio, atq; cultu; sufferit hoc retulisse. Vestibulum ejus fuit, in quo colossus centum viginti pedum staret, ipsius effigie: tanta laxitas, ut porticus triplices miliarias haberet: item stagnum, maris instar, circumseptum adificiis, ad urbium speciem. Rura insuper, arvis, atque vineis, & pascuis, silvisq; varia: cum multitudine omnis generis pecudum, ac ferarum. In cæteris partibus, cuncta auro litæ, distincta gemmis, unionumque conchis, erant. Canationes laqueatæ, tabulis eburneis versatilibus, ut flores fistulis, & unguenta, desuper spargerentur. Præcipua canationum, rotunda; quæ perpetuò diebus, ac noctibus, vice mundi, circumageretur: balineæ, marinis, & Albulis, fluentes aquis. Ejusmodi domum cum absolutam dedicaret, hætenus comprobavit, ut se diceret, QVASI HOMINEM TANDEM HABITARE COEPISSE. Quis hæc leget, quis audiet sine stupore? Nemo poterit.

IOANNIS MEYRSI
CAPUT XIII.

Conviviorum apparatus, & in eo ostentatio. Ministrorum multitudo, & ordo. Impense. Cena Aditiales. Ferculorum numerus. Coquorum pretium. Plinius emendatus.

Veniamus ad Convivia, in quibus summo opere se Luxus exercuit. Struebantur ea magno cum apparatu, & ostentatione; magno ministrantium item numero, qui in ordine omnes, & per certas classes distincti. Seneca, Epist. xcvi. *Quàm celebres culinae sunt? quanta nepotum focos juvenis premit? Transeo puerorum infelicitum greges, quos post transacta convivia, alia cubiculi contumeliae expectant. Transeo agmina exoletorum, per nationes coloresque descripta, ut eadem omnibus levitas sit, eadem primae mensura lanuginis, eadem species capillorum, ne quis, cui rectior est coma, crispulis miscetur. Transeo pistorum turbam, transeo ministratorum, per quos signo dato ad inferendam cenam discurretur. Dij boni! quantum hominum venter exercet. Et sumptus videamus. De Lucullo auctor est Plutarchus, eum, in foro oppressum à Cice-*

Cicerone, & Pompejo, cœnam extemporaneam iis exhibuisse, cui impensæ essent quinquaginta mille drachmæ, sive decem mille floreni. Suetonius de Vitellio memorat, cap. xiii. *Indicebat (convivium) aliud alij eâdem die: nec cuiquam minus singuli apparatus quadringenis millibus nummum constiterunt.* Facit hæc summa florenorum viginti millia. Adeoque viri frugales sine reprehensione cœnâ aditali consumpserunt *tricies sestertium*, sive centum quinquaginta millia florenorum. Seneca auctor est, quem nemo refutet, Epist. xcv. *Tricies sestertio aditiales cœna frugalissimis viris constiterunt.* Verus alterum tantum impendit. Capitolinus. *Omne convivium æstimatum dicitur sexagies centenis millibus sestertiorum.* Lampridius de Heliogabalo. *Nunquam minus centies sestertio cœnavit. Aliquando autem triginta millibus sestertius cœnavit, omnibus supputatis, quæ impendit.* Ita sanè legi illum locum jubet rei proportio; non *tribus millibus*. Ergo, ô stupor! monstrum illud nunquam minus prodegerit *quinquies centenis millibus florenorum?* aliquando verò etiam *quindecies?* Horror est animo frugali. Et tamen fuerunt inter istos nequissimos Imperatores, quorum unum ferculum mille

sestertiis, sive *quingenta mille* florenis constaret. Latinus in Panegyrico. *Nonne cognovimus cujusdam retrò principis non prandia sæpè, sed fercula, sestertiis mille* (ita rectè corrigunt viri magni) *astimata, patrimoniorum equestrium pretia traxisse?* Nec Principes tantùm, sed & alij. Juvenalis, Sat. 1.

— *unà comedunt patrimonia mensâ.*

Fercula autem dabant initio duo tantùm. Servius, ad Æneid. 1. *Ut suprâ diximus, tangit morem Romanum; nam, ut ait Cato, & in atrio, & duobus ferculis, epulabantur antiqui.* Mox ea luxus auxit, usq; ad septem. Juvenalis, loco citato.

*Quis totidem erexit villas, quis fercula septem
Secretò canavit avus?* —

Monstrum illud Heliogabalus etiam viginti duo habuit. Lampridius. *Exhibuit aliquando & tale convivium, ut haberet viginti duo fercula ingentium epularum.* Pudet citare; & magis reliqua, quæ sequuntur. Sed quid fercula singula dico? Una patina Æsopi Histrionis constitit sestertiis sexcentis, id est, triginta millibus florenorum. Plinius, lib. x. cap. 11. *Maximè tamen insignis est in hâc memoriâ Clodij Æsopi Tragici histrionis patina sexcentis sestertiis*

tiis taxata. Iterum, lib. xxxv. cap. xii. *Cum unam (patinam) Æsopi tragœdiarum histrionis in naturâ avium diceremus sexcentis sestertiis stetisse, non dubito indignatos legentes.* Itaque corrigendus est Tertullianus De Pallio, scribendumque *sexcentum millium non centum.* Locum statim adscribemus. Sed quid obsecro in hâc patinâ? Aviculæ cantrices, magno emptæ. Valerius, lib. ix. cap. i. *Constat (Æsopum) cantu commendabiles aviculas, immanibus emptas pretius, in canâ pro ficedulis ponere solitum.* Atque immania hæc pretia singularum nummi sex mille, sive floreni trecenti. Tertullianus, loco citato. *Quâ Asinius Celer nulli unius obsonium sex millibus sestertiûm detulit; quâ Æsopus histrio, ex avibus ejusdem pretiositatis, ut canoris, & loquacibus quibusque, sexcentum (ita corrigendum, jam monui, pro centum) millium patinam confiscavit.* Plinius, libr. x. cap. li. subnectit verbis, quæ citavi. *In quâ posuit aves cantu aliquo, aut humano sermone, vocales, millibus sexcentis singulas coemptas.* At Vitellij patina constitit decies sestertio, sive florenorum quinquaginta millibus. Plinius, lib. xxxv. cap. xii. *Vitellius in principatu suo decies sestertio condidit patinam.* (ita rectè corrigunt viri illi, quos dixi) cui

facienda fornax in campis edificata erat. Et videamus huius sumptuosissimæ patinæ condimentum. Accipimus ex Suetonio, in vita ejus, cap. xiii. In hæc scarorum jacinora, phasianorum & pavonum cerebella, linguas phanicopterum, murenarum lactes, à Carpathio usque fretoque Hispania, per navarchos ac triremes petitarum, commiscuit. Itaque præ his cænis frugalis est illa celeberrima Luculli, de quâ initio dixi. Immò tantum impendit provincialis aliquis, ut semel interesset cænæ Caligulæ. Narrat Suetonius, cap. xxxix. Compererat provincialem locupletem ducenta sestertia numerasse vocatoribus, ut per fallaciam convivio interponeretur, nec tulerat molestè, tam magno estimari honorem cænæ suæ. Jam in conviviorum hoc sumptu, quanta censemus ipsorum coquorum pretia, qui hæc apparabant? Equis comparat, immò supra hos etiam ponit, Plinius, lib. xi. cap. xvii. Locus est insignis, sed cum insigni mendo, quod tollemus. Asinius Celer è Consularibus hoc pisce (loquitur de mullo) prodigus, Cajo principe unum mercatus octo millibus nummum: quæ reputatio aufert transversum animum ad contemplationem eorum, qui, in conquestione luxus, coquos emi singulos pluris, quàm equos, quiritabant.

bant. At nunc coci triumphorum pretiis parantur, & coquorum pisces. Nullusque prope jam mortalis aestimatur pluris, quàm qui peritissimè censum domini mergit. Sed quæ hæc ratio est? an coqui, equis prius pares, postea ad triumphorum pretia ascenderint? Apage. Nunquam factum, neq; Plinius scripsit. Corrigo. nunc coci trium horum pretiis parantur. Querebantur, inquit, olim de luxu; coquos singulos emi pretio singulorum equorum: at nunc ad trium pretia ascenderunt. Hæc sine dubio Plinij mens est, & vera lectio.

CAPUT XIV.

Deliciæ piscium, & maxime mullorum, qui à pondere aestimabantur, quod pensabant in ipso convivio, adstantibus excipientibusque notariis. Ludus item conviviarum, in iis occidendis. Pretia eorum. Acipenser à coronatis inferebatur, cum cantu tibiae. Ostrea, & echini: quorum capturam dijudicabant ex sapore. Ostrea aperiebant in ipsâ mensâ. Lu-

pus Tiberinus. Reditus piscinarum, & impense quoq₃. Villa Hirrij. Varro correctus, & Columella. Nomina piscibus imposita, & Inquisitores iis fugitivis constituti.

AT verò quid in his conviviis, circa quod tanti sumptus? dicam figillatim. Vidimus quædam in patinâ istâ Vitellij apud Suetonium. Promiscuè autem appositi pisces cum avibus, & quidem magno numero, ut necesse erat in magno convivio. De Vitellij fratre narrat Suetonius. *Famosissima super ceteras fuit cana ei data adventitia à fratre: in quà duo millia lectissimorum piscium, septem avium, apposita traduntur.* C. Cæsar dictator, triumphalem cænam apparatus, sex millia murænarum ab Hirrio ad pondus accepit. Auctores Macrobius, Saturnal. lib. II. cap. XI. & Plinius, lib. IX. cap. LV. Sed quid? ad pondus? ita: ab hoc æstimabantur pisces. Martialis, lib. II. Epigr. XLV.

Nolo mihi ponas rhombum nullumve bilibrem.

Horat. lib. II. Sat. II.

— — — *laudas insane trilibrem
Nullum, in singula quem minuas pulmenta necesse est.*

Juve-

Juvenalis, Sat. iv.

— *mullum sex millibus emit,
Æquantem sanè paribus sestertia libris.*

Adeoque in ipsis conviviis ponderabant, adstantibus notariis multis, qui ponderis scilicet miraculum in pugillares referrent. Ammianus, lib. xxviii. *Poscuntur etiam in conviviis aliquoties trutinæ, ut adpositi pisces, & volucres, ponderentur, & glires. Quorum magnitudo sapius delicata, non sine tadio presentium, ut antehac inusitata, laudatur assidue. Maxime, cum hæc eadem numerantes notarij, prope triginta, adsistant, cum thecis, & pugillaribus. Quando autem in nulli mentionem indicimus, producamus de eo sermonem. Magnæ, immò maximæ, deliciæ in hoc pisce. Piget meis verbis rem referre, utar Senecæ, quæ exstant Nat. Quæst. lib. iii. cap. xvii. *Quantò incredibilia sunt opera luxuriæ, quoties naturam aut mentitur, aut vincit. In cubili natant pisces, & sub ipsâ mensâ capitur, qui statim transferatur in mensam. Vitreis ollis inclusi offeruntur, & observatur morientium color, quem in multas mutationes mors, luctante spiritu, vertit. Alios necant in garo, & condiunt vivos. Et sunt, qui fabulas putant, piscem vivere posse sub terrâ, & ef-**

I

fodi,

fodi, non capi. Quam incredibile illis videretur, se audirent, natate in garo piscem: & cana causâ occisum esse super canam, cum multum in deliciis fuit, & oculos antè, quam gulam, pavit. Permite mihi, quæstione sepositâ, castigare luxuriam. Nihil est, inquis, multo exspirante formosius. Illa colluctatione animam agenti rubor primùm, deinde pallor suffunditur: quàm aquè variatur, & incerta facies inter vitam & mortem coloris est. Vacatio longa somniculosa inertisque luxurie. Quàm serò experrecta circumscribi se, & frudari tanto bono, sensit. Hoc adhuc tanto spectaculo, & tam pulchro, piscatores fruebantur, qui coctum piscem in ipso ferculo etiam experirentur. Mirabuntur tantum in illis esse fastidium; ut nolent attingere, nisi eodem die captum piscem; qui, ut ajunt, saperet ipsum mare. Ideò cursu advehebatur, ideò gerulis, cum anhelitu, & clamore, properantibus, dabatur via. Quòd pervenere delicia? Is pro putrido jam piscis adfertur, qui non hodièeductus, hodiè occisus est. Nescio dere magnâ tibi credere. Ipse oportet mihi credam. Huc afferatur, coram me animam agat. Ad hunc fastum pervenit venter delicatorum, ut gustare non possint piscem, nisi, quem in ipso convivio natantem, palpitantem-

que,

que, viderint. Brevius Plinius lib. ix. cap. xvii. *Mulum expirantem versicolori quâdam, & numerosâ, varietate spectari, proceres gula narrant, rubentium squamarum multiplici mutatione pallescentem, utiq; si vitro spectetur inclusus.* Quæ, malum, hæ delicia? vix credamus, nisi ab iis Auctoribus haberemus, quibus fidem hîc negare sit piaculum. Et petebant à longinquis regionibus. Juvenalis, Sat. v.

*Mullus erit domini, quem misit Corsica, vel quem
Tauromenitana rupes; quando omne peractum est,
Et jam defecit nostrum mare.* —

De murænâ ille ipse ibidem.

*Virroni muræna datur, quæ maxima venit
Gurgite de Siculo.* —

De scaro Petronius.

*Ingeniosa gula est, Siculo scarus aquore mersus
Ad mensam vivus perducitur.* —

Sed adhuc mihi in animo mullus est, cujus nondum pretium dixi, quod planè magnum. Quippe Octavius emit *quinq; millibus sestertium*, sive ducentis quinquaginta florenis. Seneca narrat, epistolâ xcv. Alius quis *sex millibus*, sive florenis trecentis. Juvenalis, Sat. iv.

— mullum sex millibus emit,
Æquantem sanè paribus sestertia libris.

Asinius Celer septem millibus, id est, trecentis quinquaginta florenis. Macrobius, Sat. libr. II. cap. XII. *Asinius Celer, vir consularis, ut idem Sammonicus refert, mullum unum septem millibus nummum mercatus est.* Sed Tertullianus, De Pallio, sex tantum millia narrat. *Asinius Celer nulli unius obsonium VI. HS detulit.* Plinius octo, lib. IX. cap. XVII. *Asinius Celer hoc pisce prodigus, Cajo principe, unum mercatus octo millibus nummum.* Fuerunt qui emerent decem millibus, sive, florenis quingentis. Suetonius in Tiberio, cap. XXXIV. *Corinthiorum vasorum pretia in immensum exarsisse, tresq; mullos triginta millibus nummum venisse, graviter conquestus, &c.* Immane est, quod narrat Varro, De Re. Rust. libr. III. cap. XVII. *Celerius voluntate Hortensij ex equili educeres rhedarias, ut tibi haberes, mulas, quam è piscinâ barbatum mullum.* At scis mularum pretium? supra exposui, extremo cap. XI. Compara jam cum his mullum, æstimatione illâ Hortensianâ. Quid acipenser? nonne tanti eum fieri deliciæ iusserunt, ut in mensam inferrent coronati, cum cantu tibiæ? factitatum id, Severi temporibus,

ribus, ut testimonium perhibet Sammonicus, ejus ævi scriptor. Jam murænarum pretium hæc res ostendit, quod L. Crassus, vir Censorius, murænam in piscinâ domus suæ mortuam atratus luxerit. Hæc nota sunt, neque testimoniis opus habent: Quid echinos, quid ostrea commemorabo? Hæc dilicatulii isti primo morsu deprehendebant, ubi capta essent; illos ex adspectu judicabant. Jüvenalis, Sat. iv.

————— ————— *Circeis nata forent, an
Lucrinum ad saxum, Rutupinove edita fundo,
Ostrea, callebat primo deprehendere morsu:
Et semel adspecti litus dicebat echini.*

Et ostrea quidem, maximè amabant grandia. Jüvenalis, Sat. vi.

Grandia qua mediis jam noctibus ostrea mordet.

Eaq; Lucrina. Petronius, Satyrico.

————— ————— *inde Lucrinis
Eruta littoribus vendunt conchyliâ canas.*

Martialis, lib. iii. Epigr. lxx.

Ostrea tu sumis stagno saturata Lucrino.

Atque aperiebant in ipsâ mensâ. Discimus ex Senecâ, epistolâ LXXXVIII. *O infelicem agrum! quare? quia non ostrea illi Lucrina in ipsâ mensâ aperiuntur;* Primus his primas tribuit Sergius Orata. Macrobius, Sat. lib. ii. cap. xi. *Sergius Orata, qui primus*

balneas pensiles habuit, primus ostrearia in Bajano locavit, primus optimum saporem ostreis Lucrinis adjudicavit. Habebat etiam Tiberis, quo se commendabat luxuriosis, lupum, eumq; inter duos pontes captum. Titius, in Orat. quâ legem Fanniam suavit. Edimus turdum pinguem, bonumq; piscem lupum germanum, qui inter duos pontes captus fuit. Et Lucilius.

Illum sumina ducebant, atq; altilium lanx:

Hunc pontes Tiberinos duo inter captus catillo.

Dignoscebant quoq; ex sapore, quod de ostreis jam narravi. Observes ex Horatio, lib. II. Sat. II.

Unde datum sentis, lupus hic Tiberinus, an alto

Captus hiët: pontesne inter jactatus, an amnis

Ostia sub Tusci?

At in pretio hoc piscium, quàm magni reditus annui dominis? Sanè immensi. Facile putari ratio potest. Unum mullum vendebant eo pretio, quo dixi. Non credimus quidem omnes tam carè emptos, apage: tamen centum passim, & præter propter, Carolinis venierunt. Atque horum aliquot millia alebant in piscinis. Adde tot murænas, tot scaros, & cæteri generis; quorum etsi pretia non tam magna, quàm mullorum, tamen etiam satis magna. An non

non immensas igitur opes acceperunt isti piscinarii? Nemo dubitabit, millones sæpe aliquot excessisse. Et hæc de causâ caræ piscinæ, & propter eas villæ. Adeoque Hirrius suam vendidit *quadringenties sestertio*, id est, vicies centum mille florenis. Narrat de eo Varro, libr. III. cap. XVII. *Memini hunc Casari duo* (Plinius, & Macrobius, *sex*;) *millia murenarum matua dedisse in pondus, & propter piscium multitudinem quadringenties sestertio villam vendisse.* Hodie editur, *quadrages sestertio*: at corrigendum esse supra monui. Et exiguum hoc est. Superavit Lucullus, cujus sola piscina tanti vendita. Idem Varro, libro citato, cap. II. *M. Cato nuper, cum Luculli accepit tutelam, è piscinis ejus quadraginta millibus sestertiis vendidit pisces.* Columella etiam amplius tradidit, lib. VIII. cap. XVI. *Attamen iisdem temporibus, quibus hanc memorabat Varro luxuriam, maxime laudabatur severitas Catonis, qui nihilominus & ipse, tutor Luculli, grandi ære sestertiium quadringentorum millium piscinas pupilli sui venditabat.* Sed exorbitavit librarius: rescribe, *sestertiium quadraginta millium.* Et habebant eas plures conjunctas. Varro. *Quis nostrum non unâ contentus est hæc piscinâ? Quis contra maritimas non*

ex piscinis singulis plures conjunctas habet? Ut verò reditus magni, ita etiam impensæ. Varro ait, Ædificantur magno, implentur magno, aluntur magno. Atq; ad postremum quod attinet; ille ipse Hirrius, de quo jam dixi, consumebat quotannis sestertia duodena millia, sive florenos sexcenties mille. Varro loco citato, Hirrius circum piscinas suas ex edificiis duodena millia sestertia capiebat. Eam omnem mercedem escis, quas dabat piscibus, consumebat. Atque hæcenus sumptuosæ deliciæ: dabimus jam ridiculas etiam. Nomina piscibus nonnulli imponebant. Plinius, lib. x. cap. lxx. Spectatur & in piscinis Cesaris, genera piscium ad nomen venire, quosdamq; singulos. Martialis, lib. iv. Epigr. xxx.

*Sacris piscibus hæc natantur unda,
Qui norunt dominum, manumq; lambunt
Illam, quæ nihil est in orbe majus.
Quid quod nomen habent, & ad magistri
Vocem quisque sui venit citatus.*

Item lib. x. Epigr. xxx.

*Piscina rhombum pascit, & lupos vernas,
Natat ad magistrum delicata muræna,
Nomenclator mugilem citat notum,
Et adesse jussi prodeunt senes nulli.*

Item constituti Inquisitores fugitivorum, Juvenalis, Sat. iv. clarè indicat,

Desti-

*Destinat hoc monstrum cymbæ liniq; magister
Pontifici summo. quis enim proponere talem,
Aut emere, auderet: cum plena & littora multo
Delatore forent: dispersi protinus algæ
Inquisitores agerent cum remige nudo,
Non dubitaturi fugitivum dicere piscem,
Depastumq; diu vivaria Cæsaris: inde
Elapsum, veterem ad dominum debere reverti.*

CAPUT XV.

*Selectæ avium partes ad delicias. Tur-
dorum prima gloria. Eorum pretium,
ut & pavonum, & columbarum. A-
viariorum magnitudo. Etiam aucu-
pum, & venatorum, in provinciis co-
hortes.*

HActenus de piscibus: atqui & aves in deliciis,
& ex iis selectæ quædam partes. Videamus.
Suetonius, cap. viii. narrat in patinâ Vitellij fu-
isse, *phasianorum & pavonum cerebella, linguas
phœnicopterum*. De phœnicopteris, testis etiam
Martialis, lib. xiii. Epigr. lxxi.

*Dat mihi penna rubens nomen, sed lingua gulosis
Nostra sapit, quid si garrula lingua foret?*

Primas tenebant turdi, Horatius, lib. i. Epist. xvi.

Nil melius turdo.

Martialis, libro citato, Epigr. xcii.

Inter aves, turdus; si quid me iudice certum est:

Inter quadrupedes, mattea prima lepus.

Itaq; alebant hos magno numero, & vendebant pretio satis magno. Utrunque accipe ex loco Varronis, De Re Rust. lib. iii. cap. ii. *In hac villa qui est ornithon, ex eo uno quinque millia scio venisse turdorum denariis ternis, ut sexaginta millia ea pars reddiderit eo anno villa.* Reddiderint ergo quinque mille turdi tria millia florenorum. Major reditus Aufidio Lurconi ex pavonibus. Varro, libro citato, cap. vi. *De pavonibus nostram memoriam greges haberi capti, & venire magno. Ex iis M. Aufidius supra sexaginta millia nummum in anno dicitur capere.* Et venibant singuli quinquaginta denariis, sive decem florenis; ova eorum quinque, sive floreno uno. Primus posuit Hortensius, augurali aditiali coena. Varro. *Primus bos Q. Hortensius augurali aditiali coena posuisse dicitur, quod protinus factum tam luxuriosum, quam severi boni viri, laudabant. Quem citò secuti multi extulerant eorum pretia, ita ut ova eorum denariis veneant quinque, ipsi facile quinquagenis.*

Ter-

Tertullianus, De Pallio, *Præcidam gulam, quâ Hortensius Orator primus parvum, cibi causâ, potuit occidere.* Sequuntur columbæ; quarum paria vulgò vendebant *ducentis nummis*, id est, decem florenis; & eximia si quæ essent, *singulis millibus*, id est, quinquaginta. Adeoque L. Axius noluit minoris *quadringentis denariis*, id est, florenis octoginta. Varro ibidem, cap. vii. *Paria singula (columbarum) vulgò veneunt ducentis nummis, nec non eximia singulis millibus nummum; quas nuper cum mercator tanti emere vellet à L. Axio, equite Romano, minoris quadringentis denariis daturum negavit.* Et hæc quidem se viore adhuc ætate Varronis. Postea autem *quatuor millibus nummum*, id est, ducentis florenis, neque vendere, neque emere puduit. Columella, lib. viii. cap. viii. *Preiis eorum domini complent arcam, sicut eximius auctor M. Varro nobis affirmat; qui prodidit, etiam illis se viore suis temporibus paria singula (columbarum) millibus singulis sestertiorum solita venire.* Nam nostri pudet seculi, si credere volumus inveniri, qui *quaternis millibus nummum binas aves mercantur.* Sed in tanto luxu, tantum consumente, quomodo aves suffecerunt? Alebant eas maximo numero, adeoque aviaria ha-

buerunt majora, quàm olim villas. Varro clarè, *De Re Rust. lib. III. cap. III. Nunc aviaria sunt, nomine mutato, quòd vocantur ornithones, quæ palatum suave domini paravit, ut tecta majora habeant, quàm tum habebant totas villas, in quibus stabulentur turdi, ac pavones.* Verùm neque hæc sufficiebant, itaque & ab exteris petere necesse fuit; apud quos aucupum, & venatorum, totæ cohortes. Latinus Pacatus, in Panegyrico. *Ut taceam, infami sæpè delectu scriptos in provinciis aucupes, ductasq; sub signis venatorum cohortes, militasse convivis.*

CAPUT XVI.

Sumptus funebres. Munera gladiatoria; & servorum manumissio: pretiumq; eorum item inquisitum. Lex Fusia Caninia, quæ postea sublata. C. Curionis theatrum ingeniosum. Claudij Isidori testamentum. Anterotis legatum, ad epulum annuum. Suetonius emendatus. Lex Syllæ, mox ab ipso violata. C. Figuli sepulcrum.

Hæc

HActenus vivorum luxum: nunc & mortuorum nobis proponamus. Dixi pridem, libro proprio De Funere: sed non præter rem facturum me putavi, si in fine quoque hujus Operis representarem. Ac antiqua quidem Roma, non tantopere modum excessit. De Menenio Agrippâ tradit Valerius Maximus, lib. iv. cap. iv. *Nisi à populo, collatis in capita sextantibus, funeratus esset, ita pecunia inops decessit, ut sepultura honore caruisset.* Incertum, quot illo ævo capita in populo; sed, non injustâ temporum subsequutorum ratione animadversâ, detractis, quæ per ea fieri potuerunt, incrementis, & consideratis illis, quos continua bella hauserunt, centum millia fuisse, aut præterpropter, non injuriâ statuemus: idq; cum suffragio eorum, qui Romanæ rei periti. Contulerit ergo hæc multitudo in sextantibus circiter sexcentos florenos. Eâdem ferè tempestate, id est, decennio ante, decessit etiam in ingenti paupertate Valerius Publicola: Populusque eum publico funere efferendum esse statuit, collato à singulis quadrante. Plutarchus, in ejus vitâ. *Ο δὲ δῆμος, ὡς περ εἰδὲν εἰς ζῶντα τῶν ἀξίων πεποιηκώς, ἀλλὰ πᾶσαν ὀφείλων χάριν, ἐψηφίσατο δημοσίᾳ λαφυμῶν τὸ σῶμα, καὶ τεταρτημόρι-*

μόριον ἕκαστος ἐπὶ τιμῇ συνεισῆνευεν. *Populus*
verò, tanquam vivo nihil eorum, qua meritis fue-
rat, persolvisset, sed omnem adhuc deberet gratiam,
decrevit, ut publico funere efferretur, quadrantem
singulis conferentibus. Ecce autem, quadrantem
 unusquisq; tribuit; id est, circiter octingentos quin-
 quaginta Carolinos universi. Tantum impendit
 paupertina illa Roma, et, in ferreâ ætate, planè au-
 rea. At deinde, ut imperium Urbis crevit, ita civi-
 um quoque opes, & cum illis item luxus: adeoque in
 Syllæ rogum feretra aromatum ducenta decem sunt
 injecta. tum ipsius quoque statua, & lictoris, ambæ
 justâ magnitudine, ex thure, & cinnamomo. Vide
 Plutarchum, qui in vitâ ejus dicit. Statius, De Prif-
 cillæ funere, Sylv. lib. v. Carm. 1.

— — — *quis carmine digno*
Exequias, aut dona mala feralia pompæ,
Perlegat? omne illic stipatum examine longo
Ver Arabum Cilicumq; fluit, floresq; Sabæi,
Indorumq; arsura seges, præreptaq; templis
Thura, Palestini simul Hebraiq; liquores,
Coryciq; coma, Cynarcia germina; Et altis
Ipsa thoris Serum Tyriog; umbrata recumbit.
Tegmine. — — —

Nero, in funere Poppæ, plus cinamomi, & casix,
 com-

combussit, quàm toto anno Arabia universa ferret. Plinius, libr. XII. cap. XVIII. *Beatam Arabiam fecit hominum etiam in morte luxuria, quæ diis intellexerat genita, adhibens urendis defunctis. Periti rerum asseverant, non ferre tantum annuo foetu, quantum Nero princeps novissimo Poppeæ suæ die concremaverit. Quantum igitur impendium in aromatibus solis fuisse censes? Audi Plinium computantem, eodem loco. Æstimentur singulis annis tot funera, aceruatimque congesta honori cadaverum, quæ diis per singulas micæ dantur. Minimâ computatione millies centum millia sestertiûm annis omnibus India, & Seres, peninsulaq; illa, imperio nostro adimunt. Tanti nobis delicia, & femina, constant. Ecce, facit illa summa milliones quinque. At fæminas quoque in partem trahit: & scimus, magnum quoque illarum luxum fuisse. Sed tamen vix tertiam partem vindicare sibi poterunt. Jam quanti sumptus censes ipsam rogi struem, tantum pretiosissimarum vestium, tantum auri, argentiq; tantum gemmarum, quæ in rogam injiciebantur? quanti epulum, populo datum? ludos funebres, munera gladiatoria, magnas moles sepulcrorum? anne excedere multa millia florenorum? immò sæpe ali-*

pe aliquot centena millia? immò etiam milliones?
 Examinemus, quæso, in parte: et, proportionè justâ,
 totum inde æstimemus. Servorum gladiatorum
 multi centum paria dabant. Persius, Sat. vi.

at tu, meus heres,

Quisquis es à turbâ paullùm seductior, audi:

Dus igitur, genioq; ducis, centum paria, ob res

Egregiè gestas.

Et Horatius.

gladiatorum dare centum

Damnati paria.

Adde jam centenos multos, etiam in pompam sæpe manumissos. quâ in re tam prodigi erant, ut lex Fusia Caninia ire obviam debuerit, quæ excedere centenarium numerum prohiberet. Testis Cajus, Institut. cap. iii. & Julius Paulus, Recept. Sentent. lib. iv. cap. xiv. Et obtinuit ad Justiniani tempora: à quo rursus, velut invida libertati, abrogata est. Nunc à pretio servorum rationem ineamus: quod cujusmodi extiterit, ostendemus. Plutarchus de Catone majore, in vitâ ejus tradit: Οὐδένα δὲ πώποτε πρὶ ἀσθαι δοῦλον ὑπὲρ τὰς χιλίας δραχμᾶς, ἢ πεντακοσίας. Nullum verò servum pluris unquam emisse, quàm mille & quingentis drachmis. Mille autem quingentæ drachmæ, valent sex millia nummum.

mum. Columella, de servo vinitore, lib. III. cap. III. *Vulgus quidem parvi eris, vel de lapide noxium comparari posse putat; sed ego, plurimorum opinioni dissentiens, pretiosum vinitorem in primis censeo: isque licet sit emptus, vel potius sestertiis octo millibus.* Plinius, lib. X. cap. XXIX. *Servorum illis pretia sunt, & quidem ampliora, quam quibus olim armigeri parabantur. Scio sestertiis sex, candidam alioquin, quod est prope inusitatum, vanisse, qua Agrippina, Claudij principis conjugis, dono daretur.* Et Juvenalis, de mullo, sex millibus empto, Sat. IV.

— *potuit fortasse minoris*
Piscator, quam piscis, emi. —

Scio etiam majori pretio aliquando venditos: nam Calvisius Sabinus centenis millibus nummum emit, apud Senecam, Epist. XXVII. Et Martialis, lib. XI. epigramm. LXXI. exprobat Tuccæ:

Vendere, Tucca, potes centenis millibus emptos.

Alij, etiam longè pluris: apud Plinium, lib. VII. cap. XXXIX. Sed Catonem nunc sequamur, rerum optimum censorem; & sex millibus nummorum servos singulos æstimemus: ergo impenderint in ducentis sexaginta mille florenos. Atque hæc non referebant illi quidem in rationes, sic magnificentiam exequia-

rum fieri illustriorem sine aliquo suo sumptu existimantes: cum plerunque non emptitios, verum ver-
 nas, atque domi suæ natos, sive etiam ex hereditate,
 haberent. Illud tantum numerabant, quod expendere opus foret. Quin interdum, ut majores sumptus fierent, munera exhibituri, sive ludos, argenteo nonnulli arenæ apparatus, & argenteis quoq; hastis, utebantur. Primus illud fecit Julius: & ab illo deinde alij. Plinius, lib. xxxiii. cap. iii. *Cæsar, qui postea dictator fuit, primus in ædilitate, munere patris funebri, omni apparatus arenæ argenteo usus est: ferasq; argenteis hastis incessere, tum primum visum.* Quidam etiam, non contenti publicis theatris, tempora exstruebant, iterum mox destruenda. Plinius de Curione quodam ingerit, lib. xxxvi. cap. xv. *C. Curio, qui bello civili in Cæsarianis partibus obiit, funebri patris munere, cum opibus, apparatusque, non posset superare Scaurum, (unde enim illi. vitricus Sylla, & Metella mater, proscriptionum sec-trix?) cum jam ne ipse quidem Scaurus comparari sibi posset, quando hoc certè incendiij illius premium habuit, coniectis ex orbe terrarum rebus, ut nemo postea par esset insania illi. Ingenio ergo utendum fuit: operæ pretium est scire, quid invenerit: & gaudere*

deremoribus nostris, ac nostro modo nos vocare majores. Theatra duo juxta fecit, ex ligno cardinum duorum versatili suspensa libramento: in quibus utrisque antemeridiano ludorum spectaculo edito, inter sese aversis, ne invicem obstreperent scena; et, repente circumactis, ut contrà starent; postremo jam die discedentibus tabulis, & cornibus inter se coeuntibus, faciebat amphitheatrum, & gladiatorum spectacula edebat. Admirandum opus, & magna impensæ: quanti æstimas reliquum funus? Idem Plinius, lib. xxxiii. cap. x. tradit, sub Augusto, Consulibus, Lucio Asinio Gallo, & Cajo Marcio Conforino, quendam Cajum Cæcilium Claudium Isidorum jussisse se funerari undecim millibus sestertiûm: id est, quingentis quinquaginta millibus florenorum. Accipe verba. *C. Asinio Gallo, C. Marcio Conforino, Consulibus, ad v. 1. Kal. Februarias, C. Cæcilius Claudius Isidorus funerari se jussit sestertiis undecim millibus.* Obstupesco, & indignor. Ergo olim civi, & quandoque homini è plebe etiam, funus factum, quale hodie nulli regum, principumve? Accipe aliud, quod & magis admireris. Q. Minutius Anteros, homo libertus, verùm sevir Augustalis, præter sumptus funerales, legavit seviris colle-

gis decem millia sestertiūm; id est, quingenta millia florenorum: è quorum reditu quotannis, natali suo, epulum agerent, Id ostendit Lapis Vetus.

Q. MINUCIUS. Q. L. ANTEROS. VI.
VIR. AUGUSTAL. HIC. SE VIRIS. AU-
GUSTAL. ALETRINAT. LEGAVIT.
HS. cc lxx. QVOIUS. EX. REDITU
QVOD. ANNIS. NATALI. SUO. VI.
ID. FEB. VESCERENTUR.

Jam hos reditus computemus, semiunciario fæne-
re: erunt amplius viginti mille floreni. Sed ad ipsos
Imperatores veniamus. Quantæ hîc impensæ erunt?
Suetonius, De Vespasiano, cap. xix. *Interrogatis
palàm procuratoribus, quanti funus, & pompa, con-
staret, ut audiit, sestertium C; exclamavit, Centum
sibi sestertia darent, ac se vel in Tiberim projice-
rent.* Sed non potest, quin sit mendum. Quid enim?
Homo aliquis plebejus, ut ex Plinio jam retuli, quin-
genta sibi, & quinquaginta, destinavit. Rescriben-
dum itaque puto: *sestertium ∞*. id est, millies.
Ac, me rectè emendasse, ipse adeò Suetonius fidem
faciet: qui & de Nerone narrat, cap. l. *Funeratus
est impensa ducentorum millium.* id est, decem mil-
lio-

lionum. Et omnino hæc est justior proportio. Sed abominor luxum vestrum hunc, Romani; qui ingentes ad eò opes etiam mortui prodegistis, ad opprobrium Naturæ tanto gravius. Nec hæredum tamen semper hæc ambitio, sed ipsorum aliquando morientium, qui jubebant testamento. Seneca, De Brevitate Vitæ, cap. xx. *Quidam dispanunt etiam illa, quæ ultra vitam sunt; moles magnas sepulcrorum, & operum publicorum dedicationes, & ad rogum munera, & ambitiosas exequias.* Et exempla jam produxi, Isidori, & Anterotis. Ac centuriæ optio quidam, sepulcro suo faciendo, sestertiũm bis mille legavit. Lapis vetus, ecce, testimonium perhibet.

OPTIO. IN

CENTURIA. HOC. FIERI. JUSSIT.

HONORIS. PIETATISQVE. CAU-

SA. SIBI. C. LUCILIO SECUNDO.

PATRI. ET. LUCILIÆ. SUÆ. AVIÆ.

EX. HS. ∞ ∞. PRÆLEGATIS.

Sed, an nemo est conatus coërcere? Perdifficile illud eâ tempestate, quâ Luxuriæ quasi ergastulum Roma universa erat. Fecit tamen, ante Imperato-

rum tempora, L. Sulla: & legem tulit, sed quam ipse, in Metellæ uxoris funere, est transgressus. Plutarchus, in vitâ ejus. Τὸν δὲ τῆς Λαφῆς οὐρίζοντα τῷ δαπάνῳ νόμον, αὐτὸς παρεισενηνοχῶς, παρέδωκε, μηδενὸς ἀναλώματος Φησάμεν. Legem vero, quam de sumptu funerali ipse tulerat, est transgressus, nullis impensis parcens. At lex ista qualis fuit? Vellem ejus non tam obiter meminisset, neq; nunc ignoraremus. Unum scimus; pœnam transgressori dictam, ut tantundem populo daret, quantum monumento suo, supra quàm lex concedebat, impendisset. Accipio ex Cicerone, ad Atticum, libr. xii. epist. xxxv. *Nunquam mihi venit in mentem, quum plus insumptum in monumentum esset, quàm nescio quid, quod lege conceditur, tantundem populo dandum esse.* Habes tibi Luxum Romanorum, Lector; pariter in vitâ, & morte, usitatum. Damno, damno: & in hâc sententiâ finio.

FINIS.

IOANNIS MEVRSI

Ad Librum

DE

LUXURO-

MANORUM

MANTISA.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

PHYSICS

PHYSICS

PHYSICS

PHYSICS

7

IOANNIS MEVRSI
MANTISA.

CAPUT I.

Portifculus. Laborum. Domatis. Ma-
tricularius. Flaminium. *Aldhelmus*
universim emendatus.

LEGANS sanè Scriptor est Ald-
helmus, *De Laudibus virginita-*
tis, & dignus clariore luce. Nunc,
quasi in latibulum aliquod com-
pactus, à paucis legitur. Stilus, etsi
non valdè ornatus, amænus ta-
men est; & capit Lectorem eruditum, ob insertas
melioris literaturæ non paucas. De me equidem
profiteor, supra modum delectatum fuisse stilo, in
istâ temporum inamænitate tam grato; & tam doc-
to in istâ barbarie. Inter legendum autem correxi
obiter hæc, quæ repræsentò. Editione usus sum eâ,
quæ exstat in Bibliothecâ SS. Patrum, Tom. VIII.
à quâ aliam non vidi. Primùm itaque occurrit pag.

463. *Per vitreos Oceani gurgites agens Liburnicam, aut lintrem, instanter hortante proreta, & crepitante nauclero porticulo, spumosis algosisq; tractibus trudit. Scribo. n. porticulo. Res est protrita. Vide Nonium, pag. 466. Extorris in Patmo relegatus septies vicena & quaterna virginum dulcisonis melodia concentibus canticum rude canentia, raptus in oramate extus eos auscultare, & castis obtutibus contemplari meruit. Profecto valde corruptus hic locus est. Restituo. v. centies quadradena & quaterna virginum M. dulcisonis m. c. c. r. c. r. i. o. extaseos auscultare. Turbatus erat hic numerus, & M. millenarij nota exciderat, absorpta à fine vocis præcedentis. Audax correctio, sed tamen vera. Fundus ei, & firmamentum, ex Apocalypseos cap. xiv. ἡ ἀδοῦσιν ὡς ὄδιω καινῷ ἐνώπιον τῆς θρόνου, καὶ ἐνώπιον τῶν θρόνων ζῶν, καὶ τῶν πρεσβυτέρων. καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο μαθεῖν τὸ ὄδιω εἰ μὴ αἱ ἑκατὸν θροναίοντα θροναίοντες χιλιάδες, οἱ ἠγορασμένοι ἀπο τῆς γῆς. οὗτοι εἰσὶν οἱ μετὰ γυναικῶν οὐκ ἐμολύνθησαν. παρθένοι γὰρ εἰσιν. Pag. 476. Laudanda virginitatis sublimitas, quasi præcelsa variis in edito rupis promontorio posita, splendescit. Rescribo, præcelsa pharus. Ibidem. Contemp-*

ta mus-

*ta mundi blandimenta, velut quisquiliarum perip-
 somata spuens. Literam muta, & scribe, peripsema-
 ta. Sed hoc leve est. Pag. 469. Quot sceleratorum
 satellites ad impugnandam nostrorum aciem con-
 spicati, & fidei propugnacula subruenda, manipu-
 latim conglomerentur. Scribo, a. i. n. aciem con-
 spirati. Ibidem. Quomodo ejusdem nefanda mili-
 tia tam colones & dicentes cum lixarum catibus
 ad inferiora pertinentes, quàm satrapæ, & proce-
 res, &c. Corrigo, tam calones & clientes cum l.c.
 Pag. 470. Deslenda namque est calamitas, si alma
 humilitatis materia, quâ reliquarum incrementa
 virtutum salubriter conservantur sanctæ virgini-
 tati, retinaculum superbia, aut tendiculam elatio-
 nis connectat sytiria cavelanti data, quæ letiferum
 virus auferre solent, immutatis ordinibus detrimen-
 ta salutis existant. Monstrum loci, quod expello,
 connectat: si theriaca, vel antidota, quæ l. Ibidem.
 Sine aliquo puritatis offendiculo in disrupta pudici-
 tia repagula sine tenus feliciter servare conten-
 dunt. Conjunge, indisrupta p.r. Ibidem. Dum sir-
 ticiis Psalmodia cantibus, & falsis lacrymarum
 fontibus ardens mentis desiderium dissimulare ne-
 queunt. Scribo, & falsis l.f. Ibidem. Incompta vir-*

ginitatis industria, sine reliquarum adminiculo virtutum, non opulentia Ecclesiastica segetis ubertate, cum centenis meritorum manipulis ditabitur. Scribo, non opulentâ. Pag. 472. Ista totis concinnorum criminibus calamistro crispantibus delicatè componi satagit. Scribo, Ista tortis. Iterum. Illa in cultu armicularum caesarie, & negligenter squallente capitaturâ, cum palmâ virginittatis coronam gloriae in capite profert. Scribo, Illa incultâ a. c. Sed illud, armicularum, quid sibi velit, nondum liquet. Amplius inquirendum censeo. Iterum. Olim ut eum quadra mundi latitudo foecundæ sobolis prosapiâ repletur, divina taliter sanxerunt edicta: Crescite, & multiplicamini. Ejicio voculam, & scribo. Olim, cum quadra m. l. Pag. 473. Omnia hæc non sunt extra palatium, sed aliter sedet in carvicâ præfecturæ dignitas, aliter mulorum vilitas, aliter, qui pedibus continet mulas, & tamen sub uno Imperatore militare noscuntur. Supinus librarius sæpius iteravit eandem vocem, quam semel expungo, & totum locum ita refingo. a. f. in carrucâ præfecturæ d. aliter mulionum v. q. p. continent m. Iterum. Geminosque militum Ponticontharcos cœlestis foci fulmine flagrantes, & supernis arsueros incendiis, crudeli flam-

*flammâ combustos extorruit. Scribo, militum Pen-
tecontarchos. Pag. 476. Premisso Christi taboro tu-
tus, & Christi vexillo armatus, nec venenata dra-
conum detrimenta tremebundus extimuit. Scribo,
Christi laboro. Laborum idem est, quod Labarum.
Vide Glossarium nostrum in λάσαρον. Pag. 484.
Ut latex lucernarum fundibulis infusus, in olei cras-
situdinem perniciousè vertèretur, & papinus in cen-
tro positus velut fomes pruinâ vel sevo madefactus,
solutò clariùs lucesceret. Corrigo, & papyrus in c. p.
v. fomes arvinâ vel sevo m. Iterum. Quorum pri-
mus cum omni domestica societatis clientelâ, & pro-
pinqua necessitudinis contribulibus, in proprij dog-
matis tegulo ultricibus flammarum globis conflagrasse memoratur. Rescribo, in proprij domatis.
Est Græca inflexio, δώματ. Utitur etiam Plau-
tus, Pag. 486. Cum verborum argumentis fallere
nequiret, cruentis verborum ictibus vapulare cœ-
git. Scribe, verberum ictibus. Leviculum est hoc, &
vix admoneri dignum. Simile illud pag. 488. Item
innodosi cippe claustrum viri Dei tibias & suras af-
tringunt. Dirime, in nodosi cippi. Iterum. Ille in la-
tebrosum lacunæ latibulum, ubi cloacarum cunicu-
li pudores stercoreum excefferunt, ferro constrictus*

mittitur: sed putor, & caligo, luce serenâ, & odoramentis fugantur nectareis. Scribe, putores stercoreorum. Iterum. Ista ad prostibula scortorum, & meretricum contubernia trudit. Scribe, truditur. Abbreviatè scripserat librarius, & hinc origo mendæ. Pag. 490. Dum licis olei liquore delibutis, digitorum articulos & palmarum pollices, simulque pedum allices truciter adnecterent. Scribe, pedum allices. Allices pedum esse, ut pollices manuum, notius est, quàm ut debeat admoneri. Ibidem. Qui in subanis & sindonibus bajulabantur agroti. Scribe, in sabanis. Vide Glossarium nostrum, in σάβανον. Pag. 491. Vir Dei, dum Nilotica gurgitis fluentia transire satageret, & spoliare emellota amiculis erubesceret, ne pudibundi corporis nuditas & indecens obscenitas castos offenderet obtutus, &c. Restituo, spoliare se melota amiculis. Pag. 494. Licet organicabis quinquagenis & terquinis sonorum vocibus concreparet harmonia. Scribe, organicanis. Pag. 495. Christi tiruncula nec sermonum severitate castigata, nec leonum fallaci lenocinio tradita. Scribe, nec lenonum. Pag. 496. Dum crudis nervorum flagris truciter crederetur, & crebris palmarum concussionibus exalaparetur. Scribe, truciter cade-

caderetur. Pag. 501. Tunc spurcas delubrorum cæ-
remonias exhibet, quasi Lupercalia & compitalia,
vel Panalia & suo veterilia turificando. Scribo, &
Suo veterilia. Quæ sint Suo veterilia, sive Soli-
taurilia, nōrunt vel mediocriter antiquitatis periti.
Iterum. Illicō sponsis earum prodeuntibus ad apo-
stasie cloacam, velut Moloſi ad vomitum, elapsis Chi-
liarcho cum equeſtri turmā inſequentē, Romam ad-
ducuntur. Scribo, & interpungo. ad vomitum re-
lapsis, Chiliarcho, &c. Pag. 502. Ad ſtipem man-
cis & matricularis prodigā liberalitate contule-
runt. Scribo, & matriculariis. Gloſſæ Iſidori. Ma-
tricularius, pauper, inops. Ibidem. Eādē tempe-
ſtate contigit, ut univerſi municipes, quorum muni-
cipatus fuerat, virus & ſtatum ſquamoſi draconis
non ferentes, ſpreto oppido vagabundis, quorum
mancipatus in Tribulano municipio meatibus paſ-
ſim diſpergerentur. Deleo iſta, quorum mancipa-
tus, utpote nata ex ſupinā iteratione præcedentium,
quorum municipatus. Itaque reſcribo: vagabundis
in Tribulano m. m. p. d. Iterum. Quibus S. vic-
toria, ſi relictis deorum ſtatunculis, & abdicatis
delubrorum ſupercalibus ultro Deum colerent, ſpo-
pondit ſe virulenta ſpumantis baſiliſci ſpiracula
pro-

procul pulsarant, & urbem incolumitati pristinae reddituram. Emendo primò, delubrorum lupercalibus: deinde, procul pulsaturam. Iterum. Nam propter venenata horrentis calidri flabra calamitosum vulgus ingenti strage catervatim trucidabatur. Scribe, horrentis chelydri. Pag. 503. Et Marsum, qui virulentas matrices ad sacra virginis lesionem incantationum carminibus irritabant. Scribe, virulentas natrices. Iterum. Impensâ sospitatis gratiâ freneticum curavit, dira procul terrorum explosâ spirituum vesaniâ. Scribe, procul tetrorum. Iterum. thorace indutum, orceis ac phalaricâ armatum. Scribe, ocreis ac. Et paullo antè: Enormem Allophilorum gigantem, pro, Inormem. Pag. 504. Nondum ferro temptâ cincinnorum casarie. Scribe, ferro demptâ. Iterum. Per Melchisedech verò superna potestatis pontificium, & celestis insula flaminum præsignabatur. Scribe, C. insula flaminium. Est Flaminium dignitas flaminis, ut Pontificium pontificis. Utitur eâ voce Livius lib. vi. de Bello Punico, & Agellius lib. x. cap. xii. Iterum. Apocryphorum enim nenas, & incertas frivolorum fabulas, nequaquam Catholica ceptat Ecclesia. Repete duas literas, hanc à principio unius, illam à fine alterius dictio-

dictionis, cum quibus coaluerunt; & scribe: *Catholica acceptat Ecclesia.* Pag. 505. *Alumnis cœnobij neta-
 tuaculis Christi virginibus.* Scribe, *cœnobij vernaculis.* Sic initio libri dixit, *Catholicas Christi ver-
 naculas.* Locus est Pag. 462. *Ibidem.* *Nec computari jam potes inter virgines Christi, quæ sic vivit ut
 possit adamari.* Scribe, *sic vivis ut possis.* Pag. 506. *Nam quippiam in rerum visibilibus plastica huma-
 na nativæ necessarium omnipotentem reliquisse in-
 fectum Catholicæ fidei regula refragatur.* Scribe,
humana natura. Iterum. *Verùm quia hoc in ortâ
 Betulie obsidione pro contribalibus dolitura compa-
 tientis affectu, non castitatis affectu fecisse.* Idcirco
*saboâ pudoris reverentiâ celebre meticulosis muni-
 cipibus trophæum, & inchyum oppidanis trepidan-
 tibus triumphum, teste tyrannico capite & canopeo
 reportavit.* Scribo, *a. fecisset, idcirco.* Iterum. *Or-
 natum meretricio, & luxum lenocinitate vacordem
 juvenem pellexisse describitur.* Corrigo. *Ornatu
 meretricio, & luxu lenocinitate.* Pag. 508. *Igitur di-
 gesta pulcherrimæ virginitatis libello, licet medio-
 criter urbano stilus jam finem flagitat.* Scribo, *di-
 gesto.* Iterum. *Diversarum rerum distentionibus
 fessæ cervicem gravi fascis sarcinâ deprimen-
 tibus.*

tibus. Scribo, *fesse mentis*. Iterum. *Rimosa namque fragilis ingenij Babarca, diræ tempestatis turbine quassata, &c.* Scribe, *ingenij barca*. Vide Glossarium nostrum in *Βάρακα*. Pag. 509. *De auratis petalibus thoracidas ornare*. Scribe, *petalis*. Iterum. *Horate Christi tiruncula sit mihi presentis opusculi rata compensatio*. Scribo, *Orate Christi t. f. m. p. o. rata c.* Iterum. *Ut qui propriâ meritorum qualitate & fidei fragilitate tremebundus ac nutabundus vacillare, videro robustissimâ patrocinatorum vestrorum columnâ fretus, feliciter ac firmiter fulciri merear*. Corrigo, *vacillare videor, rob.* Et hæc sunt, quibus Aldhelmum istum juvare conati sumus; quæ non ingrata fore æquo Lectori confidimus. Utinam sit, qui majore otio majus beneficium aliquando in Auctorem optimè merentem conferat. Nos fortasse faciemus, si nemo hanc provinciam arripit.

CAPUT II.

Salinum terèbrare. *Persius explicatus.*

Apuleius correctus.

Persij locus est, Sat. v.

Verte aliquid, jura: sed Jupiter audit, eben.

Baro, rugulatum digito terebrare salinum.
Contentus perages, si vivere cum Jove tendas.

Ergo, *Salinum terebrare*, posuit pro, Pauperem esse: quod tales nimirum essent, qui isto opere vitam tolerarent. Ecce in Epistolâ quadam Apollonij Tyanici ad Euphratem, Πάντα Φασὶ δὲν τὸν ἔμπορον κάλων σείειν. ἐμοὶ δὲ εἴη τῷ ἀλίαν ἱρυπῶν ἐν θέμιδος οἴκῳ. Mendum est apud Apulejum, in Apologiâ. Hoc Diogeni, & Antistheni, peras, & baculus, quod regibus diadema, quod imperatoribus paludamentum, quod pontificibus galerum, quod lituum auguribus. Diogenes quidem Cynicus, cum Alexandro Magno certabundus, baculo vice sceptri gloriabatur. Ipse denique Hercules invidiosus, quoniam hæc tibi, ut quædam mendicabula animi, sordent, ipse inquam Hercules, lustrator orbis, purgator ferarum, gentium domitor: is tamen deus, cum terras peragraret, paullo prius quam in cœlum ascitus est, neque unâ pelle vestitior fuit, neque uno baculo comitator. Quid sibi volunt ista? mendicabula animi. Ausim affirmare, nunquam Madaurensi huic in animo fuisse. Corrigo. ut quædam mendicabula nimis sordent. Aperiam originem. Repetita erat, ut sæpè fit, ultima litera vocis præcedentis, deinde ultima

mam prima sequentis absorpsit. Atque hoc verum est.

CAPUT III.

Luna, Bacchus, Ceres, furoris præfides. Lunatici, Bacchi, Ceriti, pro furiosis. Numinum horum cultus, ut malum hoc averterent.

A Pud veteres Luna furoris præses credebatur, unde *Lunatici*. Ipsa dea apud Nonnum, Dionys. XLIV.

— Ἴσα δὲ Βάνχῳ.

νοῖρανέω μανίης ἑτερόφρονος. —

Item Bacchus, ut patet ex istis verbis. Itaque cum delirare aliquem dicere vellent, *Bacchanal exercere* eum inquebant. Apud Plautum, *Amphitr.*

Sc. *Quis ad fores.*

Me. *Bacchanal te exercuisse oportet, senex. AM. qui dum?*

Me. *Quando tu me tuum seruum censēs.*

Et paullò post.

Me. *Amphitruo, sanus ne es? nonne tibi prædictum senex, Bacchinal te exercuisse, cùm, qui sis, alium rogites?*

Ac, *Bacchus es*, dicebant pro convitio, in eisdem homines. Eâdem Sc.

Me.

— Me. Tu Bacchus es,
Haud Amphitruo. quoties tibi dictum vis?

Nominabantur autem *Bacchi*, qui orgia celebra-
 bant. Suidas. Βάχχῳ. οὕτως οὐ μόνον τὸν Διό-
 νυσον ἐκάλουν, ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς τελοῦντας
 τὰ ὄργια. Et hi furere se simulabant, ut notum. Hinc
 est illud, quod in Erymologico legitur. Βάχχῳ,
 μαινόμενῳ. Adjungebant etiam Lunæ & Baccho
 Cererem, unde *Ceriti*, homines lymphatici. Quam-
 obrem & illum, & hanc, reverebantur, ne mentem
 moverent. Apparet ex Sc. *Dî voftram fidem.* in eâ-
 dem Amphitruone.

— AM. quis te mife
Furcifer? So. qui me rogat. AM. quando gentium? So.
dudum, jam pridem, modò,

Ubi cum uxore demi redisti in gratiam. AM. Bacchus
te irritafit.

So. Nec Bacchum salutem hodie, nec Cererem. —

CAPUT IV.

Perseparcus. Espectare. Plautus
correctus.

IN Aulularia, Sc. *Postquam obsonavit.*
Edepol mortalem parçè parcum pradicat.

N 3

Non

Non potest, quin mendum sit: quid enim est aliud, *parcè parcus*, quàm, non liberalis quidem, sed nec planè tamen parcus? At híc valde parcum, & extremæ avaritiæ hominem, designare vult Comicus. Verisima lectio extra controversiam est:

— *mortalem perseparcum prædicas.*

Pro, *perparcum*. est ἀρχαϊσμός. Nam *Perse* pro *Per*, & *Persefacul* pro *Perfacul*, veteres dicebant, ut ex Felto cognoscimus. In eadem Comœdiâ, Sc. *Picos divitiis*.

— *me collocavi in arborem,*

Inde expectabam ubi aurum abstrudat senex,

Gulielmius ex MS^{to} *aspectabam* mavult. At nos Plautum *espectabam* scripsisse iudicamus. Deceptus fuit sono literarum imperitus librarius. *Espectare*, pro *Aspectare* dicebant, ut *Escendere*, & talia.

CAPIT V.

Φοινιλία qui dicti.

Veteres Græci hominés verecundos, & facilè erubescentes, nimis eleganti voce *Φοινιλία* appellabant, nempe propter colorem. Observo ex Diogene Laërtio lib. vii. in Zenone. *Ἐντεῦθεν ἦκουε τὸ Κράτητος, ἄλλως μὲν εὐτονος πρὸς Φίλοσ*

Φιλοσοφίαν, αιδήμων δέ, ως πρὸς τῷ κυνικῷ ἀν-
 αισχυτῖαν. ὅθεν ὁ Κράτης, βουλόμενος αὐτῷ κῆ-
 ῖστο θεραπεῦσαι, δίδωσι χύτραν Φαιῆς διὰ τῆς
 Κεραμειᾶς φέρειν. ἐπεὶ δὲ εἶδεν αὐτὸν αἰδοῦμενον,
 καὶ παρακαλύπτοντα, παίσας τῇ βακτηρίᾳ, κα-
 τάρρηγνυσι τῷ χύτραν. Φεύγοντος δὲ αὐτοῦ, κῆ-
 ῖτον Φαιῆς κατατῶν σκελῶν ρεσσης, Φησὶν ὁ Κρά-
 τής. τί Φεύγεις Φοινικίδιον; ἔδεν δεινὸν πέπονθας.

CAPUT VI.

Larinum pecus, apud Plautum.

Nobilis ille Plauti locus est, Truculento, Sc.
Quis illic est. de clurino pecore, pro quo
 multa diximus olim Exercitat. Crit. parte I.
 Sed veteres codices nonnulli, Venetus, & Basiliensis,
 habent, *Larinum pecus*: quod nescio sanè, an à Cor-
 rectorum manu, an ab ipsius potius Plauti esse di-
 cam. Certè potuit Comicus noster imitari voluisse
 Eratosthenem, qui σῦας λαρινούς appellavit. Testa-
 tur Athenæus lib. ix. Παραπλησίως δὲ Ἀχαιῶν καὶ
 Ἑρατοσθένης ἐν Ἀντερινῷ τοὺς σῦας λαρινούς
 προστηγόρευσεν, μεταγαγὼν καὶ αὐτὸς ἀπὸ λα-
 ρινῶν βοῶν.

CA-

CAPUT VII.

Latinus Pacatus emendatur.

IN Latini Pacati Panegyrico de Imperatorum quorundam luxuriâ præstantissimus locus est, cui ut medicinam faciam, visum est huc transcribere. Ita habet, *Horum gula angustus erat noster orbis: namq; appositas dapes non sapore, sed sumptu.* Visus est mutilus quibusdam, sed plane ita corrigendus. *apposita dapes.* Ecce, quàm pauxilla mutatio quàm magnum mendum peperit.

CAPUT VIII.

*Quid sibi velit crux sphaera terrestri
imposita: & unde originem res
ea sumpsit.*

Videmus hodie Imperatores ita pingi, ut sinistra manu teneant sphaeram, quæ orbem terrarum designet, eiq; impositam crucem. Quod sanè quid sibi velit, & quando natum; quum multi adhuc sine dubio ignorent, ego hîc explicare statui. Sciendum itaque est, per crucem significari, fidei in crucifixum Deum beneficio illos terrarum orbis imperium adeptos esse: primusq; ita in Augusteone ef-

ne effingi se Justinianus curavit, post ædificatum S. Sophiae templum; & ab illo mox reliqui Imperatores. Atque ita tradita in nostras manus hæc consuetudo. Codinus, in Orig. Constantinop. Ἐσησε τῷ αὐτῷ σήλω: (ὁ ἰσβινιανός) ἔφιππον ἐπὶ κίονος. καὶ τῇ μὲν ἀριστερᾷ χειρὶ Φέρει σφαῖραν, ἐμπεπηγότεος σαυρῶ ἐν αὐτῇ, ὡς, διὰ τῆς εἰς τὸν σαυρὸν πίσεως τῆς γῆς πάσης ἐγκρατῆς γελουῶς. σφαῖρα μὲν ἡ γῆ, διὰ τὸ σφαιροειδὲς τῆ αὐτῆς σχήματι. Πίσις δὲ ὁ σαυρὸς, διὰ τὸν ἐν αὐτῷ προσηλωθέντα σαυρὶ θεόν. Et habes totidem verbis apud Suidam in ἰσβινιανός. Vide etiam Gotfridum Viterbiensem, Chronici Parte XIX.

CAPUT IX.

Superstitio veterum de offenso pede.

VEteres, si inter eundem pedem in terrâ offendifsent, omen hoc esse instantis mortis, & quasi vocantis, credebant. Accipimus ex Diogene Laertio, lib. vii. in vita Zenonis. Ἐκ τῆς σχολῆς ἀπιῶν προσέπαισε, καὶ τὸν δάκτυλον περιέρρηξε. πάσας δὲ τῷ γυῖ τῇ χειρὶ, Φησὶ τὸ ἐκ τῆς Νιόβης,

O

ἔρχο-

έρχομαι, τί μ' αὔεις;
καὶ παραχρῆμα ἐτελεύτησεν, ἀποπνίξας
ἑαυτὸν.

Hinc Antigoni votum, cū pedem offendisset, in-
structā acie, ut aut vinceret, aut mortem oppeteret,
antequam vinceretur. Plutarchus, in Demetrio. Αν-
τιγονος δὲ, παραλατομένης ἤδη τῆς Φάλαγγος, ἐξι-
ῶν προσέπλαισεν, ὥστε πεσεῖν ὅλος ἐπὶ σόμα, καὶ
διατεθυῶν χαλεπῶς. ἀνασὰς δὲ, καὶ τὰς χεῖρας
πρὸς τὸν ἔρανον, ἠτήσατο νίκην πρὸς τῶν θεῶν,
ἢ θάνατον ἀναίδητον πρὸ τῆς νίκης.

CAPUT X.

*Pudicæ mulieres semel tantum nube-
bant. Pronubæ semel nuptæ. Bis nup-
tis Pudicitia, & Fortunæ Muliebris,
signum tangere nefas. Univira. Co-
rona pudicitia. Secunda nuptia sine
celebritate.*

Honestæ matronæ, & quibus pudicitia gloria
curæ erat, semel tantum viro nubebant: itaq;
nuptiis quoque, in auspiciū, & votum, sin-
gularis matrimonij, pronubæ capiebantur univiræ.

Do-

Docet nos morem eum Festus. *Pronuba adhibebantur nuptiis, quæ semel nupservunt, causa à auspicij, ut singulare perseveret matrimonium. Quæ iterum nuplisset, tanquam impudicitia damnata, attingere Pudicitia, ac Fortuna Muliebris, simulacrum prohibebatur. Idem Festus alibi. Pudicitia signum in foro Boario est, ubi Æmyliana adis est Hercules. Eam quidam Fortunam esse existimant. Item via Latinâ, ad milliarium quartum, Fortuna Muliebris. Nefas est attingi, nisi ab eâ, quæ semel nupsit. Quare inter laudes non minimas ponebant, univiram esse. Ecce in veteri Lapide.*

VOLUSIÆ. JUSTÆ. MATRISIMÆ. OMNIUM. FEMINARTIORI. UNIVIRIÆ. QVE

Et in altero,

TRANSEGI
FALSI. SECULI. VITAM. UNIUS
VIRI. CONSORTIO.

Cornelia, apud Propertium, lib. 1v.

*Jungor, Paule, tuo sic discessura cubili,
In lapide hoc uni nupta fuisse legar.*

Et paullò post in mandatis filia quoque dat.

O 2

Filia,

*Filia, tu specimen censura nacta paterna,
Fac teneas unum, nos imitata, virum.*

Et honorabantur coronâ pudicitia. Val. Max. lib. ii. cap. i. *Quæ uno contenta matrimonio fuerant, coronâ pudicitia honorabantur. Existimabant enim eum, præcipuè matrona, sincerâ fide incorruptum esse animum, qui deposita virginitatis cubile egredi nesciret: multorum matrimoniorum experientiam, quasi illegitima cujusdam intemperantia signum esse credentes. Quæ autem iterum nubere, quia inhonestius faciebant, sine ullâ hominum frequentiam nuptias celebrabant, & quasi clandestinò. Plutarchus auctor est, ῥωμαϊκοῖς, Quæst. cv. Ταῖς μὲν παρθένοις καλὸν μὴ ὀλίγων, ταῖς δὲ χήραις αἰσχροὺν πολλῶν ὄντων γαμεῖσθαι. ζήλωτος γὰρ ὁ πρῶτος γάμος, ὁ δὲ δεύτερος, ἀπευκταῖ. αἰσχύνονται γὰρ, ἂν, ζώντων τῶν προτέρων, ἑτέρους λαμβάνωσιν ὀδυρόνται δ', ἂν ἀποθανόντων. ὅθεν ἡσυχία χαίρουσι μᾶλλον ἢ θορύβοις, καὶ προπομπαῖς.*

CAPUT XI.

Personæ Tragediarum Baccho suspendi solita.

Tra-

TRagædos Baccho sacros fuisse, nemo ignorat; itaque, ut emeriti milites arma sua Marti, gladiatores rude donati Herculi, pastores fistulam Pani, mulieres vetulæ & effoetæ pectinem Veneri suspendebant: ita hi, cum artem suam desinerent, personas in templo Bacchi consecrabant. Hinc est elegans ille locus Aristophanis, in Fabulâ, quæ γῆρας inscribitur, apud Phrynichum; cui istud fragmentum debemus, & ex eo quoque moris tam antiqui cognitionem.

Τίς ἄν Φράσειε παῖς, ἢ τὸ Διονύσιον,
Ὅπῃ τὰ μορμολύχεια ἀροσιρεμάννυται;

CAPUT XII.

Gurgites. γοργόνες. Manduci. *Grammaticorum error.*

VEterem linguam Latinam esse Græcæ traducem jam non ignotum est vel mediocriter eruditis, & penitus inspicienti non pauca adhuc se exhibent ejus rei vestigia. Nos unum ostendemus in præsens. Hactenus existimatum est, *Gurgites* esse loca profundiora fluminum, in quibus vertuntur aquæ, & naves pereunt, atque inde translantur homines voraces, & infatiabiles. Sed, quæso, pati-

antur Grammatici eripi sibi à me hunc errorem, si contrarium ostendero. Græci homines voraces supra modum, & ad terrorem usque, γοργόνας appellabant. Suidas. Γοργόνες. ἀντὶ τῆς φοβητοῦ εἰς γαστριμαργίαν. Translata, ut multæ aliæ, hæc quoque vox in Latium, & *Gurgen* natum est primò, mox *Gurges*: ut *Limen*, *Limes*: Jam *Gurgen* quis negabit idem esse quod γοργών, qui sciet modò antiquam literas commutandi rationem? γοργών, *Gurges*: ut κύκλωψ, *Cocles*. χαλώπηξ, *Vulpes*. Ergo *Gurges* est propriè homo prodigiosè vorax, & translata deinde significatio ad navivoros illos fluviorum vortices, quod Grammaticorum nemo hæctenus scivit. Etiam *Manduci* dicebantur, & ad voracitatem repræsentandam pingebantur malis magnis, & hiantibus turpiter, ad formidinem usque, & terrorem infantium. Festus. *Manducus*, effigies in pompâ antiquorum inter ceteras ridiculas formidolosasq; ire solebat, magnis malis, ac latè debiscens, & ingentem dentibus sonitum faciens. Plautus, *Rudente*.

Quid si aliquò ad ludos me pro manduco locem?

Quapropter? quia pol' clarè crepito dentibus.

De hoc ipso intelligi debet Juvenalis Sat. iii.

tan-

— tandemq; redit ad pulpita notum
 Exodium, cum persona pallentis hiatum
 In gremio matris formidat rusticus infans.

Et Lucianus, De Salt. Τῷ τραγωδίαν δὲ ἀπὸ τῆς
 σχήματος πρότε καταμάθωμεν, οἷά ἐσιν, ὡς εἶ-
 δεχθῆς ἄμα καὶ φοβερὸν θεάμα. εἰς μῆκος ἄρρυθ-
 μου ἡσκημένος ἀνδρωπος, ἐμβάταις ὑψηλοῖς ἐπο-
 χόμενος, πρόσωπον ὑπὲρ κεφαλῆς ἀνατεινόμε-
 νον ἐπικείμενος, καὶ σῶμα κεχηνὸς πάμμεγα, ὡς
 καταπιόμενος τῆς θεατᾶς.

CAPUT XIII.

*Varia antiquorum juramentorum
 genera.*

INter varia antiquorum juramenta unum erat in-
 signe, & μέγας ὄρκος à Græcis dicebatur: idque
 erat, cum per Stygem dij, aut per deos homines
 jurarent. Heliodus in Theog. ubi de Styge.

αὐτῷ μὲν γὰρ ἔθηκε θεῶν μέγαν ἔμμεναν
 ὄρκον.

Homerus Odyss. 6.

ὡς ἂρ' ἔφη. γρη῏ς δὲ θεῶν μέγαν ὄρκον ἀπώμυ

Odyss. 6. εἰ μὴ μοι Πλαίης γε θεᾶ μέγαν ὄρκον ὁμόσασαι

εἰ μὴ μοι Πλαίης γε θεᾶ μέγαν ὄρκον ὁμόσασαι

Pin-

Pindarus, Olymp. Od. vi.

καὶ μέγαν ὄρκον ὁμόσας
 Ἰὼ τὸ γε οἱ σαφέως μαρτυρή-
 σω.

Od. vii.

— Θεῶν δ' ὄρ-
 κων μέγαν μὴ παρφάμεν.

Solebant verò, qui τὸν μέγαν ὄρκον jurabant, πρῶτον θεὸς ὁμνύσαι, εἶτα ἐπάγειν καὶ τὰς ἰδίας συμφορὰς. ut ait Apollonij Scholiastes lib. ii. Atque id propriè ὁμνύειν dicebant. Didymus ad Odyss. 6. ὁμόσαι μὲν τὸ εἰπεῖν θεῖόν τι ὄνομα, οἷον, νῆ τὸν ἔρμῳ, μὰ τὰς ἑλευσινίας θεὰς. Apud Syracusanos, magnum juramentum istud erat. Fidem qui daturus esset, in templum Cereris, ac Proserpinae, ingrediebatur, sacrificiisque quibusdam peractis, vestem deae purpuream induebat, & faciem manu ardentem capiebat, ac tum jurabat. Plutarchus docet, in extremo Dione. Ἡεῖεν αὐτὸν ὁμόσαι τὸν μέγαν ὄρκον. ὡ δὲ τοιῆτος. καταβὰς εἰς τὸ τῶν θεσμοφόρων ἱεμενος ὁ διδξς τῷ πῖσιν, ἱερῶν τινων γενομένων, περιβαλλεται τῷ πορφυρίδα τῆς θεᾶς καὶ λαβῶν δάδα καιομένῳ, ἀπόμνυσι. Aegyptiorum magnum juramentum erat per Osirim. Lycophro-
 nis

nis Scholiastes. ἐν Φήλαις δὲ πόλις αἰγύπτου τὸ μέγιστον καὶ τῶν ἰερῶν, ὅς καὶ μέγας ὄρκος τοῖς αἰγυπτοῖς ἐτύγγαυε, μὰ τὸν ἐν Φήλαις ὄσιον λέγουν. Alioquin simpliciter jurabant per res obvias, μὰ γυνῶν, μὰ παγίδας, μὰ νεφέλας, μὰ δίκτυα, & per similia. Videmus apud Aristophanem. Hefychius. χυῖα ὀμνύειν. ἔθος καὶ τὸ κατὰ τῶν τοιούτων ὀμνύειν τοῖς παλαιοῖς. Aliquando etiam solummodo dicebant, μὰ τὸν, metuentes Dei nomen adjicere. Aristophanis Scholiastes, ad Ranas. ἔθος ἐστὶ τοῖς ἀρχαίοις ἐπιτε μὴ προσθεῖναι τὸν θεὸν, εὐλαθείας χάριν. εἰώθυσαν δὲ τοιούτοις ὄρκοις χρῆσθαι ἐπειθεμιζόμενοι. ὥς εἰπεῖν μὲν, μὰ τὸν. ὄνομα δὲ μηκέτι προσθεῖναι. Iones per brassicam jurabant. Athenæus lib. ix. ἀνάσιος δὲ φησι, σε πολλῶν ἀνθρώπων ἐγὼ φιλέω μάλιστα, καὶ μὰ τῷ κράμβι. καὶ ἡλεεινίδης περὶ τάνεισι, καὶ μὰ τὰς κράμβας ἔφη. καὶ ἐπίχαρμος ἐν γὰρ καὶ θαλάσῃ. καὶ μὰ τὴν κράμβαν. εὐπολις ἐν βάπτταις, καὶ μὰ τῷ κράμβι. ἐδόκη δὲ ἰωνικὸς εἶναι ὁ ὄρκος. Socrates per canem, Zeno per capparim. Idem Athenæus libro citato. ἔπαράδοχον εἰ κατὰ τῆς κράμβης ἰνὸς ἄμνησον, ὁπότε καὶ ζυῶν ὁ κίτιος ὁ τῆς σοῦς κτίσως, μιμῶμενος τὸν κατὰ τῆς

κινός ὄρκιον σωκράτης, ἢ αὐτός ἄμυνε τῷ καπ-
παρί. Quod & tradit Diogenes Laertius lib. v. in
Zenone. Exstat quoque ridiculum iuramentum,
quod Socrati attribuit Aristophanes, in Nubibus.

μα τῷ ἀναπνοῦ, μα τὸ χάος, μα τὸν ἀέρα.
Byzantij per nummos ferreos iurabant. Idem Co-
micus, in Fabulâ citatâ.

— τῷ γὰρ ὄμνυτ'; ἢ
σιδαρέοισιν, ὡς περ ἐν βυζαντίῳ;

Evras Mevrsi, non iurabant
per τὴν τετραλίαν, sed per τὸν
παραδόντα τετραλίαν, somnia
facillabam animae quaternarium, sc. decem,
qui est fors naturae. vide Ma-
crob. lib. i. cap. 6.

Pythagorici, per quaternarium numerum.
ναὶ μα τὸν ἀμετέρα ψυχᾶ παραδόντα τε-
τρακτῦν.

Exstat in Aureis Carminibus. In mensâ si iurare vel-
lent, faciebant per appositum salem. Libanius, in Pa-
rasito. ἢ τὰ μὲν πρῶτα, νῆ τῆς ἄλας τῆτους. πῶ
δέ ὁ δυσυχῆς παρατρέπομαι. συμπόσιον το δινα-
σήριον οἴηθεις. ἀλλ' ἐν τὰ γε πρῶτα, κατὰ γνώμην
ὁ σκόπος ἐχώρη. Inveniō etiam in solemnibus iu-
ramentis morem fuisse, ut iurantes, ferri laminam
manu tenentes, per ignem transfirent, (nihil enim
mali passuros putabant, qui culpæ non essent obno-
xij) moxque abjicientes in mare, dicerent, tam diu
se fidem servaturos, quàm illa lamina esset duratura.
Sophocles, in Antigone,

ἤμεν δ' ἑτοῖμι κ' ὑδρὸς αἶρεν χερσῶν,
καὶ πῦρ διέρπειν, κ' θεὸς ὀρκωμοτεῖν,
το μῆτε δράσαι, μῆτε τῷ ξυνεϊδέναί
το πρᾶγμα βελέυσαντι, μῆτ' εἰργασμένα.

Scholiasfes. Εἰώθασι γὰρ οἱ ὀμνύοντες ταῦτα ποι-
εῖν. ὑδρὸς γὰρ αἶροντες ἐπαρῶνται μένειν τὰ ὄρ-
κια ἕως αὐτοὶ φανῶσι, καὶ ρίψουσιν αὐτὰς εἰς θά-
λασσαν, ὅπως ἀν' αἰῶνια τὰ ὄρκια ὑπάρχη. De-
metrius Triclinius. Εἰώθασι δὲ ὀμνύοντες, καὶ πί-
σεις δίδοντες, ὑδρὸς βασάζειν, καὶ πῦρ ὑπερβαί-
νειν. Ἰὸς γὰρ μὴ ἐνόχως τῷ ἀμαρτήματι, ὄντο κ' ἔ-
πὶ τέτοις μὴ αλγεῖν. Videmus etiam eum mo-
rem apud Herodotum. Κλειοῖ. Ἐποίησαν τοῖς ἰσχυ-
ρὰς κατάρας τῷ ὑπολειπομένῳ ἐσωτῶν Ἰὸς φόλου.
πρὸς δὲ ταύτησι καὶ μύθρον σιδήρεον κατεπόνη-
σαν, καὶ ὤμοσαν, πρὶν μὴ εἰς Φωκαίῳ ἤξειν, πρὶν
ἢ τον μύθρον Ἰὸτον ἀναφανῶναι. Huc pertinet ver-
sus Callimachi.

Φωκείων μέχρις κε μένη μέγας εἰν ἀλὶ μύθρῳ.
Jurabant quoque per ipsum jusjurandum. Pinda-
rus Nemeon. Od. xi.

ναὶ μὰ γὰρ ὄρκιον ἐμὰν δόξαν, παρὰ κασαλία.
Scholiasfes. ἰδίως οἱ παλαιοὶ κατ' αὐτὰς τὰς ὄρκια
ὤμνον. Juramentorum verò species tres. ἐπώμο-

τος, ἀπώμοτος, κατώμοτος. Vide Etymologicī
 Auctorem, & Harpocracionem. Atque ἀπώμοτος
 quidem Latinis est *Abnutivum*. Glossæ veteres. *Ab-*
nutivum, ἀπωμοτικόν. Et κατώμοτος est *Adnuti-*
ivum, Eadem Glossæ. *Adnutivum*, κατωμοτικόν.
 Sub Christianis Imperatoribus, per Evangelia jura-
 tum est. Basilic. Eclog. vii. *προκειμένων τῶν ἁγίων*
εὐαγγελίων διαζέτωσαν, τῶν ἑκατέρῃ μέρει συ-
νηγῶρων ἐν αὐτῇ τῇ προκατέρῃ ὁμνύων κατὰ
τὸ ἁγίων εὐαγγελίων. Iterum xxix. *ὥστε ἐκείνης τῶν*
ἁγίων εὐαγγελίων προκειμένων, ἐπὶ πράξεως ὑπο-
μνημάτων κατὰθέσθαι, εἰ ταῖς ἀληθείαις ὁλαύτης
ἀνῆρ τετελευτήκη. Menander. *περὶ πρεσβ.* Eclog. ii.
παραχρημα ἐν ὅτις σιγληδόνος πόλεως τὴν ἀρ-
χιερῶσύνῃ διέπων, τὰς θεσπεσίας βίβλας αὐτῶ
διὰ τῶν ἐν μέσῳ τὰς ἀγγελίας διακομιζόντων ἐν
ερχείρισε, καὶ ὅς ὀδερῶτατά πως ἐπικρυψάμενος
τόν νῆν, ἀνίσταται τε ἐν τῆς καθέδρας, καὶ σὺν Φά-
βῳ δῆθεν πολλῶ, καὶ σεβάσμιατι, ταῦτα προσ-
ποιησάμενος δέχεσθαι. καὶ πρασινύσας προτυ-
μώτατα, ὁμνυμι κατὰ τὸ λαλήσαντες ταῖ ἐν ταῖς
ἁγίαις διφθέραϊς ῥήματα. θεῶ, μηδὲν εἰρημίων
παρ' αὐτῆ διαψεύσεσθαι. Cantacuzenus Hist. lib.
 i. cap. xv. *Per sacra Evangelia, & reverendas sanc-*
torum

eorum imagines, fideliter jurare jubes. Harmenopulus, lib. i. Tit. vii. ὁ ἐν διασκευῆς ψήφῳ, ἢ ἔξ αἰθήσεως ἢ ἀντιδίας, ὄρκιον ἐπέχων ἐπ' ἐκκλησίας, τῶν ἀχράντων ἀπλόμενος εὐαγγελίων, ἐπισηκῆν δὲ μετὰ ταῦτα ἐλεγχθεῖς, γλωσσοκοπέειδω. Et sunt plura passim testimonia.

CAPUT XIV.

Viri à mulieribus seorsim cubabant.

Viros seorsim à mulieribus cubasse, apud Græcos, loquuntur illa vocabula, *γυναικωνίτις, & ἀνδρῶν*: estq; locus apud Diogenem Laërtium, lib. viii. in vitâ Pythagoræ, unde licet haurire. *τῇ δὲ πρὸς τὸν ἴδιον ἀνδρα μελλίσση πορεύεσθαι, αἵμα τοῖς ἐνδύμασι, καὶ τῷ ἐσχόνῳ ἀποτίθεσθαι. ἀνισαμένῳ ἢ πάλιν αἶμα ἀναλαμβάνειν.* Et observâ: mulieres ad viros accedebant. Secubatio autem hæc etiam Romanis usitata. Animadverto ex Suetonio, Tiberij cap. vii. *Cum Juliâ primò concorderet, & amore mutuo vixit: mox discedit, & aliquantò gravius, ut etiam perpetuò secubaret, intercepto communis filij pignore; qui, Aquileiæ natus, infans exstinctus est.* Et disertè mulierum lectos distinguit à viroꝝ Plinius, lib. xxxiii. cap. xi. Lo-

cum produximus in lib. *De Luxu*, cap. x. statim in principio. Itaque hîc non iterabimus.

CAPUT XV.

*Pons januæ. Januæ carcerum demissa, ut
& ædium tenuiorum.*

Superius limen, quia in pontis modum esset arcuatum, januæ Pontem appellârunt Romani. Velleius libr. 11. *Quem cum barbarus rex Tuscus, amicus, flentem in vincula duci iussisset; Quin tu hoc potius, inquit, facis? protinusq; illiso capite in pontem lapideum janua carceris, effusoque cerebro exspiravit.* Sed quomodo attingere pontem potuit? Clarè patet demissas carcerum januas fuisse, ad eò ut intransibus inclinare se necesse esset. Neq; in solis carceribus tales, sed & in ædibus tenuiorum. Atque hinc intelligendus est Martialis libr. 11. Epigramm. LIII.

Vis fieri liber? mentiris, Maxime, non vis.

Sed fieri si vis, hæc ratione potes.

Si plebeia Venus gemino tibi vincitur affe;

Si tua non rectus tecta subire potes.

CAPUT XVI.

Festum nati Imperatoris, & coronati.

Duplex

DUplex festum Imperatoris celebrabatur: unū diei natalis, alterum coronationis, sive acquisitionis imperij. Erantque tunc ludi in theatro; in circo certamina, & venationes. Et vêtus omninò ille mos: nam, ecce, de festo natali, ex Suetonij Caligulâ cognoscimus, cap. xxxi. *Consulibus, oblitis de natali suo edicere, abrogavit magistratum; fuitq; per tri-duum sine summâ potestate Respublica.* De festo imperij, clarum testimonium idem Suetonius perhibet, Claudij cap. xi. *Caj quoque, et si acta omnia rescidit, diem tamen necis, quamvis exordium principatus sui, vetuit inter festos referri.* Domitianus quoq; Septembrem atq; Octobrem ex nomine suo Germanicum & Domitianum nominavit, quod altero suscepisset imperium, altero verò natus esset. Vide eundem Suetonium cap. 111. Et obtinuit sub posterioribus Imperatoribus. Vestigium manifestum in l. nullus, Cod. Theod. de Spectaculis. *Nullus omninò judicum aut theatralibus ludis, aut circensium certaminibus, aut ferarum cursibus vacet, nisi illis tantum diebus, quibus vel lucem, vel imperij sumus scepra sortiti.* Et in Basilicis lib. vii. κ̅ η̅ η̅μέρα δ̅ε̅ η̅ γενεθλιακή τ̅ε̅ βασιλέως, η̅ καθ' ω̅ ἀνηγορεύθη βασιλεύς, ἀπρακτος ἔστω. At feriatos esse hos

hos dies inter Imperatores Orientales expressè vetuit
 Manuel Comnenus: exstantq; hæc verba in Consti-
 tutione ipsius. *αὐτὰς τὰς ἡμέρας, ἐν αἷς ἡ βασιλεία
 μὴ εἰς τὸν τῆδε βίον προῆλθαι, καὶ εἰς βασιλεία θεῶν
 προνοία ἀνηγορεύεται, ἐμπράκτους εἶναι θεοπίστους, καὶ
 μηδεμίαν ἐκχευρίαν ἐν ταύταις ἀγεῖν τὰ δικαστήρια.*

CAPUT XVII.

De nomine Casinæ.

Auctor Prologi Casinæ Plautinæ.

Aures vacivæ si sunt, animum advertite.

Comædiæ jam dare nomen vobis volo.

Clémentæ vocatur hæc Comædia

Græcè, Latine Sortientes. Diphilus

Hanc Græcè scripsit, post id rursus denuò

Latine Plautus cum latranti nomine.

Valdè hic torquet viros magnos unde Casinæ dicta,
 & quid illud, *cum latranti nomine*, quod profectò
 nihil aliud est, quàm deliramentum Scriptoris, qui
 Prologum nobis istum dedit, neque mentem Plauti
 intellexit. Attendamus benè. Diphilus primò Græ-
 cè scripsit, appellataq; ab eo fuit, *κληροῦμενοι*, id est,
Sortientes. Plautus, Latinam facturus, *Casinam* no-
 minavit, à casu, sive sorte. Quid potest planius? &
 hîc tamen tantæ turbæ etiam literatorum Senatui.

CA-

CAPUT XVIII.

Minare. *Seneca emendatus.*

E Legans locus est Arellij Fusci, de laudatâ veterum Romanorum paupertate, apud Senecam, lib. ii. Controvers. 1. *Hoc scio nostros fuisse majores, hoc illum Ælium Tuberonem, cujus paupertas virtus fuit; hoc Fabritium, Samnitium non accipientem munera; hoc ceteros patres nostros, quos apud aratra ipsa, mirantes decora sua, circumsteterent lictores.* Sed mendo non caret. Quid enim hoc est? *apud aratra ipsa, mirantes decora sua.* Immò illi heroes, ita rectè appellaverim, in summâ simplicitate suâ, & sanctitate, nihil admirabantur: atque hinc contemptus ille divitiarum, & animus invictus, nulliq; corruptelæ patens. Corrigo leviculâ mutatione. *ante ipsa aratra minantes pecora sua.* Vox insolentior, non intellecta, mendo originem dedit. Certè *Minare*, usurpabant pro *Agere*. Invenimus in Festi scedis. *Agasones, equos agentes, id est, minantes.* Iterum. *Agere, modò significat, ante se peltere, id est, minare.* Tertiò. *Inigere pecus, agere, id est, minare.* Interpres Juvenalis, Sat. vi. *Hanc igitur Io intantum persecuta est Juno, ut per omnem mundum*

Q

dum

dum eam minaret. Ergo hæc vera lectio est quam erui.

CAPUT XIX.

*Aureus vitæ. Augeri manes. Martialis,
& Papinius, exponuntur.*

UT aureus viginti quinque denarios complectebatur, ita totidem annos *Aureum vitæ* appellabant. Docet hoc insignis locus Martialis, lib. x. Epig. xxiv.

*Quinquagesima liba, septimamq;
Vestris addimus hanc focis acerram.*

His vos, si tamen expedit roganti,

Annos addite his, precor, no venos.

Ut nondum nimia piger senectâ,

Sed vitæ tribus aureis peractis,

Lucos Elysæ petam puella.

A Martiale ad coætaneum Papinium transibo. In sacrificiis, ut notum est, mactos esse Deos jubebant; quod Grammatici explicant, quasi magis auctos esse vellent. Festus. *Mactus, magis auctus.* Item. *Magmentum, majus augmentum.* Atque hinc intelligendum est, quod *Augeri manes* ille poëta, Theb. vi. Hic locus est.

— sed casta tamen, sterilisque, dolentes

Fama juvat, parviq; augmentur funere Manes.

Egebat omninò explicatione.

CA-

CAPUT XX.

Rediculum. Tubæ. Cornua. Secepsite.

Festus illustratus.

Vellem explicassent viri docti, quid *Rediculum* sit, in scedis Festi, in *Secepsita*. Hæc verba sunt. *Sacraria namq; in templis rediculo aneo olim sepiebantur, in quo tubæ relictæ sunt, per quas manibus sacra tangere licet.* Certè aut ego longè fallor in eruendâ antiquitate, aut omnino veteres *Redicula* appellaverunt cancellos, & sepimenta cancellata, quibus muniebantur loca, ad quæ accessus ulterior vetabatur. Ut enim à *Curro, Curriculum*; à *Diverto, Diverticulum*; à *Pereo, Periculum*; ita à *Redeo, Rediculum* dixerunt. Et notum est Fanum rediculi, ex eodem Festo. *Rediculi fanum, extra portam capenam Cornificius ait fuisse: qui rediculus propterea appellatus est, quia accedens ad urbem Hannibal ex eo loco redierit, quibusdam visis perterritus.* Sed, bonâ fide, ut Deus aliquis fuerit Rediculus? Cornificius videtur censuisse, Festus nihil discernit: apage nugas. An me oportet docere tam antiquos magistrôs? Sanè sciunt viri eruditi, morem Romanum fuisse, ut, mittendæ ad posteros memo-

riæ causâ, aut aram ponerent virtuti, vel rei, quam vellent laudatam, aut fanum. Talia illa sunt, quæ passim obvia apud Tacitum, lib. i. Annal. Ara adoptionis. lib. iii. ara ultionis. libr. iv. ara amicitiae, ara clementiae. libr. xv. templum fecunditatis. Et in nummis veteribus, atque Inscriptionibus, multa talia. Ergo, fanum rediculi, eodem modo, quia redire ibi Annibal, & retrò pedem vertere, sit coactus terriculamentis. Sed ex illis verbis, *in quo tuba relicta sunt, per quas manibus sacra tangere licet.* apparet *Tubas* appellatas etiam foramina cancello- rum, à similitudine. Etiam *Cornua* dicebantur. Varro de L. L. lib. iv. *Tuba à tubeis, quos etiam nunc ita appellant tubicines sacrorum. Cornua, quod ea, quæ nunc sunt ex ære, tunc fiebant ex bubulo cornu.* Por- rò rediculum etiam *Secessita* dicebatur, quod quasi secaret, & divideret homines à locis circumseptis. Nam duo designabat ea vox: & hoc, quod dixi; & cultrum, aptum sacrificio; quem nobis ex Labeone describit idem Festus. *Secessitam esse Antistius La- beo ait, cultrum ferreum oblongum, manubrio ro- tundo eburneo, solido, vincto ad capulum auro, ar- gentoq; fixum clavis aneis ære Cyprio, quo Flami- nes, Flaminicæ, Virgines, Pontificesq; ad sacrificia*
atur-

utuntur. Eadem aliàs dicitur quâ in sacrario utuntur. Sacraria namque in templis rediculò aeneo olim sepiebantur, in quo tuba relictæ sunt, per quas manibus sacra tangere licet. Insignis herculè locus, & quem periisse graviter profectò intererat omnium antiquitatis studiosorum.

CAPUT XXI.

Unguentum nucarium. Varro restituitur. Nux ad remedia. capillorum. Capilli nigri in laude.

Varro de L. L. lib. vi. *Scœnicula, ab scœno, nugario unguento.* Sed, errare eum in explicatione vocis, ostendi satis jam olim, in Curis Plautinis. Interim legendum hîc censeo, *nucario unguento.* Nam olim mulieres, formæ studiosæ, eo utebantur, ad prohibendam alopeciam. Plinius, libr. xxiii. cap. iv. *Cupressinum oleum eosdem effectus habet, quos myrteum. E nuce verò juglandæ, quod carynum appellamus, alopeciis utile est.* Tingeant quoq; comam viridi cortice nucis. Tibullus lib. i. *Eleg. ix.*

*Tum studium formæ est, coma tum mutatur, ut annos
Dissimulet, viridi cortice tincta nucis.*

Hoc autem faciebant, ut nigra fieret. Subindicat sequens versus.

Tollere tunc cura est albos, à stirpe capillos.

Nigram enim comam mulieres istas affectasse, notum est ex multis poëtarum locis, quibus onerare lectorem non est opus. Unum tantum Aristanetum testem dabo, lib. i. in epistola Cyrtionis. Ἐξέλαμπε γὰρ ἐκ πολλῆς τῆς μελαίνης κόμης λευκὸς Ἰράρχηλ. Hanc vero vim nuci inesse, alibi quoque hic ipse Varro, quem emendavimus, & cuius causâ hæc scribimus, testatur, lib. vi. *Nux, quod ut nox aërem, ita hujus succus facit corpus atrum.*

CAPUT XXII.

Mos inquirendi amissa.

Qui aliquid amisissent, columnæ alicui inscribebant, & rem amissam, & nomen, cuius ea esset; item, ubi habitaret: promissâ quoque inventori stipe, ut redderet. Indicat hunc morem Propertius, lib. iii. Eleg. penultimâ, de amissis tabellis loquens.

Quas si quis mihi rettulerit, donabitur auro:

Quis pro divitiis ligna retenta veliet?

I puer, & citus hæc aliquâ propone columnâ;

Et dominum Exquiliis scribe habitare tuum.

Vel

Vel per præconem etiam quærebant. Apulejus. *Si quis à fugâ retrahere, vel occultam demonstrare potuerit, regis filiam, Veneris ancillam, nomine Psyche, conveniat retrò metas Murciae Mercurium prædicatorem.* Moschus, Idyll. 1.

ἀνὺπρὶς τὸν ἔρωτα τὸν ἕτα μακρὸν ἐδάσσει,
εἴ τις ἐνὶ τριόδοισι πλανώμενον εἶδεν. —

Si neque per præconem recipere potuissent, à prætorè conquisitores impetrabant. Plautus, Mercat. Sc. *Sumne ego.*

Certum est, præconum jubere jam quantum est conducier.

Qui illam investigent, qui inveniant, post ad prætorem illicò

Ibo; orabo, ut conquisitores det mihi in vicis omnibus,

Nam mihi nihil reliqui quicquam aliud jam esse intelligo.

CAPUT XXIII.

Cultrorum duo genera. Secures.

Dolabræ.

VEteres acuta ferramenta omnia *Cultros*, generali vocabulo, indigetabant. Et horum duò quidem genera: nam, qui secabant, *Secures*; qui planabant, *Dolabræ* dicebantur. Colligere licet attento Lectori ex istis fragmentis Festi, doctissimi Gram-

Grammatici; *Scenam genus fuisse cultri manifestum est: sed utrum securis, an dolabra sit, ambigitur.*

CAPUT XXIV.

Die Resurrectionis, & Parasceves, & toto tempore Pentecostes, genua non flectebant.

IN Ecclesiâ vetere die parasceves, & Paschatis, & toto illo ad Pentecosten usque tempore, genua non flectebant. Germanus, in Hist. Eccles. Το μη κλίνειν γόνυ τῆ ἀναστασίμῳ ἡμέρα τις ἀγίας κυριακῆς, σημαίνει ἰὼ τῆς κατὰ πλώσεως ἡμῶν ἀνόρθωσιν, γενομένῳ διὰ τῆς Τριημέρης τῆς Χριστοῦ ἀναστάσεως. Lucas Patriarcha, in Sancitis. Οἱ ἀποστολικοὶ κανόνες κολάζουσι τὸν ἐν τῷ Τυχόντι σαββάτῳ, ἢ κυριακῇ, γονυκλιτῆντα, ἢ νησέοντα. Et iste hoc amplius indicat; non licuisse quovis sabbatho, aut dominicâ. Tertullianus, De cor. mil. *Die dominico, jejunium nefas ducimus, vel de geniculis adorare. Eâdem immunitate à die Paschæ in Pentecosten usque gaudemus.* Videantur quoque *Quæstiones Monach. Constantinop. & Balsamon, in Commentario.* In Parasceve verò, neq; osculum alicui dabant.

dabant. Berno, De Reb. ad Missam Spectantib. cap. vii. *Etiam in parasceve genua non flectimus, pro perfidis Judais, qui illudendo genua flectebant coram Deo; ne videamur illos imitari, qui opus bonum studebant malè operari; quemadmodum tunc ab osculo abstinemus, propter Juda traditoris exemplum; qui, per simulata pacis osculum, tradidit Dominum Jesum Christum.* Observabant autem ad tempus usque Pentecostes, ut in initio dixi. Germanus, loco citato. Το δὲ μέχρι τῷ πεντεκοστῆς μὴ κλίνειν γόνα, ἐστὶ τὰς ἑπτὰ ἡμέρας μετὰ τὸ ἅγιον πάσχα ἐπιπλεγμένας κρατεῖν τῆ διακινησίμῳ. Sed legendum esse, τῆ διακινησίμῳ, docui in Glossario Græcobarbaro. Capitul. Carolin. Addit. i. cap. li. *In hebdomadâ Pentecostes non flectantur genua, & non jejunetur, nisi statuti fuerint dies.* Balsamon, ad Can. lxxvi. in Trullo. ὡς μία κυριώνυμος ἡμέρα λογίζεται κατὰ πάντα ἢ μετὰ τὴν ἁγίαν ἀνάστασιν τῷ κυρίῳ καὶ Θεῷ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τρέχουσα ἐβδομάς. κατὰ δὲ τὸ γόνα κλίνειν, καὶ ἡ ὅλη πεντεκοστή. Ambrosius, serm. lxi. *Per hos quinquaginta dies, nobis est jugis, & continuata, festivitas; ita ut hoc omni tempore neque ad*

R

obser-

obseruandum indicamus jejunia; neque, ad exorandum dominum, genibus succidamus.

CAPUT XXV.

Val. Maximus, & Basilica emendantur.

IN Prologo Valerij. *Pop. Rom. exterarumq; gentium facta, simul ac dicta, memoratu digna, quæ apud alios latius diffusa sunt, quàm ut breuiter cognosci possint, ab illustribus electa auctoribus, deligere constitui.* Justo Lipsio, v. cl. displicet hæc geminatio, *electa deligere*: itaq; prius expingit. Ego cum illo geminationem non fero; sed, pace viri, neque illius correctionem. Vide annon certior nostra conjectura sit. *ab illustribus electa auctoribus deligere constitui.* Transeo ad Basilic. Eclog. LVIII. *χωρίς βασιλικῆς ἐπιτροπῆς σερω νιμίον ἢ σοᾶν περικλείσας, ἀποδίδοτο τῷτο.* Eruditissimus Leunclaius, & patriæ suæ ingens ornamentum, tentat *σενωπὸν, ἢ σοᾶν.* Rescribendum ego censeo: *σενορῦμιον, ἢ σοᾶν.* Considera mihi ductum literarum, & assentieris.

CAPUT XXVI.

Σκάρφουσις Persarum. Ἀρταῖος Eunapius emendatur.

De

DE Scaphismo Persarum, locus elegans est, apud Eunapium, in Maximo. μικρά γὰρ ἢ ἡ Περσῶν λεγομένη σκιάφουσις. ἢ οἱ γυναικεῖοι τῶν ἀρτάρων ἀλισμοὶ πρὸς ἐπιφερομένας ὀδύνας τῷ σώματι. Sed mendosum est illud τῶν ἀρτάρων. Tzetzes, Var. Hist. Chil. x. de hoc ipso supplicio. εἰ ἐν ὑπέσῃ σκιάφουσιν Περσῶν καὶ τῶν ἀρτάρων,

εἰ τέ τι δυσχερέστερον ἄλλο παθῶν τι πάθῃ.
ἔγνωκεν ἂν βαρῦτατον μελέτω τυραννίδῃ.

Ita editur, at cum mendo Typographico: hoc inde est animadvertere, quod interpres vertit, Artæorum. Ergo τῶν Ἀρταίων scripsit Tzetzes: atq; hoc rectum sine dubio, rescribendumq; in Eunapio. Confirmat Hesychius. Ἀρταῖοι, οἱ ἥρωες παρὰ Πέρσαις. Et exaggerat ἀντίθεσις ista Eunapiana, οἱ γυναικεῖοι ἀλισμοὶ τῶν Ἀρταίων. Hoc porro supplicij genus plenissimè describit Plutarchus, in Artoxerxe. Illic vide.

CAPUT XXVII.

Epistolæ. *Plautus illustratus. Hesychius correctus.*

A pud Plautum Poenulo, Sc. *Satis spectatum.*
— *bibitur, estur, quasi in popinâ, haud secus.*

*ibi tu videas literatas fictiles epistolas ,
Pice signatis nomina insunt cubitum longis literis.
Ita vinariorum habemus nostra delectum domi.*

Ubi, ut de doctorum hominum explicationibus nihil dicamus, per *literatas epistolas* intelligit pocula, quæ γραμματικά ποτήρια veteres appellabant, ut discimus ex Athenæo. Eadem uno verbo ἐπισολαὶ dicebantur, quod doctissimus talium Plautus expressit. Hesychius. Γητικά παρ' Ἀλεξάνδρῳ ἐπισολαὶ, ποτήρια ἔτω καλούμενα. Ita scribo, non καλούμενα.

CAPUT XXVIII.

*Tiberius veste peculiari milites insignit,
ablatâ purpurâ, quam in lanis gestare solebant.*

Tiberius, non monstrum illud Romanum, sed Constantinopolitanus, & bonus, Imperator, milites aliquot peculiari veste suâ, & nomine, insignivit. Cedrenus narrat. Ο δὲ βασιλεὺς, ἀγορεύσας σώματα ἐθνικῶν, κατέστησε κράτευμα εἰς ὄνομα ἴδιον, ἀμφιάσας, καὶ καθοπλίσας, αὐτὰς, χιλιάδας πεντεκαίδεκα. Sed de numero non convenit Zonaras, Annal. iii. & χιλιάδας δώδεκα tantum.

tum statuit. Erit orta confusio ex negligentia numerorum 18. & 16. Porro, quod ad vestitum attinet, ejus meminit quoque alibi Hesychius. Ἐμβρόμιον, μικρὸν, ἢ ἀπόρφυρον, ἱμάτιον Τιβερίδων. Et observa, quod ait ἀπόρφυρον. Nam milites, sub Imperatoribus Orientalibus, purpuram in lænis gestabant. Dorotheus, Doctr. 1. *Habet unusquisque regi militans purpuram in lænâ suâ. Ex quo enim rex purpuram ferre capit, omnes ejus milites togulis suis purpurea signa apposuerunt, ut ex his appareat, regios sese esse, & regi commilitare.* Ergo purpurea ista signa hi Tiberiani milites non habuerunt.

CAPUT XXIX.

Astrampsyclus examinatus, & variè emendatus.

IN postremo capite Astrampsychum collocabo, & in eo finem Mantisæ nostræ.

ASTRAMPSYCHI

SIVE

Ανθραξι βαίνειν, ἐχθρικῶς δηλοῖ
βλάβω.

ἄπιν κρατῶν τις, ἀσοχεῖ τῶν ἐλπίδων.
ἀργῶς κινεῖσθαι, δυσυχεῖς ποιεῖ τρίβας.
ἀρθεῖς νόον, γίνωσκε γυῶ ναίειν ξένω.

5 ἄστρα βλέπειν, κἀλλιστον ἀνθρώποις πέλφ.
βαίνων δέ κεράμοις δυσμενῶν βλάβω φύγοις.
βόας θεωρεῖν, εἰς κακῶν πρᾶξιν φέρφ.
βότους κατέσθαι, ὀμβρικῶς δηλοῖ κλύσι.
βρονταὶ καθ' ὑπνης ἀγγέλων εἰσὶ λόγοι.
βρώσις σύκων δείνυσι φλυάφης λόγους.
γάλα γαλιωῶν πρόξενον πέλφ τρόπων.
γάλα σκεδάζει δυσμενῶν συμβουλίας.
γελῶν καθ' ὑπνης, δυσφόρης ἔξεις τρόπους.
γέροντα σαυτὸν εἰ βλέπεις, ἔξις γέρας.
γυμνὸς καθεσθεις, σῶν ὑπεκτῆ ππραγμάτων.
δυσωδίαν νόμιξε τῶ ἀηδίαν.

-ΜΑΡΤΟΣ

Per

ONEIROCRITICON.

DE SOMNIORUM JUDICIIS.

Per prunas incedere, damnum ab inimicis significat.

Apem habens aliquis frustratur spe suâ.

Segniter moveri, calamitosa efficit itinera.

Elatus animo, statue peregrinam terram tibi esse incolendam.

Astrorum conspectus optimus hominibus est.

Incedens per testas, inimicorum damnum fugias.

Boves in somnis videre significat malum.

Uvas comedere, imbris significat inundationem.

Tonitrua in somnis sunt angelorum sermones.

Elus ficuum significat futiles sermones.

Lac tranquillorum index est morum.

Lac dissipat inimicorum consilia.

Ridens in somnis, difficiles habebis mores.

Senem te esse si vides, habebis honorem.

Nudus sedens, tuis cedes bonis.

Graveolentiam existimato molestiam.

εἰ θυμιά σέ τις, πικρὸν τόναρ τόδε.
 ἔκδηλός ἐστι βόρβορος ψυχῆς ῥύπτῳ.
 ἐχθροῖς συνέσθην, εἰς συναλλαγὰς Φέρφ.
 ἔυχρησον ἀνδρὶ συμπλακνῦμαι Φιλτάτω.
 ἐκκλησίαις ἐσῶσιν ἐγκλησιν Φέρφ.
 ζώνη κοπέισα τῷ ὁδὸν λυφ ταχύ.
 ἦλκς κρατῶν τὰ κέντρα τῶν ἐχθρῶν βλέπεις.
 θάλατταν εἶδειν μειδιῶσαν, ἔυθετον.
 θανῶν καθ' ὑπνς, δυσφόρς ἐξείς τρόπς.
 θρίδακας ἔσθην, σωμάτων δηλοῖ νόσον.
 ἰλὺν πεπλευκῶς τῷ νόφ βλάδω.
 ἰππς μελαίνας ἔκαλὸν πάντως βλέπειν.
 ἰππων δὲ λευκῶν ὄψις ἀγγέλων
 φράσις.

καλὸν πέτεσθαι, πράξεως καλῆς τόδε.
 κερδοῖ συνῶν τῷ κερδοσύνω προσδοκῶ.
 κίρκς κατασχῶν, ἔθελοῖς πάντως τύχοις.
 κλαίων καθ' ὑπνς παγχαρῆς πάντως ἔση.
 κλαοθεῖσα ράβδος, ἔκαλὸν Φέρφ πέρας.
 κλεῖδας κρατεῖν δὲ, σύνθεσιν δηλοῖ τρόπων.
 κλῆμα κρατήσας, ἐγκάλεισθαι πρὸς δοκῶ.

Si quis suffitum tibi facit, acerbum id somnium est.

Lutum manifestas animi sordes notat.

Cum inimicis edere, ad reconciliationem confert.

Perutile est virum complecti carissimum.

In concione stare crimen adfert.

Cingulum dissectum iter citò dissolvit.

Clavos tenens stimulos inimicorum cave.

Mare videre placidum, opportunum est.

Mortuus in somnis, curarum eris expertus.

Lactucis vesci, corporis denotat morbum.

Si in limo navigaveris, mentis conjice noxam.

Equas nigras videre, omninò non est bonum.

Equorum verò alborum visio, angelorum apparitio est.

Bonum est volare, actionis probæ hoc signum est.

Cum lucro versans expecta emolumentum.

Accipitres si cepisti, quod voles consequeris.

Plorans in somnis, latissimus omninò eris.

Fracta virga non fert bonum exitum.

At claves tenere, mores compositos declarat.

Palmitem si tenueris, criminationes expecta.

S

κόπρω

κόπρω καθεσθεις, ζημίας ἔξεις τρόπος.
 κρυμῆ πεισόντα, δυσυχῆ δηλοῖ τύχῃ.
 κυπῶν ὑλαγμός ἐχθρικῶ δηλᾶ βλάβῃ.
 λάκκῳ καθεῖναι σαυτὸν, ἔκαλὸν τόδε.
 λαλεῖν καθ' ὑπνους νητρεικῆς τῆναρ τόδε.
 λέοντας εἶδειν, δυσμενῶν δηλοῖ μάχῃ.
 λευκάς ὄραν τὰς σάρκας, ἔυθετον λίαν.
 λευκῶ σολῶν κάλλιπον εἰν ὑπνῷ φέρειν.
 λύκος κεχυμῶς φλυμάφης δηλοῖ λόγους.
 μάχῃ μάχαιρα ζωγραφεῖ κρατῆμένη.
 μητρὶ πλακῶναι, καλὸν ἔς' ὄναρ τόδε.
 μῦς δ' αὖ φανεῖς, ἐνδηλὸς ἐν τρόποις πέλφ.
 νεκροὶ βόες, δηλῶσι τῆς λιμῆ χρόνος.
 νεκρῆς ὄρων, νέκρωσιν ἔξεις πραγμάτων.
 νενησμένα κρατῶν δε, προσδοκᾶ λύπας.
 νῆξις θαλάσσης, ἀγρίας δηλοῖ λύπας.
 νῆξις θαλάσσης ἡμέρας, ὄναρ καλὸν.
 ξηρῶν φανέντων δενδρέων, κενοὶ κόποι.

οἱ μάργαροι δηλῶσι δαικρύων ῥόον.
 οἶνος κενωθείς ἀγγέων, πᾶσι λύπας.

In fimo si federis, noxios habebis mores.

Præcipitio lapsus esse, calamitosam sortē significat.

Canum latratus hostile designat damnum.

Lacui immittere sese, non bonum hoc.

In somnis loqui, verum somnium hoc est.

Leones videre, hostium indicat pugnas.

Albas videre carnes, valdè commodum est.

Vestem albam in somnis ferre, optimum est.

Lupus hians ineptos significat sermones.

Pugnam gladius designat arreptus.

Matrem amplecti, bonum est somnium.

Mus verò conspectus benignos mores arguit.

Mortui boves significant famis tempora.

Mortuos videns, exitium rerum habebis.

Fila tenens expecta molesta.

Natatio marina sævos indicat dolores.

Natatio marina interdiu bonum somnium est.

Cùm aridæ apparuerint arbores, inanes labores
erunt.

Margaritæ significant lacrymarum flumen.

Vinum effusum è vasis, sedat molestias.

οἶνος ρυπώδης ἐντρανοὶ πολλὰς λύπας.
οἶνῃ μετασχῶν, προσδόκα δεινὰς μάχας.
ὄλμον καθαίρειν, Φροντίδων δηλοῖ λύσιν.

ὄρεφ προσέρπειν, πραγμάτων δηλοῖ βίον.

ὄρων ἔλαιον, ἐκφύγης πᾶσαν βλάβην.
ὄφεις πατεῖν, τὰ κέντρα τῶν ἐχθρῶν λύφ.
πᾶσαι δὲ μίξεις πρόξενοι μακρῶν πόνων.
πέδας κρατῶν, κίνδυνον ἐλθεῖν προσδόκα.
περισερὰς βλέπειν δὲ, προξενεῖ βλάβας.
πέτρα καθεοθεῖς, ἐλπίδας χρεῖσας ἔχε.
πηγὴ διαυγῆς, τὰς νοοὺς λύφ λύπας.
πόδας καθαίρειν Φροντίδων δηλοῖ λύσιν.
πόδας πλατεῖς ἔχοντα, σημαίνφ λύπας.
ποδῶν κοπέντων, μηδ' ὅλως ἄρχε τρίβας.
πρήθων τὸ σῶμα, δυσικλεῆς ἔση λίαν.
πῶλον βλέπειν τρέχοντα, μυσικὸν τόδε.
σάρκας μελαίνειν, ἔ καλὸν παισίν τόδε.
σολῶ φορεῖν μέλαιναν, ἔ καλὴ θεά.

Vinum mucidum declarat multas molestias.

Vinum si hauseris, expecta graves pugnas.

Truncum corporis purgare, solutionem curarum
significat.

Ad montem arreperere, negotiorum significat diffi-
cultatem.

Videns oleum omnem effugies noxiam.

Serpentes calcare, aculeos inimicorum solvit.

Omnes congressus longos labores conciliant.

Pedicas tenens, periculum venturum expecta.

Columbas videre, denuntiat detrimentum.

Saxo insidens, spem bonam concipe.

Fons limpidus animi pellit molestias.

Pedes purgare, curarum solutionis signum est.

Pedes latos habere, notat molestias.

Pedibus amputatis, nullo modo iter suscipe.

Urens corpus, admodum infamis eris.

Pullum equinum currentem videre, arcanum est.

Carnes nigrescere, non bonum hoc est pueris.

Vestem ferre nigram, non pulchrum est specta-
culum.

σολωὶ δ' ἀλγερόν, εἰς μακρὰν νόσον Φέρει.

σολωὶ δ' ἐρυθράν, εἰς καλὴν πρᾶξιν Φέρει.

σολωὶ Φορεῖν ἀνάκτος, ἐλπίδων λύσις.

σερθὸν κρατῶν Φεύγοντα, προσδόκα βλάβω.

σύλον κρατῶν, ἐλπίζε τῷ θεῖαν χάριν.

σαυθλᾶν μάχαιραν, δεσμενῶν δηλοῖ φλάσιν.

τφῆνες φανέντες δυσμενῶν εἰσι βλάβαι.

τείχεα καθεσθεις, εὐτυχῆς πέλειν δόκη.

τρέχειν καθ' ὕπνου, εὐδενεῖς ποιεῖ τύχας.

τρίχας καρῶναι, πραγμάτων δηλοῖ βλάβω.

τρίχας πεσεῖν δὲ, κίνδυνον Φέρει μέγαν.

τρώγων γλυκεῖα, πικρίας ἔξεις τρόπας.

τυφλὸν γενέσθαι, παγναλὸν λίαν ἔφυ.

ὔδωρ βλύσον κάτωθεν, ἐχθρὰς μηνύει.

ὔδωρ διαυγές, μυυὺφ χρησὸν τόδε.

ὔδωρ πίνων πηλῶδες, ἐν λύπαις ἔση.

Φανεῖς λαγῶδες δυσυχεῖς ποιεῖ τρίβας.

Φιλεῖν, ἐγείρει δυσμενῶς μακρὰς μάχας.

At vestem purpuream, in longum morbum con-
jicit.

Vestem rubram, honestæ actioni confert.

Vestem ferre regis, spei solutio est.

Passerem tenens fugientem, exspecta noxam.

Columnam tenens, spera divinam gratiam.

Gladium confringere, inimicorum significat con-
tritionem.

Crabrones visi inimicorum sunt nocumenta.

Moenibus insidens, fortunatum te fore putato.

Currere in somnis, firmas facit fortunas.

Capillos refecari, negotiorum notat damnum.

At capillos defluere, periculum affert magnum.

Edens dulcia, acerbis præditus eris moribus.

Cæcum videri omnium optimum est!

Aqua scaturiens infernè inimicos indicat.

Aquam limpidam ebibere, utile hoc est.

Aquam bibens lutosam, corporis prædicit morbū.

Conspectus lepus, infelix facit iter.

Osculari, vel amare, excitat hostium diuturnas
pugnas.

Φλοῖσ-

Φλοισθος θαλάσσης, πραγμάτων δηλοῖ
κλόνον.

Φωσῆρας εἶδειν, πραγμάτων δηλοῖ Φάθ.

χεῖρας καθαίρειν, Φροντίδων δηλοῖ λύσιν.

χειρὸς πείλασθεις κίρκος, ἄρχισι βλάβη.

χιτῶν ραγεῖς ἔρρηξε Φροντίδων βάρθ.

χιῶν Φανείσα, δυσμενῶν ἔχθρας Φέρφ.

χρυσὸν κρατῶν, ἀπρακτος ὦν θέλεις ἔση.

χύσις ποταμῖα δυσμενῶν λύφ χαρὰν.

ὠά κρατεῖν, ἔσθιν τε, σημαίνφ λύπας.

Δέλθ.

Sonitus maris, negotiorum significat concus-
sionem.

Luminaria videre, rerum significat lucem.

Manus lavare, curarum solutionem denotat.

Manu elapsus accipiter, imperantibus noxa est.

Tunica disrupta, rumpit curarum onus.

Nix in somnis visa, hostium inimicitias adfert.

Aurum si tenueris, infecta erunt quæ vis.

Effusio fluvij, inimicorum solvit gaudium.

Ova tenere, & edere, denotat molestias.

FINIS.

T

AD

A. D.

ASTRAMPSYCHI ONEIROCRITICON

NOTÆ.

A'στραμψύχῃς ὄνειροκριτικόν.) Astrampsychi
hujus mentionem non invenio præterquam
apud Suidam, cujus hæc verba. ἀστράμψυ-
χος, ὃς ἐβδλίον ἰατρικὸν εἰς ὄνων θεραπεΐαν πε-
ποίηκε, καὶ Ὀνειροκριτικόν. Diogenes Laertius in
Proxymio. καὶ μετ' αὐτὸν γεγενῆσθαι πολλὰς τινὰς
μάγως κατὰ διαδοχὴν ὀσάνας, ἢ ἀστράμψυχας,
καὶ γωβρύας, ἢ παζάτας. Hoc quoq; monendum:
penè omnes hos Oneirocriticos versus apud Suidam
diversis locis inveniri, dissimulato tamen, quod ille
solens facit, Auctoris nomine. Nos deprehendimus,
& nonnulla utrobiquè; hinc inde correximus. Porro,
Onirocritica è veteribus scripsere multi, quos ad Ar-
temidorum pag. 2. recenset eruditissimus vir, Nic.
Rigaltius, amicus noster. Præter illos etiam Pappus
Alexandrinus. Testatur Suidas. πᾶππος, ἄλεξαν-
δρεὺς Φιλόσοφος, γεγονὼς κατὰ τὸν πρεσβύτε-
ρον βασιλέα Θεοδόσιον, ὅτε ἢ Θεῶν ὁ Φιλόσοφος
ἤνμαζεν, ὁ γράψας εἰς τὸν πτολεμαῖς κανόνα. ἐ-
βδλία

Ἑλία δὲ αὐτῆς. χωρογραφία οἰκουμενική. εἰς τὰ τέσσαρα ἑβλία τῆς πτολεμαίης μεγάλης συντάξεώς ὑπόμνημα. ποταμοὺς τρεῖς ἐν λίβύῃ. ὄνειροκριτικά.

ἄνθραξι βαίνειν.) Nicephorus, qui paucis immutatis Astrampsychem transcripsit verius, quam suum Onirocriticum dedit, habet ἄνθρακας βλέπειν. Nihil dicam de ratione versus, quam neuter magnam habet, tamen Astrampsychi lectio melior est, eamq; tuetur Suidas. Licet nihilominus Nicephorum etiam defendere, si interpretemur de magno igne. Artemidorus lib. II. cap. IX. πῦρ δὲ τὸ ἐν χρήσῃ ὀλίγον μὲν ἢ καθαρόν ἰδεῖν, ὑφειμένον λέγω ἀγαθὸν εἶναι. πολὺ δέ, ἢ ἄμετρον, πονηρόν.

ἄπιν κρατῶν τις.) Hunc versum in Suida non inveni. Nicephorus totum mutuatus est.

ἀργῶς κινεῖσθαι.) Nicephorus, & Suidas in ἀργῶς.

γαῖναι.) Niceph. τῷ γαῖαν.

ἄστρα βλέπειν.) Suidas in ἄστρα. Interpretationem habes apud Achmetem cap. CLXX. Artemid. lib. II. cap. XXXVIII.

βαίνων δὲ κεράμοις.) Nicephorus. βαίνων κεράμοις. Suidas. βαίνων κεράμοις, δυσμενῶν ἐλάβας φύγοις.

Βόας θεωρεῖν.) Intellige de armentariis. Artemid. lib. ii. cap. xii. Βόες ἐργάται, πᾶσιν ἀγαθοί. ἀγελαῖοι δὲ βόες, ταραχάς, καὶ περιδοήσεις σημαίνουνσι διὰ τὸ ὄνομα, καὶ κίνδυνον.

Βότρυς κατέσθην.) Longè aliter Artemid. libr. i. cap. lxxv. Pro κλύσιν Suidas habet λύσιν. Rescribe.

Ἔρονται κατ' ὕπνου.) Aliter Artemid. libr. i. cap. vi. Iterum ii. cap. viii. Nicephori sententiam non adscribimus, cum ex Astrampsycho ille hauserit.

γάλα γαλιῶν.) Duorum horum versuum ordinem Suidas invertit. Sed hoc parvi momenti est.

γελῶν κατ' ὕπνου.) Nicephorus ita mutavit. γελῶν ἐν ὕπνω, δυσφορήσεις ἐξ ὕπνου.

γέροντα σαυτὸν.) Artemid. lib. i. cap. lii. ἀγαθὸν δὲ καὶ παιδὶ εἰς νεάνισκον, ἢ ἀνδρὶ εἰς γέροντα μεταβαλεῖν. ἕκαστος γὰρ αὐτῶν ἐπὶ τὸ ἐντιμότερον μετέβαλεν. εἰ δὲ νεάνισκος εἰς γέροντα μεταβάλλοι. Τεθνήξεται μὲν ἔχι ὡς ὁ παῖς, νοσήσει δὲ. Ergo ad viros tantum interpretatio Astrampsychi pertinet.

σῶν ὑπενεῖν πραγμάτων.) Apud Suidam est, ὑπενεῖς.

ἔυχρηστον ἀνδρὶ.) Hunc versum in Suida non invenio,

ζώνη

ζώνη κοπέισα.) In Zonis veteres crumenas gestabant. Aristophanis Scholiastes Ranis. Τα θαλάσσια ἐν ταῖς ζώναις ἀπηρωρημένα φέρσιν ἄνθρωποι. Fufius hæc tractamus Animadvers. Miscell. libr. 111. cap. xxv.

Ἰὼ ὁδὸν λυτὰ ταχύ.) Apud Suidam est, Ἰάχθ. Τα κέντρα τῶν ἐχθρῶν ἐλέπεις.) Suidas habet ἐλέπε.

θάλατταν ἰδεῖν μειδιῶσαν.) Artemidorus lib. 11. cap. xxiii. αἰεὶ δὲ ἀγαθὸν, ἡρέμα πορφυρεῶσαν καὶ κυμαίνουσαν τῷ θαλάσσαν ἰδεῖν. πράξεις γὰρ μεγάλας προαγορεύει.

Θανῶν κατ' ὕπνου.) Vide Artemid. lib. 11. cap. 111. δυσφόρος ἔξις τρόπος.) Apud Suidam est, Φροντίδων ἔση δίχα. Et ita Nicephorus transcribit; tueturq; hanc lectionem Artemidorus loco citato. Porro huic versui duos alios præmittit Suidas.

Θυῆξις θαλάσσης, ἀγρίας δηλοῖ λύπας.

Θυῆξις θαλάσσης, ἡμέρας τεῖναρ καλόν.

Θρίδανας ἔσθιν.) Artemid. lib. 1. cap. 1111.

ἰλὺν πεπλευκῶς.) Nicephorus aliter. ἰλὺν ὑποδύς, τ' ψυχῆς ἐλάβω νόφ. Artemidorus lib. 11. cap. xxiii. Astrampsychi hæc interpretatur non damna mentis, sed bona impedita, & vix eventura.

ἀγγέλων Φράσις.) Corrige Φάσις. Et sic in Suida est.

καλὸν πέτεσθαι.) Vide Artemidorum lib. ii. cap. LXXIII.

κερδοῖ συνῶν.) Artemid. lib. ii. cap. xii. interpretatur inimicum clam infidias tendentem. Foedè autem hîc labitur interpres.

κίρκης κατὰ χῶν.) Artemid. lib. ii. cap. xx. refert ad prædones manifestos.

κλαίων κατ' ὕπνου.) Artemid. lib. ii. cap. Lxv.

σύνθεσιν δηλοῖ τρόπων.) Nicephorus. σύνθεσιν ἔχ' τρόπων. Malè: tu rescribe, τρόπων.

ἐχθρικῶς δηλοῖ βλάβην.) In Nicephoro est, ἐχθρικὸν δηλοῖ κρότον. Sed Astrampsychi lectionem tuetur Suidas.

λαλεῖν κατ' ὕπνου.) Suidas confuse, ὄναρ κατ' ὕπνου νητρεῖες λαλεῖν τόδε.

λέοντας ἰδεῖν.) Vide Artemid. lib. ii. cap. xii.

λευκῶ σολῶ.) Suidas hîc subjungit hunc verbum. λευκὸς λίνος ἔχοντες ἀυχῆσι μέγα. Quem licet hîc inferere, non enim dubium est, quin sit Astrampsychi.

λύκος κευκῶς.) Apud Nicephorum est, λάνκος κευκῶς. Corrige.

Φλη

Φλωάφης δηλοῖ λόγος.) Suidas. τρόπος. Nicephorus Astrampsychi lectionem firmat.

μάχων μάχαιρα ζωγραφεῖ.) Artemid. libr. II. cap. XXXII. μάχαιρα δὲ ἢ ξίφος τὸν θυμὸν τῶ ἰδόντος σημαίνουσι, ἢ τῶν χειρῶν τὸ ἰσχυρότατον, ἢ τῆ γνώμης τὸ τολμηρότατον.

μητρὶ πλακῦται.) Artemid. libr. I. cap. LXXXII. Et huc pertinet somnium Julij Cæsaris, de quo Suetonius cap. VII. *Confusum eum somnio proxima noctis (nam visus erat per quietem matri stuprum intulisse) conjectores ad amplissimam spem incitaverunt, arbitrium orbis terrarum portendi interpretantes.*

μῦς δ' αὖ Φανείς.) Artemid. lib. III. cap. XXVIII.

ἔνδηλος ἐν τρόποις πέλεις.) Apud Suidam est, ἔνδηλος. Malè. Nicephorus. δῆλον ἐμποιεῖ τὸν τρόπον.

νεκροὶ βόες.) Sumptum ex interpretatione Josephi, quæ est in S. Scripturâ. Tamen illic est de maris, non de mortuis.

νεκρὸς ὄρων.) Aliter explicat Artemidorus lib. II. cap. LXII. Hunc videas, si tanti censes.

νενησμένα κρατῶν.) Suid. κρατεῖν.

νηξίς θαλάσσης.) Duorum horum versuum idem initium est. Apud Suidam θνηξίς legitur. Sed

ego

ego in priori νῆξις, in posteriori θνηξις scribendum censeo, pro ratione interpretationis. Natans sive fluctuans mare convenit doloribus, mortuum autem, sive placidum ac tranquillum è contra bonum somnium portendit.

Ξηρῶν Φανέντων δενδρέων.) Artemidorus aliter interpretatur lib. iv. cap. xii.

οἱ μάργαροι.) Refer ad viros. Nam si foeminae viderint, alia est significatio. Vide Artemidorum lib. ii. cap. v. In Suida porro est, μαργαρίται δηλῶσι: ut & in Nicephoro.

οἶνος πένωθεις ἀγγέων.) Suidas interpunctione laborat.

ὄλμον καθαίρειν.) Suid. ὄλον. Atque hoc praetulerim.

ὄρψ προσέρπειν.) Artemid. lib. ii. cap. xxviii.

ὄφεις πατεῖν.) Artemidorus lib. ii. cap. xiii. ὄφεις δὲ νόσον σημαίνει, καὶ ἔχθραν ἐπάγει. ὅπως δ' αὖ διαθῆ τινὰ, ἔτω καὶ ἡ νόσος καὶ ὁ ἔχθρὸς τὸν ἰδόντα διαθήσασιν.

πρόξενοι μακρῶν πόνων.) Suid. πόθων. Et rectius.

πέδας κρατῶν.) Suidas, παῖδας. Sed hoc mendum est; & corrige. Artemidorus lib. ii. cap. lii. πέδα
δα

δαυ κατοχῆς καὶ ἐμποδισμῶ εἰσὶ σημαντικαί, καὶ νόσος, διὰ τὸ καθεκτικόν.

περιεραὸς βλέπειν δὲ, πρηξενεὶ βλάβας.) Sic Suidas quoque. Tamen planè contra Nicephorus. περιεραὸν βλέπων τις μινυὶ χαρὰν. Et interpretationem illam firmat Artemid. libr. II. cap. XX. σημαίνεσι δὲ περιεραὶ καὶ τῶ ἐν τοῖς πρᾶσομένοις ἐπαφροδισίαν, διὰ τὸ ἀνακείσθαι τῇ ἀφροδίτῃ. καὶ πρὸς Φιλίας δὲ καὶ κοινωνίας, ἢ συναλλαγὰς πάσας, εἰσὶν ἀγαθαί, διὰ τὸ συναγελασικόν αὐτῶν. Eadem est interpretatio Achmetis c. CCCXIII.

Γὰς νοός λυφ λύπας.) Suid. Γὰς νηός. Sine dubio mendosè. Niceph. ψυχικὰς λυφ λύπας.

μηδ' ὅλως ἄρχε τρεῖς.) Nicephorus. μηδαμῶς ἄρχε βίς. omnino corruptè.

ἐ καλὸν παισὶν τόδε.) Suid. παῖσι.

ἐ καλὴ θεά.) Suid. mendosè. ἐν ἀληθεία. Vide Artemid. I. II. c. III.

ερεθθὸν κρατεῖν.) Achmes. c. CCCI.

συνθλαῖν μάχαιραν.) Suid. μαχαίρας.

Τεῖχε καθεοθεῖς.) Artemid. lib. II. cap. XIII.

Τρέχειν κατ' ὕπνου.) Artemid. lib. I. cap. LX. τρέχειν δὲ δρόμον ἀπλῶς παῖσιν ἀγαθόν.

Τρίχας καρωῶν.) Vereor ne tonsuram & rasionem confundat. Vide Artemid. lib. i. cap. xxiii.

Τυφλὸν Φανέσθαι.) Planè contraria interpretatio est Artemid. lib. i. cap. xxviii.

λίαν ἔφυ.) Suid. πέλφι λίαν.

ὔδαρ βλύον.) Suid. βλύζον.

μινύψ.) Suid. ἐλπίνειν.

Φανείς λαγῶς.) Suid. Φανείς ὁ λαγῶς.

δυσυχεῖς ποιεῖς τρίβες.) Artemid. libr. iv. cap. LVIII. Τὰ δειλά, καὶ ἀνελεύθερα, δειλὰς ἢ δραπέτας παρισῶσιν. ὡ ἔλαφῶ, λαγῶς, κύων. Aliter Achmes c cclxxviii.

Φιλεῖν ἐγείρει.) Artemid. lib. ii. cap. ii.

Φλοῖστος θαλάσσης.) Artemid. lib. ii. cap. xxiii.

Φωσῆρας ἰδεῖν.) Vide Artemid. lib. i. cap. lxxvi. & lib. ii. cap. ix.

ὡὰ κρατεῖν.) Artemid. lib. ii. cap. xlviij.

ποταμία δυσμένῶν λύψ.) Suid. aliter. πλάμη δυσμενῆ δηλοῖ κάραν.

FINIS.

RERUM ET VERBORUM
MAXIME MEMORABILIVM.

IN QVVO

Litera L. librum de Luxu; M. Mantifam; numerus verò capita designat.

A.

Abaucivum. M. 13.
Acipenserem mensis inferebant ministri coronati, & ad tibia cantum. L. 14.
Aditiales cœnae, & earum impense. L. 13.
 Adnutivum. M. 13.
Adiùm custodia nocturna. L. 1.
Egyptij per Osirim jurabant. M. 13.
Africa dimidatim à sex dominis possessum. L. 1.
Agrorum modus quis, & à quo constitutus. *ibid.*
Amissa inquirendi mos. M. 22.
Annulorum luxus. L. 5.
Anteroris legatum, ad epulum annuum. L. 16.
Apicij opes. L. 1. & *prodigalitas.* L. 2.
Ἀπώμοτος ☉. M. 13.

Arborum è pomariis adiùm pretia. L. 12.
Ἀστᾶοι. M. 26.
Asinius celer quanti emerit mulam. L. 14.
Attilius Regulus quantum possederit. L. 1.
Aucupū in provinciis cohortes. L. 15.
Augeri manes, quid sit. M. 17.
Augustus exulum opes restrinxit. L. 1. & *fastigia adiùm.* L. 12.
Aviariorum magnitudo. L. 15.
Avium deliciae. L. 15. & *earum partes selecta.* *ibid.*
Aurelianus primus vehicula argentea dedit. L. 11.
Aureus vitæ. M. 19.
Aurum vasis illigatum. L. 17.
Axius quanti vendiderit par columbarum. L. 15.

V 2

Baccho

B.

- Baccho suspendi solita Tragadorum persona. M. 11.
 Bacchus furoris preses. M. 3.
 Brassica juramentum Jonum. M. 13.
 Byzanti j jurabant per nummos ferreos. ibid.

C.

- Cacabos argenteos quis primus habuerit. L. 7.
 Caligula prodigalitas. L. 2.
 Candelabra argentea. L. 8. & eorum pretia. ibid.
 Capilli nigri in laude. M. 21.
 Carcerum janua demissa. M. 15.
 Carrucarum pretia. L. 11.
 Carvilius Pollio primus lectos aureos fecit. L. 10. primus tricliniis argentum addidit. ibid.
 Casina Plauti unde dicta. M. 17.
 Κατώμωτος. M. 13.
 Cellariorum magnitudo. L. 12.
 Ceres furoris preses. M. 3.
 Cetrone j valde alta edes. L. 12.
 Cincinnatus quantum possederit. L. 1.
 Claudij Isidori divitiæ. ibid. ejus funeris impense. 16.
 Cleopatra unio. L. 5.
 Cn. Lentuli divitiæ. L. 1.

- Cœna aditiales, & earum impense. L. 13.
 Cohortes aucupum & venatorum. L. 15.
 Columbarum pretia. L. 15. ibid.
 Columnarum capita deaurata. L. 12. ipsæ marmoreæ. ibid.
 earum longitudo, multitudo, pretia. ibid.
 Coma in gradus frangi solita. L. 3. & unguento delibuta. ibid.
 Comitatus virorum, & matronarum. L. 8. ejus multitudo, ornatus, ordo. ibid. hic instituebatur à præfectis familia: ibid. & insignia eorum virgæ. ibid.
 Conchyliatarum vestium luxû temperavit Julius Cæsar. L. 4.
 Conquistores rei amissa prætor dabat. M. 22.
 Conviviorum apparatus, & ostentatio. L. 13. impense. ibid. ministrorum in iis multitudo, & ordo. ibid.
 Coquorum pretia. L. 13.
 Cornua. M. 20.
 Corona pudicitia. M. 10.
 Corpus levigari solitum. L. 3.
 Crassi divitiæ. L. 1.
 Crassus murænam luxit. L. 14.
 Crepidarum vincula aurea. L. 5.
 Crispi divitiæ. L. 1.

Crux imposita globo terrestri quid sibi velit. M. 8. & unde originem sumpsit. ibid.

Cubiculorum fontes. L. 12.

Culinarum magnitudo. ibid.

Culirorum duo genera. M. 23.

Curionis filij prodigalitas. L. 2.

Custodes ædium nocturni. L. 1.

Custodes in convivii appositi gemmis poculorum. L. 8.

D.

Doctores suspendendi gradus. L. 3.

Dolabræ. M. 23.

Domatis. M. 1.

Domorum magnificentia, & pretia. L. 12.

Des matronarum quanta. L. 1.

Drusillani lances quingentarum librarum. L. 7.

E.

Echinorum delicia. L. 14.

Epistolæ, inter pocula. M. 27.

Ἐπίμωτον. M. 13.

Espectare. M. 4.

per Evangelia jurabant. ibid.

Exulum opes. L. 1. ab Augusto restricta. ibid.

F.

Facies fucari solita. L. 3.

Femina pudica semel tantum nubebant. M. 10.

Feminarum per singula membra ornatus. L. 5.

Familie prefecti. L. 6. eorum munus. & insignia. ibid.

Fastigia ædium coercuit Augustus. L. 12. mox Nero. ibid. inde Trajanus. ibid.

Ferculorum numerus. L. 13. & eorum quandoque impensa. ibid.

Festum Imperatoris nati, & coronati. M. 16.

Figuli sepulcrum. L. 16.

Flabella quælia. L. 5.

Flaminium. M. 1.

Funerum luxus. L. 16.

Furoris præfides dij. M. 3.

G.

Gemma in ambitu mensarum. L. 9.

Genua quibus diebus in Ecclesiâ non flexerint. M. 24.

Γοργόνες. M. 12.

Grammaticorum error. ibid.

Gurgites. ibid.

H.

Heliogabali convivium. L. 13.

Heliogabali uxor luxum margaritarum moderatur. L. 5. de vehiculis leges facit. L. 11.

Heliogabalus primus usus est veste holofericâ. L. 4.

I N D E X.

- Hellogabalus primus habuit cacabos argenteos.* L. 7. *primus itē mensas argenteas.* L. 9. *primus toralia aurea adhuc privatus.* L. 10. *in convivio dedit fercula viginti duo.* L. 13.
- Hirrius ex edificiis circum piscinas quantum singulis annis perceperit.* L. 12. *ejus villa quanti vendita.* *ibid.* *quantum quot annis piscinis impenderit.* L. 14.
- Holoserica vestis usus quando inceperit.* L. 4.
- Hortensius primus in convivium pavones intulit.* L. 15.
- I.
- Janua carcerum demissa.* M. 15. *Et tenuiorum.* *ibid.*
- Ignem transeuntes, Et laminam tenentes jurabant.* M. 13.
- Imperatoris nati festum.* M. 16. *item coronati.* *ibid.*
- Inaurium pretia.* L. 5.
- Inquirendi amissa mos.* M. 22.
- Inquisitores piscium fugitivorum.* L. 14.
- Jones per brassicam jurabant.* M. 13.
- Jugera duo olim divitiae erant.* L. 2.
- Julij Caesaris aes alienum.* L. 2.
- Julius Caesar legem de pecunia modo revocat.* L. 1.
- Julius Caesar solum fori quanti emerit.* L. 2.
- Julius temperat luxum vestium conchyliatarum.* L. 4.
- Julius abusum margaritarum temperat.* L. 5. *quanti ipse margaritam emerit.* *ibid.*
- Junctura pretiosissima.* L. 11.
- Juramenta veterum varia.* M. 13.
- Jusjurandum per ipsum jurabatur.* *ibid.*
- L.
- Laborum.* M. 1.
- Lacernarum pretium.* L. 4.
- Laminam ferri tenentes jurabant.* M. 13.
- Lampridius emendatur.* L. 13.
- Lancium magnitudo, Et pondus.* L. 7.
- Laquearia è marmore.* L. 12. *etiam inaurata.* *ibid.* *Et unde initium rei.* *ibid.*
- Larinum pecus.* M. 6.
- Lecti quales.* L. 10. *Et eorum pedes.* *ibid.*
- Lepidus primus limina è marmore posuit.* L. 12.
- Lex Fusia Caninia, eaq; postea sublata.* L. 16.
- Lex Sylla, de sumptu funerum: eaque ab ipso violata.* *ibid.*

- Lex de modo agrorum, & pecunie.* *Margarita etiam sub pedibus gestata. ibid.* earum abusum temperavit *Julius ibid.*
- L. 1.
- Libri patrimoniorum. ibid.*
- Licinij lex de modo agrorum. ibid.*
- Limina adium marmorea. L. 12. & quis ea primus straverit. ibid.*
- Linearum pretia. L. 5.*
- Lollia Paulina ornatus quanti aestimatus. L. 15.*
- Lucerna argentea. L. 8.*
- L. Axius quanti vendiderit par columbam. L. 15.*
- L. Crassus murenam luxit. L. 15.*
- Luculli extemporanea cana quanti constiterit. L. 13.*
- Luculli piscina quanti vendita. L. 14.*
- Luna furoris preses. M. 3.*
- Lupus Tiberinus, & is inter duos pontes captus, in deliciis. L. 14.*

M.

- Mamillarum ornamenta. M. 5.*
- Mamurra parietes marmoreo primus induxit. L. 12.*
- Manduci. M. 12.*
- Manuel Comnenus diem nativitatis & coronationis sua vetat inter feriatos haberi. M. 16.*
- M. Scavrus quantum possederit. L. 1.*
- Margarita à Julio Casare quanti empti. L. 6.*

- Mæ. τὸν, juramenti genus. M. 13.*
- Matricularius. M. 1.*
- Matula ex auro, & argento. L. 7.*
- Megullia cur Dotata dicta. L. 1.*
- Mensa quales. L. 9. & earum pretia. ibid. quis primus argenteas habuerit. ibid.*
- Metellus quanti tricliniaria vendiderit. L. 4.*
- Milites in lenis purpuram gestabant. M. 28.*
- Minare. M. 18.*
- Moriones quanti empti. L. 6.*
- Mularum pretia. L. 10.*
- Mulieres à viris seorsim cubabant. M. 14.*
- Mullorum que delicia. L. 14. etiam pretia. ibid.*

N.

- Narcissi divitie. L. 1.*
- Nemora in fastigiis domorum. L. 12.*
- Nero quanti emerit tricliniaria mulabus suis dedit soleas argenteas. L. 11. fastigiis adium modum posuit. L. 12. ejus domus Aurea. ibid.*
- Nomina piscibus imposta. L. 14.*
- Nonij Senatoris annulus. L. 5.*

Nota

INDEX.

Notarij ad mensam adstantes, qui pondera piscium in pugillares suos referrent. L. 14.

Nucarium unguentum. M. 21.

Nummi ferrei juramentum Byzantium. M. 13.

Nuptie secunda sine celebritate ferè transacta. M. 10.

Nux ad remedia capillorum. M. 21.

O.

Octavius quanti nullum emerit. L. 14.

October dictus Domitianus. M. 16.

Officina odorariorum. L. 3.

Οὐνύειν. M. 13.

Orata primus ostreis Lucrinis primas attribuit. L. 14.

Ὄνος μέγας. M. 13.

Ostreorum delicia. L. 14. aperiebatur in ipsa mensa. ibid. Lucrinis quis primas detulerit. ibid.

Ova pavonina in quo pretio. L. 15.

P.

Pane faciem linere mos. L. 3.

Parietes marmore induiti. L. 12. Et quis primus fecerit. ibid. etiam in auro. ibid. Et unde rei initium. ibid.

Patina Aesopi, Et Vitellij quanti constiterint. L. 13.

Pavimenta è marmore. L. 12.

Parsceves die genua non flectebant. M. 24.

Pavones quis primus in convivium intulerit. L. 15. eorum pretia. ibid. Et ovorum. ibid.

Pecunie modus possidenda quis. L. 1.

Pedis mensarum quales. L. 9.

Pedis offensio mortis instantis omen à superstitionis putabatur. M. 9.

Pentecostes tempore genua non flectebant. M. 24.

Pappus Onirocriticon scripsit. M. 29.

Persarum οὐρά. M. 4.

Personae Tragedorum Baccho suspendi solite. M. 11.

Petronij trulla murrina. L. 8.

Ποινιδικα. M. 5.

Piscibus nomina imposita. L. 14. Et inquisitores fugitivis apposti. ibid.

Piscinarum reditus. ibid.

Piscium in convivio magnus numerus. ibid. qui ponderabantur in ipsa mensa adstantibus notariis. ibid.

Pocula è varia materia. L. 8. gemmata. ibid. magna. ibid. Et eorum pretia. ibid.

Pollio primus lectos aureos habuit. L. 10.

Pomi arboris unius reditus annuus. L. 12.

Poma-

INDEX.

- Pomaria in fastigiis turrium.* L. 12. Συράφῳσις *Persarum.* M. 26.
Poppea jumentis delicatioribus soleas aureas dedit. L. 11. *Schaphia ex auro argentoque.* L. 7.
Portifculus. M. 1. *Scipionis filiabus quantam dotem dederit Senatus.* L. 1.
Posidis altissima ades. L. 12. *Scyphi duo L. Crassi.* L. 8.
Postes januarum marmorei. L. 12. *Secespita.* M. 20.
Secures. M. 23.
Seneca divitiæ. L. 1.
September dictus Germanicus à Domitiano. M. 16.
Sergius orata primus Lucrinis ostreis primas tribuit. L. 14.
Sericarum vestium tenuitas. L. 4.
carum usum viris quis interdicere. *ibid.*
Servorum pretium. L. 16.
Severus luxum margaritarum moderatur. L. 5.
vehicula argentata solis Senatoribus permittit. L. 11.
Silvæ in fastigiis ædium. L. 12.
Socculorum vincula aurea. L. 5.
Socrates per canem jurabat. M. 13.
Speculorum magnitudo, & pretia. L. 5.
Stragula vestes pretiosissima, & odoribus infecta. L. 10.
Supellectilis impensa. L. 7.
Superstitio veterum de offenso pede. M. 9.
Syncusanorum magnum jusjurandum quale. M. 13.

X
Thea-

Portifculus. M. 1.

Posidis altissima ades. L. 12.

Postes januarum marmorei. L. 12.

& deaurati. *ibid.*

Præfetti familia. L. 6. *eorum munus, & insignia.* *ibid.*

Prætor dabat rei amisse conquistores. M. 22.

Pronuba capiebantur univira, & cur. M. 10.

Provincialis aliquis quantum dederit, ut interesset cæna Caligule. L. 13.

Pudicæ mulieres semel tantum nubebant. M. 10.

Pudicitia signum bis nuptis tangere nefas. *ibid.*

Purpura in lenis militum. M. 28.

Purpure prætium. L. 4.

Pythagorici per numerum quaternarium jurabant. M. 13.

R.

Rediculum. M. 20.

Resurrectionis die genua non flectebant. M. 24.

S.

Salarium Tribunorum. L. 8.

Salinum terebrare, quid sit. M. 26.

I N D E X.

T.

- Theatrum Curionis.* L. 16.
Tiberinus lupus in deliciis. L. 14.
Tiberius fericarum usum viris interdixit. L. 4. *vasorum aureorum luxum coercet.* L. 7. *veste peculiari ornat milites à se institutos.* M. 28.
Tigelly prodigalitas. L. 2.
Toralia aurea quis habuerit primus L. 10.
Trabes auroe. L. 12.
Tragadi personas suas Baccho suspendebant. M. 11.
Trajanus adium fastigiis modum ponit. L. 12.
Tribunorum salarium. L. 8.
Tricliniis quis primus argentum addiderit. L. 10.
Triclinarium vestium pretium. L. 4.
Trulla crystallina ingens pretium. L. 8.
Trulla murrina Petronij. *ibid.*
Tubæ. M. 20.
Turdorum inter aves prime deliciae L. 15. *item pretia.* *ibid.*

V.

- Vasa argentea, mox auro illigari cepta, inde aurea.* L. 7. *eorum usum coercuit Tiberius.* *ibid.* *mensuratum magnitudo, & pondus.* *ibid.*
Vehicula varia. L. 11. *argentata solis Senatoribus permisit Severus.* *ibid.* *argentea primus dedit Aurelianus.* *ibid.*
Venatorum cohortes in provinciis. L. 15.
Veri convivium quanti constiterit L. 13.
Vestes presse ut niterent. L. 4. *earum multitudo, & ostentatio.* *ibid.* *item pretia.* *ibid.*
Viri à mulieribus seorsim cubabant. M. 14.
Vitelij convivia quanti constiterint. L. 13. *quanti patina una.* *ibid.*
Umbracula qualia. L. 5.
Unguentum nucarium. M. 21.
Uniones etiam sub pedibus. L. 5.
Usurarum mutatio. L. 1.

Z.

Zeno per capparim jurabat. M. 13.

F I N I S.

I N D E X

I N D E X.
I N D E X A U C T O R U M,

Qui hic citantur;

Numerus fol. designat.

A.

Achmes. 147. 153. 154.
Aldhelmus. 89.
Alphinus JC. 40.
Ambrosius. 129.
Ammianus. 15. 16. 25. 26.
27. 28. 44. 48. 65.
Apollonius Tyaneus. 99.
Appianus. 9.
Apuleius. 99. 127.
Aristanetus. 126.
Aristophanes. 109. 113. 114.
Artemidorus. 146. 147.
148. 149. 150. 151. 152.
153. 154.
Asterius. 37. 40. 41. 51.
Astrampsyclus. 133. 146.
147. 150.
Athenæus. 27. 103. 113. 132.
Aulus Gellius. 96.
Aurelius Victor. 55.

B.

Balsamon. 128. 129.
Basilica. 116. 119. 130.

Berno. 129.

C.

Cajus JC. 80.
Callimachus. 115.
Cantacuzenus. 116.
Capitolinus. 34. 44. 49.
52. 59.
Capitula Carolina. 129.
Cātullus. 13.
Cedrenus. 132.
Cicero. 35. 37. 86.
Codex Justiniani. 22. 24. 44.
Codex Theodosij. 119.
Codinus. 105.
Columella. 71. 75. 81.

D.

Demetrius Triclinius. 115.
Didymus. 112.
Diogenes Laërtius. 102. 105.
114. 117. 146.
Dion Cassius. 2. 3. 5. 6. 18. 33.
Dorotheus. 133.

X 2

Et

INDEX.

E.

Etymologici Auctor. 101. 116
 Eunapius. 131.
 Eusebius. 20.

F.

Festus. 102. 107. 110. 121.
 122. 123. 124. 128.

G.

Gaudentius. 20. 44.
 Germanus. 128. 129.
 Glossæ Latinogræcæ. 116.
 Gotfridus Viterbiensis. 105.

H.

Harmenopulus. 117.
 Harpocraton. 116.
 Herodotus. 115.
 Hesiodus. 111.
 Hesychius. 113. 131. 132.
 Hieronymus. 20. 22. 24. 46.
 Homerus. 111.
 Horatius. 8. 13. 27. 70. 74. 80

I.

Inscriptiones veteres. 84.
 85. 107.
 Interpres Juvenalis. 2. 35.
 Ioannes Theologus. 90.
 Ioannes Tzetzes. 131.
 Isidorus Hispalensis. 95.

Julius Paulus J. C. 80.
 Juvenalis. 5. 7. 13. 14. 26. 30.
 34. 35. 38. 39. 41.
 48. 52. 60. 65. 67.
 68. 69. 72. 81. 110.
 121.

L.

Lampridius. 18. 24. 25. 30.
 40. 41. 42. 43. 59. 60.
 Latinus Pacatus. 35. 69. 76.
 104.
 Libanius. 114.
 Livius. 6. 96.
 Lucas Patriarcha. 128.
 Lucianus. 111.
 Lucilius. 70.

M.

Macrobius. 64. 68. 69. 71.
 Manilius. 19. 24.
 Manuel Comnenus. 120.
 Martialis. 6. 8. 9. 15. 16. 23.
 29. 31. 32. 34. 38.
 39. 40. 42. 44.
 45. 49. 52. 64.
 69. 72. 73. 74.
 81. 118. 122.
 Menander Historicus. 116.

Moschi-

I N D E X.

Moschus.	127.	Propertius.	13. 18. 107. 108.
N.			126.
Nicephorus Gregoras.	147.	Pythagoras.	114.
	148. 149. 150. 151. 153.	Q.	
Nonius.	90.	Quintilianus.	13.
Nonnus.	100.	S.	
O.		Salvianus.	3. 51. 53.
Ovidius.	13.	Salustius.	51. 52.
P.		Schol. Apollonij.	112.
Pappus.	146.	Schol. Aristophanis.	113.
Paulus J. C.	32.	Schol. Lycophronis.	113.
Perfius.	80. 98.	Schol. Pindari.	115.
Petronius.	39. 47. 52. 67. 69.	Schol. Sophoclis.	115.
Phrynichus.	109.	Seneca Philosophus.	2. 3.
Pindarus.	112. 115.		4. 8. 11. 12. 13. 14. 15. 18.
Plautus.	43. 45. 93. 100. 101.		21. 22. 23. 24. 25. 27. 37.
	102. 103. 110. 120.		38. 39. 47. 51. 52. 53. 58. 65.
	127. 131. 132.		67. 69. 81. 83. 85. 121.
Plinius.	3. 4. 5. 8. 9. 17. 19. 21.	Seneca Rhetor.	13. 46. 53.
	22. 24. 30. 31. 33. 34.	Servius.	60.
	35. 36. 41. 43. 44.	Sophoclis.	115.
	46. 47. 49. 50. 51.	Stattius.	46. 47. 48. 49. 50.
	53. 54. 55. 56. 60.		51. 78. 122.
	61. 62. 63. 64. 67.	Strabo.	54.
	68. 71. 72. 79. 81.	Suetonius.	2. 10. 12. 13. 14.
	82. 83. 86. 117. 125.		17. 20. 21. 41. 42. 44.
Plutarchus.	6. 15. 58. 77. 80.		57. 59. 62. 64. 68. 73.
	86. 106. 108. 112. 131.		83. 84. 117. 119. 151.

Suidas. 101. 105. 110. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 253. 154.	Valerius Maximus. 8. 49. 50. 54. 61. 77. 108. 130.
T.	Varro. 56. 68. 71. 72. 74. 75. 76. 124. 125. 126.
Tacitus. 2. 3. 6. 51. 54. 124.	Velleius. 118.
Tertullianus. 21. 22. 23. 24. 31. 32. 39. 48. 61. 68. 75. 128.	Ulpianus J. C. 30. 32. 36. 40. 41.
Tibullus. 125. 126.	Z.
	Zonaras. 132.

I N D E X A U C T O R U M,

Qui hinc illustrantur, aut emendantur.

A ldhelmus. M. 1.	Persius. M. 2.
Apuleius. M. 2.	Plautus. M. 4. 27.
Astrampsyclus. M. 29.	Plinius. L. 13.
Basilica. M. 25.	Seneca. M. 18.
Columella. L. 14.	Statius. M. 19.
Dion Cassius. L. 1.	Suetonius. L. 16.
Eunapius. M. 26.	Suidas. M. 29.
Festus. M. 20.	Tertullianus. L. 13.
Hesychius. M. 27.	Valerius Maximus. L. 12.
Latinus Pacatus. M. 7.	
Martialis. L. 2. M. 19.	Varro. L. 12, 14, M. 21.
Nicephorus Gregoras. M. 29	

F I N I S.

Special
92-B
27966

GETTY CENTER
LIBRARY

